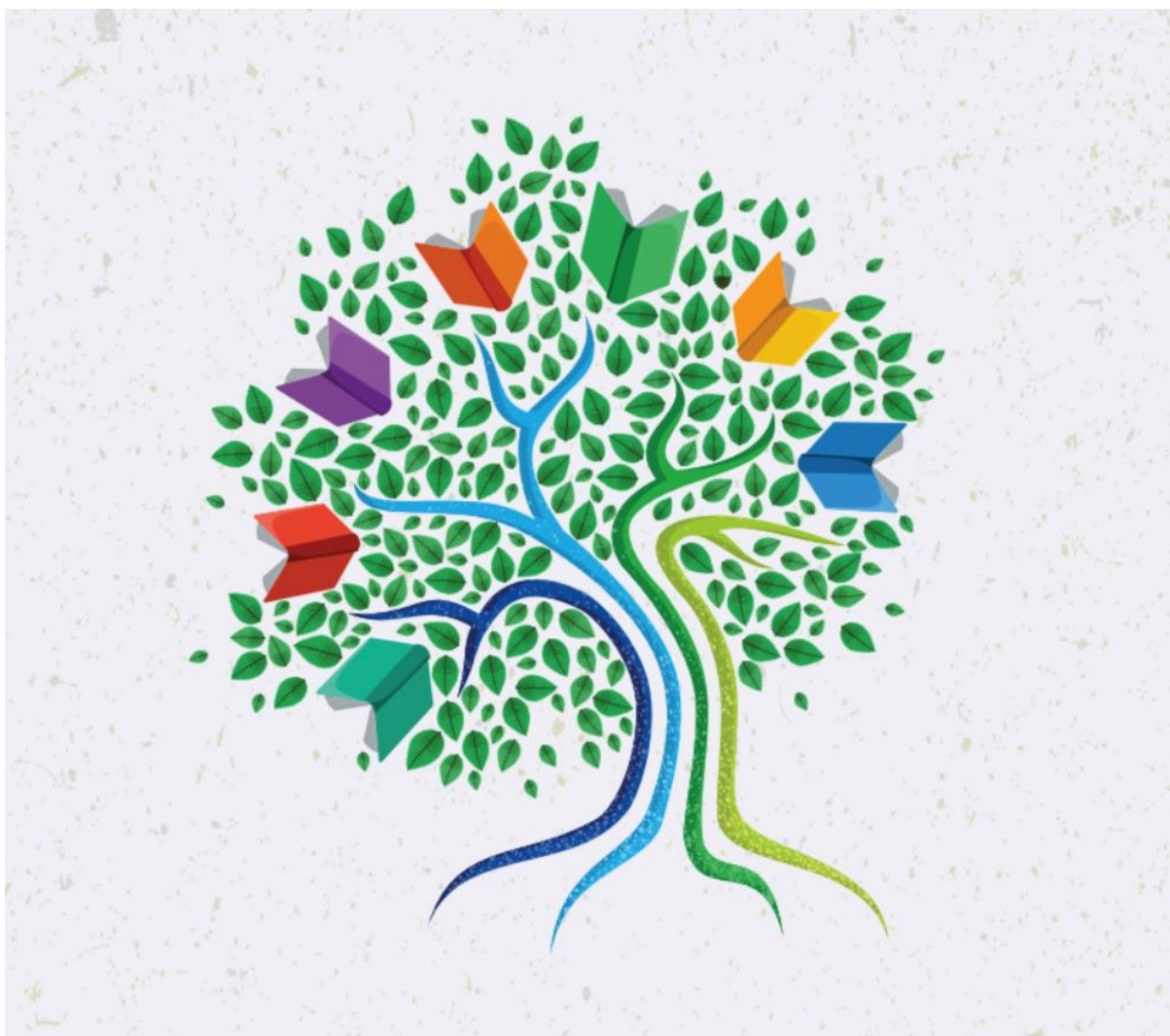

BLUESS

Rozvoj základných zručností

Príklady dobrej praxe zo zahraničia

Autori: Mgr. Marina Vitiz

Ing. Lucia Mojžišová, PhD.

Mgr. Klaudius Šilhár, PhD.

Vydavateľ: © Štátny inštitút odborného vzdelávania, Bellova 54/A, 837 63 Bratislava

Táto publikácia bola vydaná s finančnou podporou Európskej únie v rámci programu: EU Programme for Employment and Social Innovation; projekt BLUESS/VS/2019/0106, realizovaného Štátnym inštitútom odborného vzdelávania v rokoch 2019 – 2021.

Podpora Európskej komisie na výrobu tejto publikácie nepredstavuje súhlas s obsahom, ktorý odráža len názory autorov, a Komisia nenesie žiadnu zodpovednosť za použitie informácií, ktoré sú v nej obsiahnuté.

OBSAH

1. ÚVOD	4
2. ZVYŠOVANIE ZÁKLADNÝCH ZRUČNOSTÍ V DOSPELOSTI	5
2.1. RAKÚSKO	5
2.2. BELGICKO	9
2.3. CHORVÁTSKO	18
2.4. DÁNSKO	21
2.5. FÍNSKO	27
2.6. FRANCÚZSKO	32
2.7. NEMECKO	36
2.8. ÍRSKO	40
2.9. LUXEMBURSKO	45
2.10. NÓRSKO	47
2.11. HOLANDSKO	52
2.12. POĽSKO	55
2.13. PORTUGALSKO	61
2.14. SLOVINSKO	64
2.15. ŠPANIELSKO	67
2.16. ŠVÉDSKO	70
3. POUŽITÉ ZDROJE	76

ÚVOD

Táto správa poskytuje prehľad osvedčených postupov týkajúcich sa súčasného vývoja v oblasti rozvoja základných zručností dospelých (t.j. zvyšovanie kvalifikácie a rekvalifikácia dospeléj populácie v oblasti čitateľskej, matematickej a digitálnej gramotnosti) vo vybraných krajinách - Rakúsko, Belgicko, Chorvátsko, Dánsko, Fínsko, Francúzsko, Nemecko, Írsko, Luxembursko, Nórsko, Holandsko, Poľsko, Portugalsko, Slovinsko, Španielsko a Švédsko.

Konkrétnejšie, medzinárodná perspektíva poskytne prehľad o prebiehajúcich postupoch týkajúcich sa zvyšovania zručností dospelých (upskilling), ktorí majú dosiahnuté nanajvýš nižšie stredné vzdelanie (ISCED 0-2)¹, v súvislosti s implementáciou iniciatívy “Upskilling Pathways.” Inými slovami, správa obsahuje postupy a politické iniciatívy v oblasti rozvoja základných zručností týkajúcich sa dospelých s primárnym, nižším ako primárnym a nižším stredným vzdelaním vo vybraných krajinách.

Správa navyše zobrazuje perspektívu občianskej spoločnosti v oblasti vzdelávania dospelých. V dôsledku krízy spôsobenej pandémiou COVID-19 došlo v sektore vzdelávania dospelých k významným zmenám, ktoré vyústili do úprav alebo úplného zastavenia procesov vzdelávania. Vylúčením je ohrozených viac študentov, najmä znevýhodnených dospelých, ktorí mali počas pandémie sťažený alebo žiadny prístup k digitálnym nástrojom. Digitalizácia učenia prehĺbila digitálnu priepasť a zdôraznila potrebu podpory nízko kvalifikovaných jednotlivcov, ako aj dôležitosť získavania základných zručností na individuálnej a spoločenskej úrovni. Zvyšovanie zručností dospelých obyvateľov je preto rozhodujúce pri predchádzaní vylúčeniu a prekonávaní spoločenských a digitálnych zmien.

V nasledujúcej časti sa čitatelia dozvedia o iniciatívach a vývoji v oblasti vzdelávania dospelých. Uvádzame zoznam nástrojov a metodológií uplatňovaných rôznymi poskytovateľmi zameraných na podporu zvyšovania kvalifikácie dospeléj populácie s nízkou úrovňou zručností, čo umožňuje získať náhľad na vývoj, postupy a vyhliadky rôznych poskytovateľov podpory a možností vzdelávania zameraných na populáciu s nízkou kvalifikáciou vo vybraných európskych krajinách.

¹ OECD (2015), *Education at a Glance 2015: OECD Indicators*, OECD Publishing. <http://dx.doi.org/10.1787/eag-2015-en>

1. ZVYŠOVANIE ZÁKLADNÝCH ZRUČNOSTÍ V DOSPELOSTI

Analýza národných prístupov a nástrojov na hodnotenie zručností vo vybraných krajinách.

Nasledujúca časť obsahuje prehľad literatúry a analýzu osvedčených postupov zameranú na rozvoj základných zručností v populácii dospelých s nízkou úrovňou zručností.

Analýza v tejto správe je doplnená o zistenia zo štúdií, ktoré sú zamerané na hodnotenie základných zručností ako matematická, čitateľská a digitálna gramotnosť. Rovnako sú zapracované kvantitatívne zistenia z dostupných zdrojov a údaje zamerané na účasť dospelých na vzdelávaní, najmä na populáciu nízkokvalifikovaných dospelých osôb, ktoré poskytujú vhľad do rôznych kontextov daných krajín.

2.1 RAKÚSKO

Podľa výsledkov štúdie PIAAC (Program pre medzinárodne hodnotenie kompetencií dospelých) z roku 2012,² bolo priemerné skóre zdatnosti týkajúce sa základných zručností u rakúskej populácie vo veku 16-65 rokov pod priemerom zúčastnených krajín OECD. V oblasti numerických zručností však vyššie spomínaná skupina obyvateľstva zaznamenala mierne nadpriemerné výsledky a v oblasti riešenia problémov v technologicky bohatých prostrediach dosiahla priemerné skóre. Zistenia navyše naznačujú, že mladšia dospelá populácia (25 - 34 ročných) dosiahla vyššie skóre v matematickej a čitateľskej gramotnosti ako starší účastníci. Prieskum navyše odhalil, že takmer 14% dospelých populácie uviedlo, že nemá žiadne predchádzajúce skúsenosti s počítačmi, alebo že im chýbajú aj celkom základné počítačové zručnosti.

Pokiaľ ide o účasť dospelých na celoživotnom vzdelávaní, zistenia podľa rakúskych štatistických údajov z roku 2019 ukazujú, že sa vzdelávania zúčastnilo 14,7% dospelých vo veku od 25 do 64 rokov, čo je mierne nad priemerom EÚ (10.8%).³

V Rakúsku sa od prijatia rakúskej stratégie celoživotného vzdelávania v roku 2011 Radou ministrov podnikli rôzne kroky na podporu dospelých s nízkou kvalifikáciou a celoživotného vzdelávania.⁴

Stále však zostáva určitý priestor na zlepšenie, najmä v oblasti zabezpečenia prístupu na internet pre všetkých, pretože pandémia COVID-19 ekonomicky negatívne ovplyvnila organizácie vzdelávania dospelých a prehĺbila digitálnu priepasť v spoločnosti. Organizácie v tomto sektore preto považujú za potrebné pririzovať inklúziu a investície do digitálnej infraštruktúry.⁵

² OECD, Education GPS. Austria - Adult Skills (Survey of Adult Skills, PIAAC, 2012). Accessed February 2021 <https://gpseducation.oecd.org/CountryProfile?primaryCountry=AUT&treshold=10&topic=AS>

³ Statistics Austria. Participation in Continuing education. Accessed March 2021 https://www.statistik.at/web_en/statistics/PeopleSociety/education/adult_education_further_training_lifelong_learning/participation_in_continuing_education/index.html

⁴ Eurydice. Lifelong Learning Strategy, Austria. Date published 29 August 2020 https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/lifelong-learning-strategy-1_en

⁵ Eurydice. Lifelong Learning Strategy, Austria. Date published 29 August 2020 https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/lifelong-learning-strategy-1_en

V nasledujúcej časti sú uvedené niektoré iniciatívy a programy implementované na podporu rozvoja základných zručností v populácii.

INICIATÍVA PRE OBLASŤ VZDELÁVANIA DOSPELÝCH

Rakúska iniciatíva pre vzdelávanie dospelých (Iniciatíva Erwachsenenbildung) bola predstavená v roku 2012⁶ a zahŕňa dve programové oblasti:

- **základné vzdelanie** (nemecké jazykové znalosti, základné jazykové znalosti, matematické zručnosti, digitálne zručnosti a zručnosti pri učení),
- **kvalifikácia na ukončenie školskej dochádzky** (Pflichtschulabschluss), ktorá sa zvyčajne získava po ukončení povinnej školskej dochádzky v Rakúsku a môže viesť k získaniu kvalifikácie na vyššom a ďalšom vzdelávaní. Týka sa výučby zručností v 6 skúšobných oblastiach. Do programu sú navyše zahrnuté služby ako koučing a poradenstvo týkajúce sa zamestnanosti a vzdelávania.⁷

Iniciatívu realizovalo vtedajšie Federálne ministerstvo školstva a záležitosti žien v spolupráci s rakúskymi spolkovými krajinami.⁸

Ciele iniciatívy pre vzdelávanie dospelých sú:⁹

- zabezpečiť prístup k ďalšiemu vzdelávaniu v oblasti základných zručností a nižšieho stredného vzdelávania
- ponúkať komplexné a regionálne vyvážené vzdelávacie programy
- zabezpečiť poskytovanie vysoko kvalitného vzdelávania prispôbeného potrebám cieľových skupín
- zosúladiť ponuku vzdelávania z hľadiska príležitostí celoživotného vzdelávania a následných školení
- pracovať na dosiahnutí sociálnej rovnosti

Príklad realizovaného projektu v rámci iniciatívy pre vzdelávanie dospelých:

Volkshochschule (VHS) Tirol (Centrum vzdelávania dospelých, Tyrolsko)¹⁰: **Basisbildung (Program základných zručností)** ponúka osnovy základných zručností zameraných na uspokojenie potrieb učiacich sa a na zlepšenie kvality ich každodenného života.

Pred začiatkom kurzu sú tiež zručnosti účastníkov overované a hodnotené.

⁶ Initiative Erwachsenenbildung. The Austrian Initiative for Adult Education. Available at https://www.initiative-erwachsenenbildung.at/fileadmin/docs/Austrian_Initiative_for_Adult_Education_2016.pdf

⁷ Federal Ministry, Republic of Austria, "Adult Education Initiative", Accessed February 2021 https://www.bmbwf.gv.at/en/Topics/adult_education_austria/adult_education_initiative.html

⁸ UNESCO Institute for Lifelong Learning. Initiative for Adult Education, Austria. Date published 4 May 2016 <https://uil.unesco.org/case-study/effective-practices-database-litbase-0/initiative-adult-education-austria>

⁹ UNESCO Institute for Lifelong Learning. Initiative for Adult Education, Austria. Date published 4 May 2016 <https://uil.unesco.org/case-study/effective-practices-database-litbase-0/initiative-adult-education-austria>

¹⁰ Volkshochschule Tirol. Basic education. Reading, writing, arithmetic for adults. Accessed February 2021 <https://www.vhs-tirol.at/grundbildung/>

Ponúkané kurzy zahŕňajú rozširovanie zručností v oblastiach ako čítanie, písanie a počítanie, a to na troch úrovniach.¹¹:

1. Prvá úroveň kurzu je zameraná na vybavenie učiacich sa základnými kompetenciami, ako je napr. napísať a vysloviť vlastné meno, čítanie krátkych slov a práca s peniazmi.
2. Druhá úroveň je zameraná na učiacich s nízkou znalosťou nemeckého jazyka. Účastníci kurzu sa naučia čítať, písať a porozumieť krátkym textom. Oboznámia sa tiež s čítaním a používaním máp, ako aj s výpočtami súvisiacimi s každodennými situáciami.
3. Tretia úroveň je určená pre ľudí, ktorí už čítajú a rozumejú textu, ale môžu vyžadovať pomoc ohľadom gramatiky. Na tejto úrovni sa učia zručnosti potrebné pre bežný pracovný život, ako je pokročilejšie písanie správ alebo výpočty a bežné pracovné zručnosti ako písomné reportovanie pracovného progresu alebo výpočet pracovnej dochádzky či cestovného času.

Po úvodnom vyhodnotení sú účastníci integrovaní do malých učebných skupín a individuálne pracujú na dosiahnutí svojich cieľov.

Počas prvého programu Iniciatívy pre vzdelávanie dospelých (2012 - 2014) sa kurzov základného vzdelávania zúčastnilo asi 9 000 ľudí a približne 4 700 absolvovalo programy pre dospelých s cieľom absolvovať povinnú školskú dochádzku (Pflichtschulabschluss).¹²

Ďalšie, v poradí druhé programové obdobie, prebiehalo od 1. januára 2015 do 31. decembra 2017. Tretí program začal 1. januára 2018 a prebiehať bude do 31. decembra 2021.¹³

Základné vzdelávacie osnovy pre oblasť vzdelávania dospelých

V máji 2019 Federálne ministerstvo školstva, vedy a výskumu zverejnilo „Osnovy základného vzdelávania vo vzdelávaní dospelých“.¹⁴ Od 1. septembra 2019 sa učebné osnovy základného vzdelávania v iniciatíve vzdelávania dospelých považujú za základ pre ponuky vzdelávania v oblasti základného vzdelávania.¹⁵

Cieľovou skupinou sú jednotlivci starší ako 15 rokov a rovnako aj dospelí s nízkou kvalifikáciou.

Ponuka vzdelávacích programov reflektuje na potreby učiacich. Obsah ponuky pre vzdelávanie pokrýva:¹⁶:

- zručnosti učenia (autonómne učenie, učenie sa učiť)
- zručnosti v nemeckom jazyku (hovorenie, čítanie, písanie)

¹¹ UNESCO Institute for Lifelong Learning. Initiative for Adult Education, Austria. Date published 4 May 2016 <https://uil.unesco.org/case-study/effective-practices-database-litbase-0/initiative-adult-education-austria>

¹² Cedefop. Austria-evaluation of the adult education initiative. Date published 5 August 2015 <https://www.cedefop.europa.eu/en/news-and-press/news/austria-evaluation-adult-education-initiative>

¹³ Initiative Erwachsenenbildung. Adult education initiative. Accessed February 2021 <https://www.initiative-erwachsenenbildung.at/initiative-erwachsenenbildung/was-ist-das/>

¹⁴ Basisbildung und Alphabetisierung. What is basic education. Accessed February 2021 <https://www.alphabetisierung.at/zentrale-beratungsstelle/definitionen/>

¹⁵ Initiative Erwachsenenbildung. Basic education. Accessed February 2021 <https://www.initiative-erwachsenenbildung.at/foerderbare-programmbereiche/basisbildung/>

¹⁶ Initiative Erwachsenenbildung. Basic education. Accessed February 2021 <https://www.initiative-erwachsenenbildung.at/foerderbare-programmbereiche/basisbildung/>

- základné zručnosti v inom jazyku (hovorenie, čítanie, písanie)
- numerické zručnosti
- digitálne zručnosti

ALFATELEFON Österreich ponúka bezplatné informácie a rady o kurzoch základného vzdelávania v Rakúsku¹⁷, zatiaľ čo Centrálné poradenské centrum pre základné vzdelávanie funguje ako centrum propagácie základného vzdelávania a gramotnosti na rôznych úrovniach.¹⁸

Iniciatívy na podporu rozvoja základných zručností

Poskytovanie prístupu k vzdelaniu všetkým sa považuje za kľúčové pre všetkých poskytovateľov vzdelávania dospelých v Rakúsku. Poskytovanie služieb pozostáva z edukačného poradenstva a poskytovania, vedenia a informácií, poskytovania základného vzdelania a základných zručností a možnosti získať kvalifikáciu na rôznych úrovniach. Poskytovatelia vzdelávania dospelých sa preto zameriavajú na rôznorodé ponuky pre učiacich sa a na podporu účasti na celoživotnom vzdelávaní, flexibilných prechodov na rôznych úrovniach vzdelávania, ako aj na prechodoch medzi prácou a vzdelávaním.¹⁹

Rôzne inštitúcie vzdelávania dospelých, ktoré sú financované z rakúskeho Federálneho ministerstva školstva, vedy a výskumu (Bundesministerium für Bildung, Wissenschaft und Forschung), ponúkajú kurzy vedúce k certifikácii v rámci iniciatívy „Second Chance Education“.

Medzi poskytovateľov vzdelávania podporujúcich dospelých s nízkou kvalifikáciou v Rakúsku patria:²⁰

Centrá vzdelávania dospelých (Volkshochschulen)

- Inštitúty odborného vzdelávania (Berufsförderungsinstitute)
- Inštitúty pre ekonomickú podporu Rakúskej federálnej hospodárskej komory (Wirtschaftsförderungsinstitute)
- Rakúsky Bildungshäuser
- Náboženské inštitúcie
- Regionálne neziskové inštitúcie vzdelávania dospelých

Informácie a poradenstvo vo vzdelávaní dospelých sú poskytované bezplatne v poradenských a informačných centrách pre vzdelávanie vo všetkých spolkových provinciách. Je však potrebné poznamenať, že v kontexte Rakúska má poskytovanie možností vzdelávania dospelých stále tendenciu zahŕňať tých, ktorí si môžu vzdelávanie dovoliť a majú k nemu prístup, zatiaľ čo prístup pre znevýhodnených dospelých je dosť obmedzený.²¹

¹⁷ Federal Ministry Republic of Austria. Adult Education Initiative. Accessed February 2021
https://www.bmbwf.gv.at/en/Topics/adult_education_austria/adult_education_initiative.html

¹⁸ Basisbildung und Alphabetisierung. Central advice centre for basic education. Accessed February 2021
<https://www.alphabetisierung.at/zentrale-beratungsstelle/>

¹⁹ The Austrian Education System. Adult education. Accessed February 2021
<https://www.bildungssystem.at/en/adult-education>

²⁰ The Austrian Education System. Adult Education. Accessed February 2021
<https://www.bildungssystem.at/en/adult-education>

²¹ The Austrian Education System. Adult Education. Accessed February 2021
<https://www.bildungssystem.at/en/adult-education>

V posledných rokoch boli implementované integračné centrá pre žiadateľov o azyl, ktoré poskytujú integračné poradenské služby a kurzy nemeckého jazyka. Pretože sa krajina považuje za jednojazyčnú, štúdium nemčiny je nevyhnutné na účely integrácie a asimilácie v spoločnosti.²² Rakúska verejná služba zamestnanosti navyše ponúka „kontroly spôsobilosti“ pre žiadateľov o azyl, t. j. potvrdenie úrovne vedomostí a zručností získaných prostredníctvom vzdelávania alebo práce.²³

Pri riešení a podpore občianskej a demokratickej účasti dospelých v Rakúsku Asociácia rakúskych centier pre vzdelávanie dospelých (Verband Österreichischer Volkshochschulen, VÖV) spustila v roku 2019 MOOC (rozsiahly otvorený online kurz) zameraný na poskytovanie informácií o politických otázkach, ako aj poskytovanie podpory a príležitostí na zamyslenie sa nad správaním, hodnotami, zručnosťami a postojmi týkajúcimi sa demokracie a občianskej spoločnosti. Demografické charakteristiky účastníkov majú tendenciu byť rôznorodé, pretože každý sa môže zaregistrovať a účasť je bezplatná.²⁴

Osobitná pozornosť sa venovala zvyšovaniu digitálnych zručností, a tak sa objavili iniciatívy zamerané na boj proti digitálnej negramotnosti. Jednou z takýchto iniciatív je „Rámec digitálnych kompetencií pre Rakúsko - DigComp 2.2 AT“ - komplexný projekt zahŕňajúci školy, otvorenú prácu s mládežou a vzdelávanie dospelých,²⁵ na základe referenčného rámca Európskej komisie „DigComp“.²⁶

Od roku 2019 majú všetci občania možnosť vykonať bezplatný online test na fit4internet.at, aby vyhodnotili svoju vlastnú digitálnu kompetenciu. Fit4Internet ďalej poskytuje kurzy na šírenie základných digitálnych zručností pre zamestnancov starších ako 45 rokov. Hlavným používaným nástrojom je vydávanie certifikátov digitálnej kompetencie, pretože kurzy sa zameriavajú na základné digitálne zručnosti starších zamestnancov v podnikoch.²⁷

2.2 BELGICKO

Údaje z Eurostatu z roku 2016²⁸ ukazujú mierny nárast účasti na vzdelávaní a odbornej príprave u osôb vo veku od 25 do 64 rokov, ktorí nedosahujú základné a nižšie stredné vzdelanie (20,3%) v porovnaní s údajmi z roku 2011 (15,2%). Zistilo sa však, že účasť na vzdelávaní dospelých s ukončeným terciárnym vzdelaním je signifikantne vyššia (65,2%), čo naznačuje, že vysokoškolsky vzdelaní dospelí sa pravdepodobne zúčastňujú na vzdelávaní vo vyššej miere.

²² Heinemann, A.M. B. (2017). "The making of 'good citizens': German courses for migrants and refugees", *Studies in the Education of Adults*, vol. 49, no.2., 177-195, DOI: [10.1080/02660830.2018.1453115](https://doi.org/10.1080/02660830.2018.1453115)

²³ Validation for Inclusion of New Citizens of Europe (VINCE). Validation in Austria. Accessed March 2021 <https://vince.eucen.eu/validation-in-austria/>

²⁴ EPAL.E.Democracy MOOC: Education for democratic citizenship of adults. Date published 11 July 2019 <https://epale.ec.europa.eu/en/blog/democracy-mooc-education-democratic-citizenship-adults>

²⁵ Federal Ministry Republic of Austria. Digital literacy. Accessed March 2021 <https://www.bmdw.gv.at/en/Topics/Digitalisation/For-citizens/Digital-literacy.html>

²⁶ European Commission. The Digital Competence Framework 2.0. Accessed March 2021 <https://ec.europa.eu/jrc/en/digcomp/digital-competence-framework>

²⁷ https://ec.europa.eu/information_society/newsroom/image/document/2019-32/country_report_-_austria_-_final_2019_OD3204BD-9F89-F6DD-1A7E1A4E2A02FA42_61227.pdf

²⁸ Eurostat database. Participation rate in education and training by educational attainment level: Belgium. Accessed March 2021 <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>

Okrem toho je dôležité poznamenať, že 60% dospelých s nízkym dosiahnutým vzdelaním v Belgicku sa nezúčastňuje na vzdelávaní, napriek tomu, že uznávajú potrebu odbornej prípravy pre pracovné účely. Takéto zistenia naznačujú, že je potrebné riešiť nízku úroveň účasti nízko kvalifikovaných osôb na vzdelávaní a odbornej príprave.²⁹

Politiky zabezpečenia gramotnosti sa v Belgicku regionálne líšia a sú fragmentované do oblastí viacerých verejných politík. Je však potrebné poznamenať, že takáto fragmentácia umožňuje riešiť rôzne regionálne potreby.³⁰ Ďalšími výzvami v oblasti vzdelávania v oblasti gramotnosti v Belgicku je skutočnosť, že vzdelávacie príležitosti sa väčšinou zameriavajú na zvyšovanie zamestnateľnosti učiacich sa, pričom ale prevažuje potreba rozvoja numerických a digitálnych zručností.³¹

V dôsledku komplexnej belgickej inštitucionálnej organizácie a nedostatku súdržnosti vo vládných štruktúrach, poskytuje nasledujúca časť prehľad vývoja politiky a postupov v troch samostatných sekciách vo vzťahu k trom komunitám v Belgicku. Krajina sa skladá z troch spolkových krajín a má tri jazykové komunity (flámske, francúzske a nemecké spoločenstvo).³²

1. Flámsky hovoriace spoločenstvo

Výsledky štúdie PIAAC z roku 2012 ukazujú, že 12,4% dospelých vo Flámsku (vo veku 16 - 65 rokov) malo najvyššiu úroveň gramotnosti (úroveň 4 alebo 5) mierne vyššiu ako priemer ostatných zúčastnených krajín (11,8%). Okrem toho v oblasti riešenia problémov v technologicky bohatých prostrediach 10,9% dospelých vo Flámsku (v porovnaní so 14,2% dospelých vo všetkých zúčastnených krajinách) uviedlo, že nemá žiadne predchádzajúce skúsenosti s počítačmi alebo im chýbajú základné počítačové zručnosti, zatiaľ čo 44,7% účastníkov dosiahlo skóre 1 alebo nižšie pri riešení problémov v technologicky bohatom prostredí. Inými slovami, významná časť účastníkov štúdie dokázala používať iba e-mail alebo prehliadač.³³ Zistenia z roku 2010 navyše odhalili, že na vzdelávaní sa zúčastňovalo iba 3,1% dospelých s nízkym vzdelaním vo Flámsku.³⁴

V rámci flámskej stratégie celoživotného vzdelávania boli pre dospelých učiacich sa zavedené finančné stimuly, ako napríklad poukazy, preplatenie poplatkov za zápis a nárok zamestnancov žiadať o platené voľno zo študijných dôvodov.³⁵

²⁹ Van Nieuwenhove, L. & De Wever, B. (2021). Why are low-educated adults underrepresented in adult education? Studying the role of educational background in expressing learning needs and barriers. *Studies in Continuing Education*, 1-18. <https://doi.org/10.1080/0158037X.2020.1865299>

³⁰ EAEA, Country reports. Recent developments in Belgium (French-speaking). Date published 9 January 2020 [https://countryreport.eaea.org/belgium/belgium-reports-2019/Recent%20developments%20in%20Belgium%20\(French%20speaking\)%202019](https://countryreport.eaea.org/belgium/belgium-reports-2019/Recent%20developments%20in%20Belgium%20(French%20speaking)%202019)

³¹ EAEA, Country reports. Challenges and recommendations in Belgium (French-speaking). Date published 9 January 2020 view. <https://eaea.org/wp-content/uploads/2019/12/Country-Reports-2019.pdf>

³² belgium.be. The Communities. Accessed March 2021 https://www.belgium.be/en/about_belgium/government/communities

³³ OECD. Survey of Adult Skills, Flanders: country note. Available at <https://www.oecd.org/skills/piaac/Country%20note%20-%20Flanders.pdf>

³⁴ Vrije Universiteit Brussels, Socially inclusive ICT-based learning. Accessed March 2021 <https://www.vub.be/en/research/socially-inclusive-ict-based-adult-learning-0>

³⁵ Eurydice. Lifelong Learning Strategy, Belgium, Flemish Community. Date published 22 May 2018 https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/lifelong-learning-strategy-3_es

Vzdelávanie dospelých (volwassenenonderwijs) zahŕňa všetky programy základného vzdelávania dospelých (baseeducatie), stredoškolského vzdelávania dospelých (secundair volwassenenonderwijs) a vyššieho odborného vzdelávania (hoger beroepsonderwijs). Vo vzdelávaní dospelých sa navyše organizuje osobitný vzdelávací program pre učiteľov.³⁶

Školenie dospelých vo Flámsku je chápané ako širší concept v porovnaní so vzdelávaním dospelých a popri programoch formálneho vzdelávania poskytuje všetky formy neformálneho vzdelávania a informálneho učenia sa dospelých.³⁷

Vo Flámsku vzdelávanie dospelých poskytujú Centrá pre vzdelávanie dospelých (Volwassenenonderwijs - CVO) a Centrá základného vzdelávania (CBE).³⁸ Centrá ponúkajú rôzne poradenské a orientačné služby pre učiacich sa vrátane podpory štúdia a kariérového poradenstva. Celoživotné poradenstvo je tiež prítomné v oblasti neformálneho vzdelávania dospelých, kde viaceré spoločensko-kultúrne organizácie realizujú projekty a aktivity celoživotného poradenstva.³⁹

Základné vzdelanie dospelých (základ) sa poskytuje dospelým s nízkym vzdelaním (od 18 rokov vyššie). Centrá pre základné vzdelávanie dospelých (CBE) majú širokú a rozmanitú ponuku kurzov, od kurzov čítania, písania a aritmetiky, sociálnej orientácie a IKT, holandčiny pre nepôvodných užívateľov holandčiny, rozšírenej angličtiny a rozšírenej francúzštiny, pokrývajúce základné zručnosti na úrovni základného vzdelávania a prvého stupňa stredoškolského vzdelávania.⁴⁰ Po absolvovaní modulu v študijnom programe dostanú účastníci čiastočné osvedčenie uznané flámskou vládou, zatiaľ čo po absolvovaní všetkých modulov študijného programu dostanú účastníci osvedčenie.⁴¹

Od roku 2012 boli zavedené zmeny týkajúce sa dosahovania cieľov v moduloch IKT na CBE.⁴² Ďalej je potrebné poznamenať, že niektoré CVO zaviedli kurzy zmiešaného vzdelávania v spolupráci so zamestnávateľmi. Keďže profily učiacich sú zvyčajne rôznorodé, je uspokojenie potrieb znevýhodnených dospelých osôb obzvlášť dôležité, aby bolo možné čeliť niektorým výzvam vo vzdelávaní dospelých, ako napríklad predčasnému ukončeniu školskej dochádzky.⁴³

Príkladom kurzu IKT určeného na zvýšenie zamestnateľnosti je „**IKT do práce**“, ktoré poskytuje Brusseler, a počas ktorého sa účastníci naučia používať klávesnicu, vyplňať

³⁶ Eurydice. Adult education and training in Flanders. Date published 8 May, 2018.

https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/adult-education-and-training-3_en

³⁷ Eurydice. Adult education and training in Flanders. Date published 8 May, 2018.

https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/adult-education-and-training-3_en

³⁸ National Guidance Systems. Guidance system in Belgium (Flanders). Accessed March 2021

<https://www.euroguidance.eu/guidance-system-in-belgium-flanders>

³⁹ National Guidance Systems. Guidance system in Belgium (Flanders). Accessed March 2021

<https://www.euroguidance.eu/guidance-system-in-belgium-flanders>

⁴⁰ Vlaanderen. Basic education. Accessed March 2021 <https://onderwijs.vlaanderen.be/nl/basiseducatie>

⁴¹ Vlaanderen. Basic education. Accessed March 2021 <https://onderwijs.vlaanderen.be/nl/basiseducatie>

⁴² European Schoolnet (2017). Country report on ICT in Education: Belgium-Flanders. Available at <http://www.eun.org/documents/411753/839549/Country+Report+Flanders+2017.pdf/5dd41869-0b28-4ef5-89c9-c3d4518d5cc4>

⁴³ Vrije Universiteit Brussels. Socially inclusive ICT based learning. Accessed March 2021

<https://www.vub.be/en/research/socially-inclusive-ict-based-adult-learning-0>

digitálne formuláre, používať e-mail, hľadať voľné pracovné miesta online alebo pripraviť životopis.⁴⁴

Dospelým osobám so záujmom o pokračovanie v stredoškolskom vzdelávaní (secundair volwassenenonderwijs) sa ponúkajú dve cesty, z ktorých si môžu zvoliť:

- môžu študovať v odbore všeobecné vzdelávanie na úrovni Algemeen secundair onderwijs (ASO), bývalého vzdelávania druhej šance,
- alebo môžu absolvovať diplomovo orientované školenie v kombinácii s doplňujúcim všeobecným školením.

V každej flámskej provincii môžu dospelí obdržať rady a poradenstvo v oblasti vzdelávacích príležitostí v **Leerwinkel** (ďalej len „vzdelávací obchod“). Ďalej v provincii Východné Flámsko môžu mladí ľudia a dospelí nájsť pokyny týkajúce sa vzdelávania a odbornej prípravy v De Stap - partnerstve medzi centrami CLB v meste Ghent.⁴⁵

Pokiaľ ide o uchádzačov o zamestnanie a zamestnancov, **ESF Flámsko**⁴⁶ (ESF Flanders) získava a zdieľa vedomosti s cieľom pomôcť organizáciám pri vypracúvaní riešení pri prekonávaní výziev trhu práce a podpore udržateľnej budúcnosti pozostávajúcich z dvoch prevádzkových služieb: Služba uchádzačom o zamestnanie (Job-seekers service) zodpovedá za výzvy na predkladanie návrhov, v ktorých uchádzači o zamestnanie tvoria konečnú cieľovú skupinu. Zamestnanecká služba (Employees service) zodpovedá za výzvy na predkladanie návrhov, v ktorých sú konečnou cieľovou skupinou zamestnanci a zamestnávateľia.⁴⁷

V júli 2015 flámska vláda schválila koncepciu integrovaného rámca na validáciu neformálneho vzdelávania a informálneho učenia sa (EVC, kompetencie Erkennen van verworven / uznávanie získaných kompetencií) vo Flámsku.⁴⁸

2. Francúzky rozprávajúca komunita

Poskytovatelia **vzdelávania v oblasti sociálneho rozvoja** (enseignement de promotion sociale - EPS) ponúkajú flexibilné kurzy, ktorých výsledkom je certifikácia, a účastníci môžu pokračovať v ďalšom odbornom vzdelávaní. Cieľom kurzov je rozšíriť osobnostné a odborné kompetencie jednotlivca. Tiež sa označuje ako „vzdelávanie druhej šance“.⁴⁹

“**Čítaj a píš**” (Lire et écrite)⁵⁰ je nezisková organizácia založená v roku 1983, ktorá začala so vzdelávaním v oblasti gramotnosti pre dospelých s nízkym vzdelaním a negramotných a

⁴⁴ Brusseler. ICT to work. Accessed March 2021

⁴⁵ National Guidance Systems. Guidance system in Belgium (Flanders) Accessed March 2021 <https://www.euroguidance.eu/guidance-system-in-belgium-flanders>

⁴⁶ ESF-Vlaanderen. Mission statement. Accessed March 2021 <https://www.esf-vlaanderen.be/en/mission-statement>

⁴⁷ ESF-Vlaanderen. Mission statement. Accessed March 2021 <https://www.esf-vlaanderen.be/en/mission-statement>

⁴⁸ Zaidi, A. & Curth, A. (2019). Implementácia Ciest zvyšovania úrovne zručností - Workshopy vzájomného učenia sa na Slovensku a v Belgicku [Upskilling Pathways implementation-Mutual learning workshops in Slovakia and Belgium]: synthesis report. Available at https://epale.ec.europa.eu/sites/default/files/sk_synthesisreport.pdf

⁴⁹ be.brussels. Social Advancement course. Accessed March 2021 <https://be.brussels/education-and-training/continuing-education/social-advancement-course>

⁵⁰ Lire et Écrire Accessed March 2021 <https://www.lire-et-ecrire.be/?lang=fr>

podporuje implementáciu iniciatívy Upskilling Pathways.⁵¹ Organizáciu podporuje a financuje Ministerstvo kultúry a populárneho vzdelávania (Frankofónne spoločenstvo), Valónsky región, Bruselský región a Európska únia. Medzi ich činnosti patrí: politický lobing na federálnej a komunitnej úrovni, kampane zvyšovania povedomia, rozvíjanie spoločných výskumných a vzdelávacích metód, okrem iného aj poskytovanie služieb orientácie a pedagogické inštrukcie.⁵²

“Čítaj a píš” si kladie za cieľ:⁵³

- zvyšovať povedomie všeobecnej populácie o problematike negramotnosti, zaoberať sa jej príčinami a hľadať riešenia,
- podporovať právo na kvalitné vzdelávanie v oblasti gramotnosti pre dospelých,
- rozvíjať gramotnosť na podporu spoločenských zmien smerujúcich k rovnosti.

Nevyhnutnosťou zvyšovania digitálnych zručností u dospelých sa zaoberá “Čítaj a píš” (vo francúzskom jazyku Lire et écrire) vo svojej kampani „**Les oubliés du numérique**“ („**Zaostávajúci za digitálnou transformáciou**“). Kampaň si kladie za cieľ zvýšiť povedomie širokej verejnosti o problémoch, ktorým negramotní dospelí čelia v každodennom živote, najmä od začiatku pandémie COVID-19. Organizácia žiada o vyriešenie problému digitálnej priepasti v spoločnosti, zabezpečenie nízkonákladovej telefónnej služby pre najviac znevýhodnené osoby a umožnenie prístupu k všetkým verejným službám pre negramotných jednotlivcov.⁵⁴

Organizácia navyše vyvinula deväť vzdelávacích balíčkov „Bienvenue en Belgique“ (Vitajte v Belgicku) založených na interkultúrnej pedagogike pre prichádzajúcich do Belgicka, najmä pre negramotných alebo nízko vzdelaných jednotlivcov. Cieľom je zvýšiť kritické a analytické myslenie a podporiť aktívnu účasť v spoločnosti.⁵⁵

„**Comprendre et parler**“ (**Pochopte a hovorte**) je metodika vyvinutá na výučbu hovorenej francúzštiny a francúzštiny ako cudzieho jazyka zameraná na porozumenie a slovné vyjadrenie bez toho, aby sa zaoberala čítaním a písaním. Metodika umožňuje učiacim sa postupovať podľa štrukturovaných postupov, uskutočňovať sebahodnotenie, okrem iného využívať zvukové a vizuálne médiá. Je navrhnutá tak, aby podporovala aktívne zapojenie účastníkov.⁵⁶

⁵¹ EAEA (2019). Adult Education in Europe 2019: A civil society view, country reports, p.13. Available at <https://eaea.org/wp-content/uploads/2019/12/Country-Reports-2019.pdf>

⁵² EBSN. Members/Lire et Écrire. Accessed March 2021 <https://basicskills.eu/current-members/lire-et-ecrire/>

⁵³ Lire et Écrire. Accessed March 2021 <https://lire-et-ecrire.be/Le-mouvement-Lire-et-Ecrire?lang=fr>

⁵⁴ Lire et Écrire. “Les oubliés du numérique” [The left behind by the digital transformation] campaign. Date published 8 September 2020

⁵⁵ Lire et Écrire. Bienvenue en Belgique [Welcome to Belgium]. Accessed March 2021 <https://lire-et-ecrire.be/Bienvenue-en-Belgique-Neuf-mallettes-pedagogiques?lang=fr>

⁵⁶ Lire et écrire. Comprendre et parler [Understand and speak]. Accessed March 2021 <https://lire-et-ecrire.be/Comprendre-et-parler?lang=fr>

Od roku 2013 sa účastníci OVP vo francúzsky hovoriacej časti Belgicka zameriavajú na mäkké zručnosti⁵⁷, napríklad projekt Erasmus + Step4⁵⁸, realizovaný spoločnosťou Forem.

V rámci projektu boli vyvinuté tieto nástroje:

- metodika práce na profesionálnom správaní je poskytovaná vo forme rozsiahleho otvoreného online kurzu (MOOC)⁵⁹ a je zameraná na vytvorenie a prípravu metodiky a nástrojov na zvýšenie pracovných behaviorálnych zručností,
- SFC radar Visio4-sfc, ktorý umožňuje objektivizovať postup získaných behaviorálnych schopností.⁶⁰

Le Forem vo Valónsku prevádzkuje sieť 24 kompetenčných centier⁶¹, ktoré poskytujú školenia, informácie a zvyšovanie povedomia pre pracovníkov, uchádzačov o zamestnanie, študentov, učiteľov, obchodných lídrov a výkonných pracovníkov čím prispieva k podpore konkurencieschopnosti podnikania.

Vo valónskom regióne ponúka spoločnosť Le Forem školiace kurzy pre dospelých v rôznych odvetviach vrátane kurzov rozvoja a zlepšovania digitálnych zručností. **Technofutur TIC** okrem toho ponúka širokú škálu školení na diaľku, letných stáží a podujatí súvisiacich s IKT, zatiaľ čo Technobel je stredisko zručností ponúkajúce školenia v IKT profesiách. Tieto kurzy sú zamerané na uchádzačov o zamestnanie, zamestnancov, personálnych manažérov, učiteľov a študentov.⁶²

TOSA DigComp⁶³ je komplexný test digitálnych zručností popísaných v rámci DigComp, ako ich definuje Európska únia, a zahŕňa otázky s možnosťou výberu z viacerých odpovedí, interaktívne aktivity a skutočnú manipuláciu so softvérom a operačným systémom v „reálnych“ situáciách. Vo Valónskom regióne ho spustila formácia Bruxelles v roku 2018, pretože bola dostupná / podobná vo francúzštine, holandčine a angličtine a mohla spoľahlivo a rýchlo posúdiť a potvrdiť úroveň digitálnych zručností nezamestnaných a štážístov.

Od roku 2019 test používa aj spoločnosť Actiris⁶⁴ na hodnotenie nezamestnaných. Môže byť použitý na identifikáciu schopností uchádzača, ktoré by sa dali zlepšiť a / alebo formálne uznať.⁶⁵

⁵⁷ Zaidi, A.&Curth, A. (2019). Implementácia Ciest zvyšovania úrovne zručností - Workshopy vzájomného učenia sa na Slovensku a v Belgicku [Upskilling pathways implementation-Mutual learning workshops in Slovakia and Belgium], synthesis report, p.17 Available at https://epale.ec.europa.eu/sites/default/files/sk_synthesisreport.pdf

⁵⁸ Step4SFC. Accessed March 2021 Step4 <https://step4-sfc.eu/Project-overview>

⁵⁹ A massive open online course (MOOC) is a free Web-based distance learning program that is designed for the participation of large numbers of geographically dispersed students

⁶⁰ Step4 SFC. Accessed March 2021 <https://step4-sfc.eu/Visio4-SFC-un-pas-plus-loin-dans-l-observation-evaluation-des-SFC>

⁶¹ Le Forem. Network of competence centres. Accessed March 2021 <https://www.leforem.be/centres-de-competence.html>

⁶² economie. Digital skills training. Accessed March 2021 <https://economie.fgov.be/en/themes/online/online-games/digital-duel/digital-skills/digital-skills-training>

⁶³ TOSA DigComp-assessment and certification on digital skills Accessed March 2021 <https://www.isograd.com/EN/tosadigital.php>

⁶⁴ Actiris. Accessed March 2021 <http://www.actiris.be/>

⁶⁵ Zaidi, A.& Curth, A. (2019) Implementácia Ciest zvyšovania úrovne zručností - Workshopy vzájomného učenia sa na Slovensku a v Belgicku [Upskilling Pathways implementation-Mutual learning workshops in Slovakia and Belgium]:synthesis report, p.24 https://epale.ec.europa.eu/sites/default/files/sk_synthesisreport.pdf

System overovania zručností bol zavedený v kontexte politík podporujúcich celoživotné vzdelávanie na federálnej úrovni začiatkom roku 2000.⁶⁶

V Belgicku v súčasnosti existujú dva typy **validácie neformálneho vzdelávania a informálneho učenia sa (VNFIL)**:

- validácia kompetencií (VDC) v sektore kontinuálneho odborného vzdelávania a prípravy (CVET), ktorej výsledkom je certifikácia,
- validácia predchádzajúcich skúseností (VAE-valorisation des acquis de l'expérience) vo vzdelávaní dospelých a vysokoškolskom vzdelávaní vedie k validácii.

Existuje tu však určitý priestor na zlepšenie v posilňovaní hodnoty osvedčenia o zručnostiach na trhu práce, a tým aj v povzbudzovaní jednotlivcov k vyššej účasti.⁶⁷

Uznávanie predchádzajúceho vzdelávania (Reconnaissance des acquis formation alebo „RAF“) sa v Belgicku poskytuje od roku 2011. Poskytovatelia školení vo verejnom sektore, ako sú formácia Bruxelles, Le Forem, IPAFME a Sfpme, ponúkajú certifikáty zručností na základe výsledkov učiacich sa.⁶⁸

Pokiaľ ide o uznávanie osvedčení o zručnostiach na trhu práce, federálna vláda zaviedla právo pracovníka na „audit zručností“ (bilan de compétences),⁶⁹ ktorá je v platnosti od roku 2004.⁷⁰ Tvorcovia politík podnikli kroky na podporu nezamestnaných dospelých pri absolvovaní primeraného školenia a zvyšovania ich šancí na zamestnanie vyvinutím dvoch nástrojov na hodnotenie zručností na **online platforme DOCIMO**.

1. Cieľom testu čitateľskej gramotnosti a matematickej gramotnosti⁷¹ je odhadnúť potenciál uchádzača o zamestnanie uspieť v osvojovaní si zručností jednotlivých programov odborného vzdelávania. Ak jednotlivec neprejde testom, môže absolvovať individuálny vzdelávací program na zlepšenie svojich zručností čítania, písania a počítania.
2. K dispozícii je online skríning vedomostí a kognitívnych schopností potrebných pre konkrétne povolanie. Hodnotenie pozostáva z približne 30–60 otázok s možnosťou výberu z viacerých odpovedí týkajúcich sa 50 povolaní. Cieľom tohto skríningu je podpora nezamestnaných jednotlivcov. Po ukončení môže žiadateľ absolvovať pohovor s odborným školiteľom alebo poradcom, počas ktorého sú určené ďalšie kroky na zlepšenie jeho zručností. Nevýhodou online skríningu je, že uchádzači o

⁶⁶ Mathou, C.(2016). European inventory on validation of non-formal and informal learning 2016 update: Belgium-French, p.7 Available at https://cumulus.cedefop.europa.eu/files/vetelib/2016/2016_validate_BE_FR.pdf

⁶⁷ Mathou, C.(2016). European inventory on validation of non-formal and informal learning 2016 update: Belgium-French, p.7 Available at https://cumulus.cedefop.europa.eu/files/vetelib/2016/2016_validate_BE_FR.pdf

⁶⁸ Ibid.

⁶⁹ The law grants every worker a right to be assessed to identify and validate skills gained outside the formal education system.

⁷⁰ Mathou, C.(2016). European inventory on validation of non-formal and informal learning 2016 update: Belgium-French Available at https://cumulus.cedefop.europa.eu/files/vetelib/2016/2016_validate_BE_FR.pdf

⁷¹ These tests consist of multiple choice questions or open questions with a short answer. If successful in the tests, the applicant can start the vocational training programme.

zamestnanie, ktorým chýbajú digitálne zručnosti, môžu váhať alebo nebudú môcť podstúpiť testy na online platformách.⁷²

Špecializovaní poskytovatelia služieb, ako napríklad ONEM (Office National de l'Emploi)⁷³ ACTIRIS (Office Régional Bruxellois de l'Emploi)⁷⁴ FOREM (Service Public Wallon de l'Emploi et de la Formation),⁷⁵ poskytujú informácie dospelým so záujmom o audity zručností⁷⁶, zatiaľ čo Bruxelles Formation⁷⁷, miestny zamestnávateľ v Bruselskom regióne, podporuje uchádzačov o zamestnanie prostredníctvom vypracovávania profesionálneho projektu. Cités des Métiers (CDM)⁷⁸ vo frankofónnom Belgicku poskytuje pracovné ponuky, brožúry, dokumenty a ďalšie prvky týkajúce sa hlavných tém pracovného života. Ďalej CDM poskytuje individuálne poradenské stretnutia pre uchádzačov o zamestnanie, workshopy a informačné stretnutia, ako aj návštevy podnikov.⁷⁹

3. Nemecky hovoriace spoločenstvo

Od roku 2014 sa odbor vzdelávania dospelých, vrátane formálneho a neformálneho vzdelávania dospelých, nachádza na ministerstve školstva a učiteľských organizácií.⁸⁰

Príležitosti na vzdelávanie pre dospelých, ktorí chcú zdokonaľiť svoje základné zručnosti, sú poskytované rôznymi formami. Večerné školy, ktoré sú pričlenené k stredným školám, ponúkajú kurzy základných zručností, ako napr.:⁸¹

- jazyková výučba
- počítačová veda
- kurzy pre domácnosť
- certifikované vzdelávanie druhej šance

Tento typ zabezpečenia realizuje školské oddelenie ministerstva nemecky hovoriaceho spoločenstva. Zúčastniť sa môže každý, kto dosiahne vek ukončenia povinnej školskej

⁷² Zaidi, A. & Curth, A. (2019) Implementácia Ciest zvyšovania úrovne zručností - Workshopy vzájomného učenia sa na Slovensku a v Belgicku [Upskilling Pathways implementation-Mutual learning workshops in Slovakia and Belgium], synthesis report, p.19 https://epale.ec.europa.eu/sites/default/files/sk_synthesisreport.pdf

⁷³ ONEM. Accessed March 2021 <http://www.onem.be/>

⁷⁴ Le Forem. Accessed March 2021 <http://www.leforem.be/>

⁷⁵ Le Forem. Accessed March 2021 <http://www.leforem.be/>

⁷⁶ Mathou, C. (2016). European inventory on validation of non-formal and informal learning 2016 update: Belgium-French Available at https://cumulus.cedefop.europa.eu/files/vetelib/2016/2016_validate_BE_FR.pdf

⁷⁷ Bruxelles Formation. Accessed March 2021 <http://www.bruxellesformation.be/>

⁷⁸ Cite de Metiers. Accessed March 2021 <https://www.citedesmetiers.brussels/fr-BE/Page/Index/51>

⁷⁹ Cies des Metiers in Francophone Belgium. Date published 27 July 2017 <https://epale.ec.europa.eu/fr/blog/les-cites-des-metiers-cdm-en-belgique-francophone>

⁸⁰ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/belgien-deutschsprachige-gemeinschaft/developments-and-current-policy-priorities_en

⁸¹ Eurydice. Belgium-German speaking community overview. Accessed March 2021 https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/belgium-german-speaking-community_en

dochádzky, avšak niektoré stupne vzdelávania sú účastníkom prístupné iba po predložení dokladu o požadovanej úrovni vedomostí. Rada navyše rozhodne o prijatí učiaceho sa.⁸²

Dospelí v nemecky hovoriacej komunite môžu získať **osvedčenie o základnom a strednom vzdelávaní na školách** a externe podľa učebných osnov porovnateľných s učebným plánom počiatočného vzdelávania. Presnejšie povedané, všetky kvalifikácie, až po vyššie stredné vzdelanie, je možné získať prostredníctvom systému externých skúšok.⁸³ Dĺžka kurzu závisí od poskytovateľa, ako aj od kvalifikácie, ktorú si učitelia sa želá získať.⁸⁴

Kurzy neformálneho vzdelávania v oblasti gramotnosti, matematickej gramotnosti a IKT ponúka 13 dotovaných inštitúcií vzdelávania dospelých (Erwachsenenbildungseinrichtungen). Tieto kurzy však obvykle nevedú k získaniu certifikátu alebo kvalifikácie.⁸⁵

Ministerstvo nemecky hovoriaceho spoločenstva v Belgicku pracuje na projekte zameranom na rozvoj validácie neformálneho vzdelávania a informálneho učenia sa v spolupráci s rôznymi partnermi pôsobiacimi v tejto oblasti.⁸⁶

Cieľom projektu **“Tvarovanie budúcich ciest”**⁸⁷ je podpora profesionálneho rozvoja aktívnej populácie. Projekt sa zameriava na nízkokvalifikovaných uchádzačov o zamestnanie a pracovníkov, ktorí:

- hľadajú zmenu kariéry,
- chcú si poistiť svoje pracovné miesta,
- hľadajú prácu,
- chcú si nechať uznať a zlepšovať svoje schopnosti.

K dispozícii sú ďalej profesionálni školiaci poradcovia pre nízko kvalifikovaných uchádzačov o zamestnanie a ľudí, ktorí chcú uznať a rozvíjať svoje schopnosti. Dospelí, ktorí si chcú vyjasniť svoje kariérne dráhy, sa môžu zúčastniť workshopov **ProfilPASS**, ktoré sú ponúkané vo forme individuálnych konzultácií.

⁸²Eurydice. Belgium-German-speaking community, Main types of provision. Date published 13 August, 2020 https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/belgien-deutschsprachige-gemeinschaft/main-types-provision_en

⁸³Eurydice. Belgium-German-speaking community, Main types of provision. Date published 13 August, 2020 https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/belgien-deutschsprachige-gemeinschaft/main-types-provision_en

⁸⁴ European Commission/EACEA/Eurydice (2015). Adult Education and Training in Europe: Programmes to Raise Achievement in Basic Skills. Eurydice Report. Luxembourg: Publications Office of the European Union, p. 7 Available at https://www.erasmusplus.sk/uploads/publikacie/2015_AEducation_BasicSkillsRaise_EurydiceReport_en.pdf

⁸⁵ Eurydice. Belgium -German-speaking community, Main types of provision. Date published 13 August, 2020 https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/belgien-deutschsprachige-gemeinschaft/main-types-provision_en

⁸⁶ Eurydice. Belgium-German speaking community, Main Types of Provision. Date published 13 August 2020 https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/validation-non-formal-and-informal-learning-7_sk?2nd-language=bs

⁸⁷ The educational portal of the German- speaking Community of Belgium Ostbelgienbildung Ostenbildung. Accessed March 2021 http://www.ostbelgienbildung.be/desktopdefault.aspx/tabid-5981/10188_read-54632/

Uznávanie odborných zručností sa týka dospelých bez odbornej kvalifikácie, ktorí získali zručnosti zo svojej predchádzajúcej odbornej praxe. Môžu preukázať svoje odborné schopnosti v centre odbornej prípravy a ďalšieho vzdelávania pre malé a stredné podniky (ZAWM) a nechať si ich uznať vo forme osvedčenia o spôsobilosti.⁸⁸

2.3 CHORVÁTSKO

Zistenia z roku 2015⁸⁹ naznačujú, že v dospeljej populácii prevládajú nízke digitálne zručnosti, t. j. 21,7% dospelých uviedlo nedostatok skúseností s používaním počítačov, zatiaľ čo 26% uviedlo, že zriedka alebo nikdy nepoužívali internet. Prevalencia nízkeho dosiahnutého vzdelania je však v porovnaní s ostatnými európskymi krajinami nižšia.

Zistenia údajov týkajúce sa čitateľskej gramotnosti, matematickej gramotnosti a zručností riešenia problémov v technologicky bohatých prostrediach nie sú pre Chorvátsko⁹⁰ k dispozícii, pretože sa nezúčastnilo prvého cyklu Programu pre medzinárodné hodnotenie kompetencií dospelých (PIAAC). Je však potrebné poznamenať, že mladšie skupiny dospelých (vo veku 16 - 24 rokov) majú najvyššie digitálne zručnosti v Európe - 97% má základné alebo vyššie ako základné digitálne zručnosti.⁹¹

Účasť dospelých na vzdelávaní v Chorvátsku dosiahla v decembri 2019 3,50%, čo predstavuje nárast v porovnaní so zisteniami z roku 2003 (1,80%).⁹²

Poskytovatelia vzdelávania dospelých v Chorvátsku však predpokladajú, že zostáva priestor na zlepšenie v oblasti poskytovania základných zručností, zvyšovania ponuky vzdelávania a účasti dospelých na vzdelávaní, ako aj potvrdzovania neformálneho vzdelávania a informálneho učenia sa.⁹³

V roku 2004 predstavila chorvátska vláda spolu so zákonom o vzdelávaní dospelých Stratégiu vzdelávania dospelých a založila Agentúru pre vzdelávanie dospelých.⁹⁴

Stratégia v oblasti vzdelávania, vedy a technológie⁹⁵ prijatá v roku 2014 vníma celoživotné vzdelávanie ako základ vzdelávania, ktorý podporuje jednotlivcov z rôznych vekových skupín

⁸⁸ Ostbelgienbildung. Accessed March 2021 http://www.ostbelgienbildung.be/desktopdefault.aspx/tabid-5981/10188_read-54632/

⁸⁹ Cedefop (2019). Adult population in potential need for upskilling: Country factsheet: Croatia. Available at https://www.cedefop.europa.eu/files/factsheet_hr.pdf

⁹⁰ Cedefop (2019). Adult population in potential need for upskilling: Country factsheet: Croatia. Available at https://www.cedefop.europa.eu/files/factsheet_hr.pdf

⁹¹ Eurostat. Do young people in the EU have digital skills? Date published 15 July 2020 <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/EDN-20200715-1>

⁹² Trading economics. Adult participation in learning, Croatia. Accessed March 2021 <https://tradingeconomics.com/croatia/adult-participation-in-learning-eurostat-data.html>

⁹³ EAEA Country reports. Croatia. Accessed March 2021 <https://countryreport.eaea.org/croatia>

⁹⁴ Smoljić, M., Stoic, A. & Martinović, M. (2011). Lifelong learning in Republic of Croatia, 3rd International Scientific and Expert Conference TEAM 2011, p.320. Available at <https://www.researchgate.net/publication/334560734>

⁹⁵ Government of the Republic of Croatia. Strategy of Education, Science and Technology – Nove boje znanja [New colours of knowledge] Accessed March 2021 <https://vlada.gov.hr/highlights-15141/archives/strategy-of-education-science-and-technology-nove-boje-znanja/17784>

v štúdiu prostredníctvom rôznych foriem učenia sa a s nepretržitým prístupom k vzdelávaniu. Stratégia stanovuje niekoľko cieľov týkajúcich sa vzdelávania dospelých⁹⁶:

- vytvoriť predpoklady na zvýšenie zapojenia dospelých do procesov celoživotného vzdelávania a učenia sa,
- zlepšovať a rozširovať zručnosti v oblasti učenia, vzdelávania, odbornej prípravy a zdokonaľovania,
- zaviesť systém zabezpečenia kvality vo vzdelávaní dospelých,
- zlepšiť organizáciu, financovanie a procesy riadenia vzdelávania dospelých.

Nedávno, v roku 2019, bolo vyvinuté **Kurikulum základných digitálnych zručností pre dospelých, počítania a gramotnosti dospelých**.⁹⁷

Učebné osnovy sa zameriavajú najmä na dospelých s nízkou úrovňou zručností, t. j. na dospelých, ktorých úroveň zručností je pod úrovňou 1, v súlade s úrovňou gramotnosti PIAAC.⁹⁸ Inými slovami ide odospelých, ktorí absolvovali povinné vzdelávanie, ale napriek tomu sú považovaní za funkčne negramotných. Cieľom je preto získanie základných zručností, ako je komunikácia v materinskom jazyku, čítanie, základná matematika, digitálne kompetencie a kompetencie na riešenie problémov v technologicky bohatých prostrediach. Implementácia učebných osnov by navyše podporila rozvoj schopností učiť sa učiť.

Učebné osnovy sa budú implementovať v rámci programov rozvoja základných odborných zručností, môžu sa však implementovať aj v iných vzdelávacích programoch týkajúcich sa rozvoja zručností. Úprava učebných osnov je preto možná vo vzťahu k odborným programom a študujúcim. Učebné osnovy je navyše možné prispôsobiť formálnemu aj neformálnemu vzdelávaniu. Učebné osnovy sú vypracované vo forme troch modulov (digitálne zručnosti, čitateľská gramotnosť, matematická gramotnosť), takže implementácia učebných osnov sa môže uskutočňovať v súlade s potrebami skupiny učiacich sa, t. j. samostatne alebo v kombinácii s programami odborného vzdelávania.

Učebné osnovy sú založené na nasledujúcich princípoch:

- začlenenie všetkých cieľových skupín, najmä marginalizovaných skupín dospelých,
- postupy založené na súčasných andragogických prístupoch, ako aj andragogických prístupoch používaných v Chorvátsku,
- prispôbenie potrebám učiacich sa a ich životným okolnostiam,
- záruka, že potreby učiaceho sa sú uspokojené,
- úspešná implementácia očakávaných výsledkov,
- primerané rozdelenie finančných a ľudských zdrojov,

⁹⁶ EAEA (2019). Adult Education in Europe 2019 - A civil society view. Country reports:Croatia. Available at <https://eaea.org/wp-content/uploads/2019/12/Country-Reports-2019.pdf>

⁹⁷ Ministry of Science and Education, Croatia (2019). Kurikulum za razvoj temeljnih digitalnih, matematičkih, i čitalačkih vještina odraslih [Curriculum for adult basic digital skills, numeracy, and literacy development]. Available at https://mzo.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Obrazovanje/ObrazovanjeOdraslih/Publikacije/kurikulum_temeljne_vjestine_funkcionalne_pismenosti.pdf

⁹⁸ National Centre for Education Statistics (NCES). PIAAC proficiency levels for literacy. Accessed March 2021 <https://nces.ed.gov/surveys/piaac/litproficiencylevel.asp>

- spoľahlivosť organizácií zodpovedných za implementáciu učebných osnov.

Celkovým cieľom učebných osnov je zvýšiť zručnosti učiacich sa a tým zlepšiť kvalitu ich života na osobnej, sociálnej a profesionálnej úrovni.

Je potrebné poznamenať, že jednotlivci, ktorých profil by zodpovedal cieľovej skupine učebných osnov, nemusia považovať za potrebné rozvíjať svoje zručnosti, čo naznačuje potrebu riešiť spôsob vnímania učenia sa, ako aj ďalších výziev, ktorým môžu potenciálni učitelia sa čeliť. Tieto výzvy sa zohľadňovali v procese tvorby učebných osnov.⁹⁹

Možnosti zvyšovania zručností

V Chorvátsku sa dospelí vo veku od 15 do 65 rokov, ktorí nezískali formálne vzdelanie, môžu zúčastniť **programu základného vzdelávania pre dospelých** (Osnovnoškolsko obrazovanie odraslih). Cieľom tohto programu je zvýšiť zamestnateľnosť¹⁰⁰ účastníkov a ponúkajú ho rôzni poskytovatelia - verejné inštitúcie poskytujúce vzdelávanie dospelým, a ponúkajú ho aj súkromné alebo neziskové organizácie.

Program zodpovedá programu počiatočného vzdelávania (základné a nižšie stredoškolské vzdelávanie) a je bezplatný.¹⁰¹

Rôzni miestni aktéri podporujú vzdelávanie dospelých v krajine implementáciou projektov EÚ, najmä projektov Erasmus+.¹⁰²

Spomedzi realizovaných projektov na podporu dospelých s nízkou kvalifikáciou bol jedným projekt **„Nové vedomosti a zručnosti - multiplikátor úspechu“** (Nova znanja i vještine - multiplikator uspjeha)¹⁰³ koordinovaný College Modus (Učilište Modus), inštitúciou vzdelávania dospelých propagujúcou celoživotné vzdelávanie a podporu dospelých v ich osobnom a profesionálnom rozvoji. Hlavným cieľom projektu bolo zvyšovanie kvalifikácie nezamestnaných dospelých a ich príprava na účasť v programe „Opatrovatelia starších a zraniteľných osôb“ (Njegovatelj / ica starijih i nemoćnih osoba). Cieľovou skupinou boli dospelí

⁹⁹Ministry of Science and Education, Croatia (2019). Kurikulum za razvoj temeljnih digitalnih, matematičkih, i čitalačkih vještina odraslih [Curriculum for adult basic digital skills, numeracy, and literacy development]. Available at

https://mzo.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Obrazovanje/ObrazovanjeOdraslih/Publikacije/kurikulum_temeljne_vjestine_funkcionalne_pismenosti.pdf

¹⁰⁰ Središnji državni portal [Central state portal]. Primary education for adults programme in Croatia. Last updated 19 February 2021 <https://gov.hr/moja-uprava/obrazovanje/osnovnoskolski-odgoj-i-obrazovanje/osnovnoskolsko-obrazovanje-odraslih/1682>

¹⁰¹ European Commission/EACEA/Eurydice (2015). Adult Education and Training in Europe: Programmes to Raise Achievement in Basic Skills. Eurydice Report. Luxembourg: Publications Office of the European Union. Available at

https://www.erasmusplus.sk/uploads/publikacie/2015_AEducation_BasicSkillsRise_EurydiceReport_en.pdf

¹⁰² EAEA Country reports. Recent developments in Croatia. Date published 9 January 2020

<https://countryreport.eaea.org/croatia/croatia-reports-2019/Recent%20developments%20in%20Croatia%202019>

¹⁰³ College Modus [Učilište Modus]. New Knowledge and Skills-a Multiplier of Success [Nova znanja i vještine - multiplikator uspjeha]. Accessed March 2021 <https://uciliste-modus.hr/projekt-nova-znanja-i-vjestine-multiplikator-uspjeha/>

s nízkou kvalifikáciou, dospelí vo veku od 15 do 34 rokov s ukončeným povinným vzdelaním a dlhodobu nezamestnaní dospelí nad 34 rokov.

Dante¹⁰⁴ je inštitúcia vzdelávania dospelých založená v roku 1991 a ponúka kurzy vzdelávania dospelých, semináre, programy výučby cudzích jazykov, školenia prenositeľných zručností, školenia v oblasti podnikania a riadenia a jazykové odborné kurzy pre migrantov. Inštitúcia úzko spolupracuje so štátnymi inštitúciami a tiež sa podieľala na rôznych európskych projektoch, napríklad „**Angličtina ako prostriedok výučby pre uchádzačov o zamestnanie a azyl**“¹⁰⁵ a „**DiGiS – Výučba digitálnych kompetencií pre seniorov**“¹⁰⁶

2.4 DÁNSKO

Zistenia z prieskumu zručností dospelých (PIAAC) z roku 2012¹⁰⁷ ukazujú, že v čitateľskej gramotnosti získalo Dánsko o niečo menej ako je medzinárodný priemer, zatiaľ čo priemerná znalosť matematiky bola nad medzinárodným priemerom. Rovnako Dánsko dosiahlo v digitálnej gramotnosti nadpriemerné skóre. Zistenia z roku 2015 ukazujú, že 19% dospelých v Dánsku vo veku od 25 do 64 rokov získalo menej ako základné, základné alebo nižšie stredoškolské vzdelanie (ISCED 0-2).¹⁰⁸ Účasť dospelých na vzdelávaní v Dánsku však patrí k najvyšším v Európe.¹⁰⁹

Aj keď je účasť na vzdelávaní dospelých v Dánsku vysoká, poskytovatelia vzdelávania dospelých považujú za potrebné poskytnúť väčšiu podporu zvyšovaniu kvalifikácie dospelých s nízkou úrovňou zručností.¹¹⁰

Iniciatívy na podporu rozvoja základných zručností

Trojstranná dohoda o odbornom vzdelávaní dospelých a CVET (2018 - 2021) sa zameriava na výsledky PIAAC, pričom sa uprednostňuje zvyšovanie úrovne všeobecných základných zručností - všeobecné vzdelávanie dospelých (AVU), prípravné vzdelávanie dospelých (FVU), dyslektické vzdelávanie (OBU) a odborné zručnosti (AMU) a OVP. Okrem toho je na regionálnej a miestnej úrovni prioritou vývoj nástrojov na dokumentáciu validácie predchádzajúceho vzdelávania.¹¹¹

¹⁰⁴ Dante Ustanova za obrazovanje odraslih [Dante Adult education institution] Accessed March 2021 <http://www.dante-ri.hr/kontakt/>

¹⁰⁵ Dante. MAFLE – Methods of more attractive foreign language education, excluding English as a medium of instruction for applicants for job and asylum Accessed March 2021 <http://www.dante-ri.hr/eu-projekti/aktivni/mafle/>

¹⁰⁶ Dante.DiGiS – Teaching Digital Competences to Seniors <http://www.dante-ri.hr/eu-projekti/aktivni/digis/>

¹⁰⁷ SFI-The Danish National Centre for Social Research (2014). Survey of Adult Skills - Denmark. Summary of Danish PIAAC results. Available at <https://www.uvm.dk/-/media/filer/uvm/udd/voksne/pdf14/marts/140317-english-summary-of-danish-piaac-results.pdf>

¹⁰⁸ European Commission. Adult skills:Denmark. Accessed March 2021 <https://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=17759&langId=en>

¹⁰⁹ Danish Consortium for Academic Craftsmanship. Accessed March 2021 <https://www.dcac.dk/thedanisheducationmodel>

¹¹⁰ EAEA Country reports. Denmark. Accessed March 2021 <https://countryreport.eaea.org/denmark>

¹¹¹ Husted, B. (2019). European inventory on validation of non-formal and informal learning 2018 update: Denmark. Available at http://libserver.cedefop.europa.eu/vetelib/2019/european_inventory_validation_2018_Denmark.pdf

V marci 2021 bol v rámci dohody o finančnom zákone o stimuloch a ekologickom zotavení z decembra 2020 pridelený grant¹¹² s cieľom podporiť ľudí s dyslexiou a dospelých s nízkou úrovňou zručností pri získavaní základných zručností, a tým zlepšiť ich zamestnateľnosť. Oprávnenými žiadateľmi sú obce, súkromné a verejné spoločnosti, fondy poistenia v nezamestnanosti, profesijné organizácie, vzdelávacie inštitúcie a priemyselné organizácie.

Hlavnými cieľmi projektu sú:

- povzbudiť jednotlivcov v cieľovej skupine k účasti s cieľom posilniť získanie základných zručností,
- podpora nezamestnaných a udržanie zamestnaných počas získavania základných kompetencií,
- zvyšovať povedomie zamestnancov, ktorí pracujú s čítaním, písaním a počítaním, o výhodách zvyšovania základných zručností,
- zvýšiť kompetencie zamestnancov, ktorí pracujú so základnými zručnosťami, aby mohli cieľovej skupine poskytovať usmernenie o možnostiach a výhodách rozvoja základných kompetencií,
- šíriť skúsenosti a osvedčené postupy do ďalších spoločností, obcí a fondov poistenia v nezamestnanosti (nepretržite a ku koncu projektu).

Iniciatívu spravuje Dánska agentúra pre trh práce a nábor (STAR) spadajúca pod ministerstvo práce. Iniciatíva je vítaná, pretože významne prispeje k zlepšeniu získavania zručností a zamestnateľnosti u negramotných skupín dospelých.¹¹³

Vzdelávanie dospelých v Dánsku sa zameriava na posilnenie demokracie prostredníctvom účasti na slobodnom a otvorenom rozvoji kompetencií s cieľom zabezpečiť občanom osobný rozvoj a kvalitu života, rovnosť prostredníctvom vzdelávania s dôrazom na účasť ľudí s nízkou kvalifikáciou a rozvoj profesionálnych schopností a flexibility vo vzťahu k zmenám na trhu práce¹¹⁴

Vzdelávanie dospelých a ďalšie vzdelávanie v Dánsku zahŕňajú nasledujúce programy:¹¹⁵

1. prípravné vzdelávanie dospelých (FVU)
2. všeobecné vzdelávanie dospelých (AVU)
3. vyššie prípravné jednodoborové kurzy (HF enkeltfag) - všeobecné vzdelávanie na vyššej strednej škole
4. krátke programy odborného vzdelávania (AMU) - programy koncipované podľa potrieb trhu práce zamerané na zvyšovanie kvalifikácie a rekvalifikáciu pracovných síl
5. odborné vzdelávanie a príprava pre dospelých (EUV) - po počiatočnom hodnotení a uznaní sa môžu učitelia sa starší ako 25 rokov prihlásiť do programov, ktoré majú rovnakú úroveň kvalifikácie ako bežné programy OVP.

¹¹² Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering [The Danish Agency for Labor Market and Recruitment]. Opslag: Pulje for ordblind og læse- og skrivesvage. Accessed March 2021 <https://star.dk/puljer/2021/pulje-for-ordblind-og-laese-og-skrivesvage/>

¹¹³ KEB Deutschland. Adult education in Denmark, <https://keb-deutschland.de/adult-education-in-denmark/>

¹¹⁴ Ministry of Higher Education and Science, Denmark. Adult education and continuing training. Accessed March 2021 <https://ufm.dk/en/education/the-danish-education-system/adult-education-and-continuing-training>

¹¹⁵ Ministry of Children and Education, Denmark. About the preparatory adult education (FVU). Accessed March 2021 <https://www.uvm.dk/forberedende-voksenundervisning-fvu/om-forberedende-voksenundervisning>

6. profesijné programy akademie (akademiuddannelse) - bakalárske programy a magisterské programy zodpovedajúce úrovni kvalifikácie ako bežné vzdelávacie programy.

Jednotlivci, ktorí majú záujem o rozvoj svojich základných zručností, sa môžu zúčastniť **prípravného programu vzdelávania dospelých** (forberedende voksenundervisning-FVU).¹¹⁶

Program je zameraný na dospelých, ktorí chcú získať základné zručnosti a funkčné zručnosti v oblasti čítania, pravopisu, písania, aritmetiky, digitálneho riešenia problémov a angličtiny.

Cieľom FVU je vybaviť dospelých základnými zručnosťami v oblasti čitateľskej gramotnosti a počítania s cieľom zvýšiť ich participáciu na spoločenskom živote a podporiť ich v ďalšom vzdelávaní. Oprávnenými účastníkmi sú dospelí vo veku nad 25 rokov a program je rovnako k dispozícii aj pre zamestnancov. Digitálna a anglická verzia FVU sú navyše zamerané na dospelých v pracovnom pomere, zatiaľ čo FVU štart je ponúkaný dvojazyčným dospelým, ktorí ovládajú dánčinu, ale chcú si zdokonaľiť svoje jazykové zručnosti pred prihlásením sa na iné kurzy FVU.¹¹⁷ Kurzy FVU sú pre účastníkov bezplatné a nevedú k certifikácii. Po ukončení môžu účastníci pokračovať v ďalšom štúdiu všeobecného vzdelávania dospelých.

Všeobecný program vzdelávania dospelých (Almen voksenuddannelse-AVU)¹¹⁸ je začlenený do systému verejného vzdelávania. Program sa zameriava na podporu dospelých pri zlepšovaní ich zručností a vedomostí vo všeobecných predmetoch. Je to podobné ako mestská základná a nižšia stredná škola (Folkeskole). AVU je určená pre osoby staršie ako 18 rokov, ktoré nedosiahli nižšie stredné alebo základné vzdelanie. Program je ponúkaný vo forme jednodoborových kurzov a jeho cieľom je zlepšiť zamestnateľnosť dospelých a možnosti ďalšieho vzdelávania.

Program poskytujú centrá pre vzdelávanie dospelých (voksenuddannelsescenter (VUC)). Poskytujú tiež nasledujúce druhy všeobecného vzdelávania dospelých: vzdelávanie dospelých s dyslexiou, prípravné vzdelávanie dospelých, kurzy vyššieho stupňa prípravných skúšok a doplnkové kurzy vyššieho sekundárneho vzdelávania.

Kurzy sú charakterizované nasledovne:¹¹⁹

- učebné osnovy sa vypracúvajú s prihliadnutím na socio-ekonomické zázemie učiacich sa,

¹¹⁶ Ministry of Children and Education, Denmark. About the preparatory adult education (FVU). Accessed March 2021 <https://www.uvm.dk/forberedende-voksenundervisning-fvu/om-forberedende-voksenundervisning>

¹¹⁷ Ministry of Children and Education, Denmark. About the preparatory adult education (FVU). Accessed March 2021 <https://www.uvm.dk/forberedende-voksenundervisning-fvu/om-forberedende-voksenundervisning>

¹¹⁸ Ministry of Children and Education, Denmark. The General Adult Education Programme. Accessed March 2021 <https://eng.uvm.dk/adult-education-and-continuing-training/the-general-adult-education-programme>

¹¹⁹ Ministry of Children and Education, Denmark. The General Adult Education Programme. Accessed March 2021 <https://eng.uvm.dk/adult-education-and-continuing-training/the-general-adult-education-programme>

- program ponúka hlavné predmety¹²⁰ a voliteľné predmety,¹²¹
- predmety sú ponúkané na rôznych úrovniach: základná, G, F, E a D.

Pred zápisom do kurzu sú účastníci hodnotení poradcom. Následne sú kurzy vyberané podľa schopností učiaceho sa. Po úspešnom dokončení môže učiaci sa pokračovať v ďalšom vzdelávaní, ktoré je rovnocenné s maturitným vysvedčením získaným po 9. a 10. ročníku Folkeskole.¹²²

Účasť je spoplatnená, učiaci sa však môžu získať finančnú podporu od Dánskej štátnej vzdelávacej podpory pre dospelých (SVU), zatiaľ čo nezamestnaní dospelí, ktorí si aktívne hľadajú zamestnanie, môžu počas štúdia na VUC naďalej dostávať dávky v nezamestnanosti.¹²³

Neformálne vzdelávanie dospelých (folkeoplysning) v Dánsku zdôrazňuje individuálny prístup k učiacim sa a týka sa kurzov, ktorých výsledkom nie sú známky alebo skúšky.¹²⁴ Zahŕňa výučbu, študijné kruhy, prednášky, činnosti zamerané na vytváranie debát a flexibilne organizované činnosti a za účasť sa účtujú poplatky. Výučba sa zvyčajne ponúka na večerných školách, ktoré samotné vytvárajú rámec pre výber predmetov a aktivít. V rámci neformálneho vzdelávania dospelých pôsobia rôzni poskytovatelia a ich činnosť možno rozdeliť na dobrovoľné neformálne vzdelávanie a dobrovoľné vzdelávanie dospelých v združeniach. Neformálne vzdelávanie dospelých zahŕňa:¹²⁵

- Nezávislú neformálnu vzdelávaciu činnosť: večerné školy a dobrovoľnícku činnosť v združeniach
- Univerzitné rozširovacie kurzy (extenzie)
- Denné štúdium na ľudových stredných školách
- Súkromné nezávislé internátne školy (ľudové stredné školy, domáce ekonomické školy, umelecké a remeselné školy a pokračujúce školy (continuation schools))

Ľudové stredné školy (Folkehøjskole) sú miestne školy poskytujúce všeobecné a neformálne vzdelávanie,¹²⁶ ktoré poskytujú nekvalifikačné kurzy zamerané na rozšírenie všeobecných, sociálnych a demokratických kompetencií. Rôzne kurzy ponúkané rôznymi ľudovými strednými školami sa vyznačujú vzájomným učením sa.¹²⁷ Po absolvovaní kurzu

¹²⁰ Danish, Danish as a second language, English, French, German, history, mathematics, science and social studies

¹²¹ arts, basic information technology (IT), cooperation and communication, Latin, philosophy, physical education and sport, psychology, public speaking

¹²² Ministry of Children and Education, Denmark. The General Adult Education Programme. Accessed March 2021 <https://eng.uvm.dk/adult-education-and-continuing-training/the-general-adult-education-programme>

¹²³ Ministry of Children and Education, Denmark. The General Adult Education Programme. Accessed March 2021 <https://eng.uvm.dk/adult-education-and-continuing-training/the-general-adult-education-programme>

¹²⁴ KEB Deutschland, Adult education in Denmark, <https://keb-deutschland.de/adult-education-in-denmark/>

¹²⁵ Ministry of higher education and science, Denmark. Adult education and continuing training, Accessed March 2021 <https://ufm.dk/en/education/the-danish-education-system/adult-education-and-continuing-training>

¹²⁶ Danish Folk High Schools <https://www.danishfolkhighschools.com/about-folk-high-schools/>

¹²⁷ Ministry of higher education and science, Denmark. Adult education and continuing training, Accessed March 2021 <https://ufm.dk/en/education/the-danish-education-system/adult-education-and-continuing-training>

účastník získa diplom, ktorý nie je súčasťou kvalifikačnej štruktúry, ale môže sa použiť na potvrdenie neformálneho a informálneho učenia (individuálne hodnotenie kompetencií).¹²⁸

Denné ľudové stredné školy (Daghøjskoler) a združenia pre vzdelávanie dospelých ponúkajú programy liberálneho vzdelávania dospelých a tiež sú ponúkané ako univerzitné extenzie.¹²⁹ Cieľom denných ľudových stredných škôl je podpora dospelých pri zlepšovaní ich zručností a zamestnateľnosti.¹³⁰ Ich cieľovou skupinou sú predovšetkým nezamestnaní dospelí. Mnohé ľudové stredné školy ponúkajú kurzy FVU (prípravné vzdelávanie dospelých).¹³¹

Pre účasť na neformálnom vzdelávaní dospelých nie je potrebné mať konkrétnu kvalifikáciu.¹³²

V rámci **validácie predchádzajúceho vzdelávania** ustanoveného v roku 2007 majú jednotlivci právo požadovať hodnotenie svojho predchádzajúceho vzdelávania v súvislosti so štandardmi vzdelávacieho a školiaceho programu bez ohľadu na to, či boli kompetencie nadobudnuté v rámci formálneho, neformálneho vzdelávania alebo informálneho učenia sa. Podľa dánskych právnych predpisov musí hodnotenie vykonávať vzdelávacia inštitúcia, ktorá ponúka príslušné študijné programy.¹³³

Takýto postup sa nazýva „Individuálne hodnotenie kompetencií“ (realkompetencevurdering (RKV) alebo individuel kompetencevurdering (IKV)). Hodnotenie musí vykonať vzdelávacia inštitúcia, ktorá ponúka zodpovedajúci program. Za zabezpečenie kvality, kontrolu a hodnotenie zodpovedajú vzdelávacie inštitúcie.¹³⁴

Je dôležité poznamenať, že validácia sa v Dánsku vykonáva prostredníctvom prístupu zhora nadol a zdola nahor, t. j. právne predpisy a formálny rámec boli stanovené na vnútroštátnej úrovni, ale implementácia je decentralizovaná na úrovni poskytovateľov.¹³⁵

Po ukončení hodnotenia kompetencií dostanú učiaci sa individuálny vzdelávací plán spolu s dokumentom o kompetencii s uvedením formálnych kvalifikácií jednotlivca, jeho predchádzajúcich skúseností a ekvivalentov učenia alebo osvedčenia o kurze v závislosti od

¹²⁸ European Commission/EACEA/Eurydice, 2015. Adult Education and Training in Europe: Programmes to Raise Achievement in Basic Skills. Eurydice Report. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

¹²⁹ Ministry of higher education and science, Denmark. Adult education and continuing training, Accessed March 2021 <https://ufm.dk/en/education/the-danish-education-system/adult-education-and-continuing-training>

¹³⁰ European Commission/EACEA/Eurydice, 2015. Adult Education and Training in Europe: Programmes to Raise Achievement in Basic Skills. Eurydice Report. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

¹³¹ Ministry of Education and Children, Denmark. Non-formal adult education. Accessed March 2021 <https://eng.uvm.dk/adult-education-and-continuing-training/non-formal-adult-education>

¹³² Non-formal education in Denmark (2011). Available at https://nvl.org/Portals/0/_dokumenter/natverk/forskning/nonformal/non_formal_dk.pdf

¹³³ Eurydice. Validation of non-formal and informal learning, Denmark. Date published 5 April 2019 https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/denmark/validation-non-formal-and-informal-learning_en

¹³⁴ Eurydice. Validation of non-formal and informal learning, Denmark. Date published 5 April 2019 https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/denmark/validation-non-formal-and-informal-learning_en

¹³⁵ Cedefop (2016). European inventory on validation of non-formal and informal learning. Country report: Denmark. Available at https://www.cedefop.europa.eu/files/2016_validate_dk.pdf

relevantnosti a platnosti ich predchádzajúcich skúseností. Proces validácie pozostáva zo štyroch etáp: identifikácia, dokumentácia, hodnotenie a certifikácia¹³⁶

Validácia predchádzajúceho vzdelávania v Dánsku sa môže tiež považovať za identifikáciu kompetencie a audit zručností. **Na dokumentovanie vedomostí, zručností a kompetencií** získaných neformálnym vzdelávaním boli vyvinuté tieto **nástroje**

- **všeobecné hodnotenie** sa týka identifikácie všetkých schopností jednotlivca. Príkladom takéhoto hodnotenia je **Moje kompetenčné portfólio**¹³⁷ vyvinuté ministerstvom školstva, ktoré obsahuje sériu otázok v rámci troch rôznych oblastí kompetencie. Jednotlivci môžu výsledky použiť na účely vzdelávania alebo zamestnania.
- **konkrétne** alebo **konvergentné hodnotenie** sa týka hodnotenia kompetencií jednotlivcov, ktoré sú relevantné vo vzťahu k štandardom konkrétnej kvalifikácie (napr. testovacie nástroje IT), ako je Knowertia.¹³⁸
- nástroje **sebahodnotenia** sa používajú často, avšak výsledky testu sebahodnotenia sú nedostatočné, a preto sú potrebné ďalšie formy hodnotenia, napríklad testy (výber z viacerých možností alebo písomné zadanie).¹³⁹

Poskytovatelia neformálneho vzdelávania, ako napríklad ľudové stredné školy, sa zameriavajú na objasnenie osobnostných a sociálnych kompetencií učiacich sa spolu s ich profesionálnym profilom. Niektorí poskytovatelia, napríklad večerné školy, však potvrdzujú predchádzajúce vzdelávanie podľa toho, či to považujú za dôležité pre svojich učiacich sa.¹⁴⁰

Dánska Asociácia vzdelávania dospelých (DAEA) - Dansk Folkeoplysnings Samråd (DFS)¹⁴¹ využíva Fórum pre reálne kompetencie (neformálna sieť - Realkompetenceforum)¹⁴² ako miesto stretnutia pre výmenu informácií a skúseností medzi zainteresovanými stranami v rámci neformálneho vzdelávania.¹⁴³

Rôzne zainteresované strany, vrátane študijných výborov, pracovných stredísk, odborových zväzov, okrem iného poskytujú informácie týkajúce sa procesu validácie a takisto poskytujú jednotlivcom usmernenie týkajúce sa ich voľby ďalšieho vzdelávania a kariérnych možností.¹⁴⁴

¹³⁶ Cedefop (2016). 2016 update to the European inventory on validation of non-formal and informal learning. Country report Denmark. Available at https://www.cedefop.europa.eu/files/2016_validate_dk.pdf

¹³⁷ My Competence Portfolio. Accessed MARCH 2021 <https://www.minkompetencemappe.dk/>

¹³⁸ Knowertia. Accessed March 2021 <http://www.knowertia.com/>

¹³⁹ Cedefop (2014). European inventory on validation of non-formal and informal learning. Country report: Denmark. Available at http://libserver.cedefop.europa.eu/vetelib/2014/870_54_DK.pdf

¹⁴⁰ Cedefop (2016). European inventory on validation of non-formal and informal learning. Country report: Denmark. Available at https://www.cedefop.europa.eu/files/2016_validate_dk.pdf

¹⁴¹ Danish Adult Education Association. Accessed March 2021 <https://www.dfs.dk/>

¹⁴² Competence Forum. Accessed March 2021 <https://www.kompetenceforum.com/>

¹⁴³ Husted, B. (2019). European inventory on validation of non-formal and informal learning 2018 update: Denmark.

http://libserver.cedefop.europa.eu/vetelib/2019/european_inventory_validation_2018_Denmark.pdf

¹⁴⁴ Husted, B. (2019). European inventory on validation of non-formal and informal learning 2018 update: Denmark. Available at http://libserver.cedefop.europa.eu/vetelib/2019/european_inventory_validation_2018_Denmark.pdf

2.5 FÍNSKO

Zistenia štúdie PIAAC pre Fínsko ukazujú, že každý desiaty dospelý človek vo Fínsku má nízke základné zručnosti. Ďalej sa zistilo, že medzi zúčastnenými krajinami OECD je práve vo Fínsku najväčší rozdiel medzi účasťou dospelých na vzdelávaní u osôb s nízkou úrovňou zručností a dospelých s vyššími zručnosťami, čo naznačuje potrebu poskytovania podpory a zvyšovania kvalifikácie a rekvalifikácie dospelých s nízkymi zručnosťami.¹⁴⁵

Je však potrebné poznamenať, že účasť dospelých na vzdelávaní vo Fínsku sa v posledných rokoch výrazne zvýšila. Závety z roku 2018 konkrétnejšie ukazujú, že účasť dospelých na vzdelávaní a odbornej príprave dospelých vo veku od 18 do 64 rokov zaznamenala nárast o 50%, čo predstavuje 1,6 milióna ľudí.¹⁴⁶ Čo sa týka učenia sa súvisiaceho s prácou, vo Fínsku je o niečo vyšší podiel dospelých s nízkou úrovňou zručností, ktorí sa zúčastňujú na vzdelávaní (31%), je však nižší ako v susedných severských krajinách.¹⁴⁷

Celoživotné vzdelávanie sa vo fínskom vzdelávacom systéme podporuje rôznymi spôsobmi – učiaci sa môžu vždy pokračovať v štúdiu na vyššom stupni vzdelávania bez ohľadu na svoje predchádzajúce voľby, a preto právne predpisy týkajúce sa vyššieho stredného vzdelávania a vysokoškolského vzdelávania vyžadujú, aby poskytovatelia vzdelávania podporovali celoživotné vzdelávanie.¹⁴⁸

Iniciatívy na podporu základných zručností

V roku 2019 spustilo Ministerstvo školstva a kultúry **reformu kontinuálneho vzdelávania** (2019 - 2023). Bude zahŕňať rozvoj študijného voľna a finančnú pomoc pre dospelých učiacich sa a zlepšia sa možnosti ľudí študovať popri hľadaní práce. Cieľom reformy je navyše vyriešiť, ako možno efektívnejšie využívať neformálne vzdelávanie a informálne učenie sa pri rozvoji kompetencií, čím sa zviditeľnia výsledky vzdelávania. Uvádza sa, že reforma bude obsahovať zásady týkajúce sa uznávania predchádzajúceho vzdelávania získaného mimo formálneho vzdelávania. Okrem toho sa vytvoria služby ponúkajúce celoživotné poradenstvo, poskytujúce podporu nedostatočne zastúpeným skupinám vo vzdelávaní dospelých.¹⁴⁹

Vízia a ciele reformy sú:

1. Každý získa svoje zručnosti a kompetencie počas svojej kariéry.
 - a. Rovnaké príležitosti pre každého proaktívne zvyšovať svoje zručnosti a rekvalifikovať sa, aby sa zlepšila zamestnateľnosť, kariérny postup a rozvoj pracoviska.

¹⁴⁵ OECD iLibrary. Improving learning participation of adults with low skills. Accessed March 2021 <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/07d987ba-en/index.html?itemId=/content/component/07d987ba-en>

¹⁴⁶ Eurydice. Adult education and training, Finland. Date published 19 December 2018 https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/adult-education-and-training-25_en

¹⁴⁷ OECD iLibrary. Accessed March 2021 <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/07d987ba-en/index.html?itemId=/content/component/07d987ba-en>

¹⁴⁸ Eurydice. Lifelong learning strategy, Finland. Published date 22 January 2020 https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/finland/life-long-learning-strategy_en

¹⁴⁹ Ministry of Education and Culture, Finland. Reforming continuous learning. Accessed March 2021 <https://minedu.fi/en/continuous-learning-reform>

2. Každý má vedomosti, kompetencie a zručnosti potrebné na zamestnanie a na zmysluplný život.
 - a. Vyššia úroveň spôsobilosti.
 - b. Vyššia miera zamestnanosti.
 - c. Vyšší počet a podiel 25 až 64-ročných s vysokoškolským vzdelaním a nižší počet a podiel 25 až 64-ročných bez postprimárnej kvalifikácie alebo titulu.
3. Kompetencia obnovuje svet práce a svet práce obnovuje kompetenciu.
 - a. Kvalifikovaná pracovná sila, ktorá dopĺňa udržateľný rast, inovácie, konkurencieschopnosť a blahobyť.
 - b. Kvalifikovaná pracovná sila pre zamestnávateľov.
 - c. Spoločenstvá na pracovisku obhajujú dôležitosť učenia sa.

Reforma je založená na informáciách, ktoré poskytujú spoločný pohľad na súčasnú situáciu, formovanú zberom štatistík, údajov od výskumníkov a okrem iného aj rozhovormi s odborníkmi a prieskumami medzi občanmi.¹⁵⁰

Ďalšou iniciatívou realizovanou Ministerstvom školstva a kultúry vo Fínsku je každoročná súťaž o ocenenie kvality poskytovateľov vzdelávania dospelých s cieľom podnietiť vzdelávacie centrá, aby hodnotili a neustále zlepšovali kvalitu svojich aktivít. Cieľom je ďalej určiť najlepšie postupy medzi poskytovateľmi a zvýšiť prítťaživosť a viditeľnosť vzdelávania dospelých. Každý rok sa vyberie iná téma a cena sa udeľuje na základe hodnotenia výkonu podľa kritérií určených odbornou komisiou menovanou ministerstvom.¹⁵¹

Vzdelávanie dospelých zahŕňa odbornú prípravu a všeobecné vzdelávanie, ako aj formálne, neformálne vzdelávanie a informálne učenie sa.¹⁵² Vzdelávanie dospelých vo Fínsku sa väčšinou poskytuje v rámci formálneho vzdelávacieho systému¹⁵³ a učiaci sa sú oprávnení zúčastňovať sa na vzdelávaní na všetkých úrovniach. Vzdelávanie dospelých a odborná príprava dospelých zahŕňa vzdelávanie vedúce k získaniu kvalifikácie, štúdium vedúce k stupňu vzdelania, prípravu na získanie kvalifikácie založenej na kompetenciách, učňovskú prípravu, ďalšie a kontinuálne vzdelávanie smerujúce k aktualizácii a rozširovanie odborných zručností, štúdium predmetov týkajúcich sa občianskych zručností, zručností pre pracovný a spoločenský život, a štúdium rôznych remesiel a predmetov rekreačného charakteru (záujmové vzdelávanie).¹⁵⁴ Rôzne vzdelávacie inštitúcie tiež ponúkajú samostatné kurzy vzdelávania dospelých, ktoré sa vyučujú diaľkovo vo večerných školách. Dospelí môžu študovať v práci, popri zamestnaní alebo v ich voľnom čase.¹⁵⁵

¹⁵⁰ Ministry of Education and Culture, Finland. Reforming continuous learning. Accessed March 2021 <https://minedu.fi/en/continuous-learning-reform>

¹⁵¹ OECD. Improving the quality of basic skills education for adults: a review of European best practices on quality assurance. Available at <https://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/rapporten/2020/01/06/oeso-rapport-2019-improving-the-quality-of-basic-skills-education-for-adults/oeso-rapport-2019-improving-the-quality-of-basic-skills-education-for-adults.pdf>

¹⁵² Eurydice. Adult education and training, Distribution and responsibilities. Date published 19 December 2018 https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/adult-education-and-training-25_en

¹⁵³ Niemi, H., Isopahkala-Bouret U. (2012), Lifelong learning in Finnish society – An analysis of national policy documents, International Journal of Continuing Education and Lifelong Learning Volume 5 (1)

¹⁵⁴ Ministry of Education and Culture, Finland. Finnish Education System. Accessed March 2021

¹⁵⁵ Nordic co-operation. Adult education in Finland. Accessed March 2021 <https://www.norden.org/en/info-norden/adult-education-finland>

Formálne vzdelávanie dospelých sa väčšinou získava prostredníctvom univerzitného systému a odborných škôl, zatiaľ čo neformálne vzdelávanie nevedie k získaniu kvalifikácie alebo diplomu.¹⁵⁶

Základné právo na vzdelanie vo Fínsku je uvedené v ústave a jedným z jeho hlavných princípov je zabezpečenie rovnakých príležitostí a prístupu k vzdelaniu pre všetkých obyvateľov Fínska po ukončení povinnej školskej dochádzky bez ohľadu na ich sociálno-ekonomické postavenie. Okrem toho základné vzdelávanie vo Fínsku zahŕňa ponuku zameranú na zvyšovanie gramotnosti dospelých osôb.¹⁵⁷

Základné vzdelávanie dospelých má podporovať jednotné základné vzdelávanie pre dospelých vo všeobecnom vyššom strednom vzdelávaní pre dospelých, ľudových stredných školách a iných vzdelávacích inštitúciách poskytujúcich základné vzdelávanie dospelých. Je k dispozícii všetkým, ktorí si chcú po ukončení povinnej školskej dochádzky dokončiť základné vzdelanie.¹⁵⁸

V úvodnej fáze, ak by to bolo potrebné, môže byť pre učiaceho sa poskytnuté vzdelávanie v základnej gramotnosti (literacy training).¹⁵⁹ Kurzy sú ponúkané na plný a čiastočný úväzok a majú modulárnu štruktúru. Dospelí, ktorí sa zúčastňujú základného vzdelávania, sa riadia individuálnymi učebnými osnovami a každý učiaci sa má svoj individuálny učebný plán a uznávajú sa jeho predtým získané vedomosti. Popri tom môžu učiaci sa dostať študijnú orientáciu a podporu pri učení sa a štúdiu. Je dôležité poznamenať, že učebné osnovy základného vzdelávania dospelých umožňujú učiacim sa učiť sa vlastným tempom, hodnotiť sa a stanovovať ciele svojej vzdelávacej cesty.¹⁶⁰

Základné vzdelávanie dospelých je navyše charakteristické spájaním rôznych kultúr, posilňovaním schopnosti jednotlivca prispôsobovať sa rôznym kultúram a fungovať v kultúrnej rozmanitej spoločnosti.¹⁶¹

Základné vzdelávanie dospelých pre imigrantov zahŕňa kurzy švédskeho a fínskeho jazyka.¹⁶²

Jazykové kurzy ponúka celý rad poskytovateľov, ako sú strediská odborného vzdelávania dospelých, ľudové stredné školy, strediská vzdelávania dospelých, všeobecné vyššie stredné školy pre dospelých, jazykové centrá na univerzitách, otvorené univerzity a letné univerzity.

¹⁵⁶ Eurydice. Adult education and training, Finland. Date published 19 December 2018 https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/adult-education-and-training-25_en

¹⁵⁷ Elinet (2016). Literacy in Finland, country report short version. Available at http://www.elin-et.eu/fileadmin/ELINET/Redaktion/user_upload/Finland_Short_Report.pdf

¹⁵⁸ Finnish National Agency for Education. (2019). National core curriculum for basic education for adults 2017. Available at <https://www.oph.fi/en/statistics-and-publications/publications/national-core-curriculum-basic-education-adults-2017>

¹⁵⁹ Finnish National Agency for Education. (2019). National core curriculum for basic education for adults 2017. Available at <https://www.oph.fi/en/statistics-and-publications/publications/national-core-curriculum-basic-education-adults-2017>

¹⁶⁰ European Commission (2015). Adult education and training in Europe: Programmes to raise achievements in basic skills. Eurydice report, p.19. Available at https://www.erasmusplus.sk/uploads/publikacie/2015_AEducation_BasicSkillsRise_EurydiceReport_en.pdf

¹⁶¹ European Commission (2015). Adult education and training in Europe: Programmes to raise achievements in basic skills. Eurydice report, p.19. Available at https://www.erasmusplus.sk/uploads/publikacie/2015_AEducation_BasicSkillsRise_EurydiceReport_en.pdf

¹⁶² Studyinfo.fi. Immigrants' language skills. Accessed March 2021 <https://studyinfo.fi/wp2/en/valintojen-tuki/education-for-immigrants/immigrants-language-skills/>

Oprávnenými účastníkmi sú ľudia, ktorí nedokončili základné vzdelanie, potrebujú osvedčenie o základnom vzdelaní pre stredoškolské štúdium, alebo prisťahovalci, ktorí potrebujú získať zručnosti v čitateľskej gramotnosti, matematickej gramotnosti a základné vedomosti o fínskej spoločnosti.¹⁶³

Počiatkové fázy štúdia vo vzdelávaní dospelých pre imigrantov sú ekvivalentom nižších všeobecných škôl pre žiakov povinnej školskej dochádzky, resp. ročníkov 1-6. Oprávnenými účastníkmi sú dospelí, ktorí absolvovali integračné školenie pre imigrantov, školenie pre negramotných imigrantov alebo inštrukcie na prípravu imigrantov na základné vzdelávanie.¹⁶⁴

Okrem toho sa integračná podpora vo Fínsku poskytuje prostredníctvom niekoľkých inštitúcií, najmä samospráv, regionálnych úradov práce a organizácií tretieho sektora. Len čo osoba získa pobyt vo Fínsku, počiatkové hodnotenie zručností vykoná úrad práce. Ak je človek nezamestnaný, obec poskytuje integračnú podporu. Na základe toho sa vypracuje individuálny integračný plán a je stanovený jazykový kurz (v závislosti od úrovne zručností je osoba zaradená na základnú, pomalšiu alebo rýchlejšiu cestu). Cieľom je, aby človek dosiahol úroveň B1.1 vo fínčine alebo švédčine, pretože zvládnutie lokálneho jazyka je nevyhnutné pre zamestnateľnosť tohto človeka a je to tiež požiadavka na získanie občianstva.¹⁶⁵

Jedným z realizovaných projektov zameraných na podporu imigrantov v Helsinkách pri hľadaní zamestnania a zlepšovaní ich vzdelania bolo Helsinské centrum zručností (**Helsinki Skills Center**). Cieľom projektu bolo ponúknuť a skombinovať zamestnanie, odborné vzdelávanie a rehabilitáciu a vytvoriť lepšie koordinované a efektívne prostriedky na zamestnanie. Workshopy vyvinuté v rámci projektu poskytnú účastníkom príležitosť na rozvoj profesionálnych jazykových schopností, pracovných zručností a nájsť zamestnanie.¹⁶⁶

Cieľom projektu **KYKY**¹⁶⁷ bolo zlepšiť blahobyt, občianske zručnosti a sociálne vedomosti rodičov, ktorí zostávajú doma, a povzbudiť ich k vzdelávaniu a zamestnaniu. V rámci projektu sa navyše vyvinuli **kurzy KOTIVA**¹⁶⁸ vo fínskom jazyku, ktorých cieľom je podpora účastníkov pri získavaní informácií o spoločnosti, pracovnom živote a posilňovanie ich funkčných jazykových schopností. Rodičom, ktorí zostávajú doma, bola poskytnutá podpora z hľadiska ich osobného vzdelávania a rozvoja kariérneho plánu.

Dospelí môžu získať základné zručnosti v sektore liberálneho vzdelávania dospelých poskytovaného centrami vzdelávania dospelých, ľudovými strednými školami a letnými

¹⁶³ Studyinfo.fi. Immigrants' language skills. Accessed March 2021 <https://studyinfo.fi/wp2/en/valintojen-tuki/education-for-immigrants/immigrants-language-skills/>

¹⁶⁴ Studyinfo.fi. Immigrants' language skills. Accessed March 2021 <https://studyinfo.fi/wp2/en/valintojen-tuki/education-for-immigrants/immigrants-language-skills/>

¹⁶⁵ Friedrich Ebert Stiftung. Language and integration in Finland and the Nordic countries. Date published 12 August 2020 <https://www.fes.de/en/displacement-migration-integration/article-page-flight-migration-integration/default-2a05efb2ae>

¹⁶⁶ The immigrant's Helsinki. Projects that support immigrant's education. Accessed March

¹⁶⁷ The immigrant's Helsinki. Projects that support immigrant's education.. Accessed March 2021 <https://www.hel.fi/maahanmuuttajat/en/welcome-to-helsinki/strategy-and-projects/projects/education/>

¹⁶⁸ Finnish courses for stay-at-home parents. Accessed March 2021 <https://www.hel.fi/maahanmuuttajat/en/learning-finnish-and-swedish/learning-finnish/courses-for-stay-at-home-parents/courses-for-stay-at-home-parents>

univerzitami.¹⁶⁹ Liberálne inštitúcie vzdelávania dospelých tiež poskytujú kurzy pre dospelých s nízkou kvalifikáciou vrátane utečencov a prisťahovalcov.¹⁷⁰

Počiatky **liberálneho vzdelávania dospelých** v kontexte Fínska sú spojené so založením Asociácie robotníckeho vzdelávania v roku 1919.¹⁷¹ V súčasnosti sa orientuje na vzdelávanie na miestnej úrovni a poskytovanie nepretržitého vzdelávania pre všetkých, zvyšovania aktívneho občianstva a podpory sociálnej súdržnosti a celoživotného vzdelávania¹⁷²

Inštitúcie ponúkajú kurzy v:¹⁷³

- čítaní
- písaní
- počítaní
- digitálnych zručnostiach
- fínskom jazyku
- pracovnom živote
- spoločenskej orientácii

Charakteristikami liberálneho vzdelávania dospelých sú¹⁷⁴ :

1. Neformálne vzdelávanie poskytované prostredníctvom vzdelávacích inštitúcií.¹⁷⁵

Nad *Centrami vzdelávania dospelých* majú dohľad hlavne miestne orgány. Ponúkajú kurzy založené na miestnych a regionálnych občianskych potrebách, ktoré podporujú rozvoj občianskych zručností. Okrem toho poskytujú aj kurzy základného vzdelávania v umení.

Kurzy sú k dispozícii v rôznych formách: online, dištančné, večerné alebo víkendové kurzy alebo intenzívne kurzy.

Vzdelávacie centrá sú často pridružené k politickým stranám alebo odborovým zväzom a zvyšok tvoria nezávislé mimovládne organizácie. Ponúkané kurzy sa týkajú podpory celoživotného vzdelávania, blahobytu, aktívneho občianstva, demokracie, aktivít občianskej spoločnosti a sú poskytované vzdelávacími strediskami nezávisle alebo v spolupráci s ich členskými organizáciami.

¹⁶⁹ European Commission (2015). Adult education and training in Europe: Programmes to raise achievements in basic skills. Eurydice report Available at https://www.erasmusplus.sk/uploads/publikacie/2015_AEducation_BasicSkillsRise_EurydiceReport_en.pdf

¹⁷⁰ Eurydice. Adult education and training, Finland. Published 19 December 2018 https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/adult-education-and-training-25_en

¹⁷¹ Pantzar, E. (2007), Introduction to lifelong learning and adult education in Finland, Deutsches Institut für Erwachsenenbildung. Available at URL: <http://www.die-bonn.de/doks/pantzar0701.pdf>

¹⁷² Finnish National Agency for Education, Liberal adult education, Accessed March 2021 <https://www.oph.fi/en/education-system/liberal-adult-education>

¹⁷³ Finnish National Agency for Education. Liberal Adult education. Accessed March 2021 <https://www.oph.fi/en/education-system/liberal-adult-education>

¹⁷⁴ Eurydice. Lifelong learning strategy, Finland. Date published 22 January 2020 https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/finland/life-long-learning-strategy_en

¹⁷⁵ Ministry of Education and Culture, Finland. Liberal Adult education. Accessed March 2021 <https://minedu.fi/en/liberal-adult-education>

Vyškoľení inštruktori poskytujú kurzy vo forme kurzov a učebných klubov.

Strediská športového výcviku (športové ústavy) ponúkajú odborné vyššie stredné a ďalšie odborné vzdelávanie a prípravu vrátane neformálneho vzdelávania pre mládež a dospelých.

Letné univerzity ponúkajú otvorené vysokoškolské štúdium, ďalšie odborné vzdelávanie, jazykové štúdium a krátkodobé neformálne vzdelávanie a pozostávajú z regionálnych vzdelávacích inštitúcií. Medzi študijné ponuky patria aj kurzy umenia a kultúry na vysokej úrovni, semináre a podujatia, ako aj univerzitné aktivity pre dospelých učiacich sa. Aj keď hlavným zmyslom kurzov je otvorené vyššie vzdelávanie, obsahy kurzov korešpondujú aj s ďalšími vzdelávacími a občianskymi potrebami regiónu. Zatiaľ čo ich aktivity sú poskytované hlavne v lete, letné univerzity ponúkajú kurzy celoročne.

2. Výsledkom liberálneho vzdelávania dospelých nie je titul ani kvalifikácia
3. Podporuje osobný rast, zdravie a pohodu učiacich sa
4. Podporuje aktívne občianstvo a ponúka kurzy rôznych remesiel a predmetov

Liberálne organizácie pre vzdelávanie dospelých sú nezávisle zodpovedné za vzdelávanie, ktoré poskytujú, a za jeho rozvoj. Kurzy sú ponúkané vo forme večernej školy, denných krátkodobých alebo dlhodobých kurzov, diaľkového štúdia a intenzívnych kurzov.

2.6 FRANCÚZSKO

Zistenia PIAAC z roku 2012 ukazujú, že 22% dospelých vo Francúzsku malo nízku úroveň čitateľskej gramotnosti, zatiaľ čo 28% účastníkov malo nízku úroveň matematickej gramotnosti.¹⁷⁶ Ako reakciu na to, francúzska vláda zaradila boj proti negramotnosti medzi politické priority.¹⁷⁷ Pokiaľ ide o účasť na ďalšom vzdelávaní, podľa údajov v správe *Monitorovanie vzdelávania a odbornej prípravy* z roku 2014 predstavovala miera účasti dospelých vo veku od 25 do 64 rokov v roku 2013 17,7%.¹⁷⁸ Je však potrebné poznamenať, že v skupine dospelých vo veku 25 až 64 rokov, prevažuje nízka úroveň matematickej a čitateľskej napriek tomu, že v krajine je nízky podiel dospelých s nízkou úrovňou vzdelania.¹⁷⁹

Celoživotné vzdelávanie vo Francúzsku pokrýva všetky oblasti vzdelávania vrátane vzdelávania prebiehajúceho v alternatívnych formách alebo učenia sa súvisiaceho s prácou. K vzdelaniu môže mať prístup každý bez ohľadu na jeho vek alebo pôvod.¹⁸⁰ Definuje sa ako

¹⁷⁶ European Commission/ EACEA/ Eurydice (2015), Adult Education and Training in Europe: Programmes to Raise Achievement in Basic Skills, Eurydice Report, Publications Office of the European Union, Luxembourg, Available at

https://www.erasmusplus.sk/uploads/publikacie/2015_AEducation_BasicSkillsRise_EurydiceReport_en.pdf

¹⁷⁷ Windisch, K.H. (2015). Adults with low literacy and numeracy skills: OECD Education Working Papers No.123. Available at <https://dx.doi.org/10.1787/5jrxnjdd3r5k-en>

¹⁷⁸ Eurydice. Adult education and training, France. Date posted 27 December 2018

https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/france/adult-education-and-training_en

¹⁷⁹ Cedefop(2020). Empowering adults through upskilling and reskilling pathways. Volume 1: adult population with potential for upskilling and reskilling. Luxembourg: Publications Office of the European Union. Cedefop reference series; No 112. Available at <http://data.europa.eu/doi/10.2801/475393>

¹⁸⁰ Centre Inffo (2019). Vocational education and training in Europe: France. Cedefop ReferNet VET in Europe reports 2018. Available at http://libserver.cedefop.europa.eu/vetelib/2019/Vocational_Education_Training_Europe_France_2018_Cedefop_ReferNet.pdf

„kontinuum medzi počiatočným vzdelávaním, všeobecným vzdelávaním alebo odbornou prípravou a týka sa všetkých situácií, v ktorých sa získavajú kompetencie: činnosti v ďalšom a kontinuálnom vzdelávaní, v pracovnom kontexte, v združeníach alebo dobrovoľníckej práci. Zahŕňa opatrenia v oblasti poradenstva a vedenia, dokumentácie, poradenstva v kontexte zamestnania / kariéry (začiatku či opätovného vstupu), odbornej prípravy a validácie získaných skúseností (Schneider-Barsch, 2015, s. 22).“¹⁸¹

Je dôležité poznamenať, že sa rozlišuje medzi celoživotným vzdelávaním (*la formation tout au long de la vie*) a ďalším a kontinuálnym vzdelávaním (*formation professionnelle continue*). Ďalšie a kontinuálne vzdelávanie (*formation professionnelle continue*) riadi ministerstvo práce a týka sa všetkých osôb starších ako 16 rokov, ktoré nedokončili počiatočné vzdelávanie. Ďalej zahŕňa návrat na trh práce, udržanie zamestnania, získanie kompetencií a prístup k rôznym kvalifikačným úrovňam.¹⁸²

Iniciatívy na podporu rozvoja základných zručností

Investičný plán zručností (The Plan Investissement Compétences (PIC)) je iniciatíva, ktorá bola spustená v snahe podporovať zvyšovanie zručností, digitálnu a ekologickú tranzíciu, udržateľné zamestnanie a finančnú podporu nízko kvalifikovaných jednotlivcov.¹⁸³ V roku 2018 bol plán zahrnutý do reformy odborného vzdelávania.¹⁸⁴ Plán vstúpil do platnosti v roku 2017 a bude trvať do roku 2022.¹⁸⁵

Ciele, ktoré má investičný plán zručností dosiahnuť, sú:¹⁸⁶

1. Poskytovanie odbornej prípravy pre 1 milión nízkokvalifikovaných alebo nízkokvalifikovaných uchádzačov o zamestnanie vrátane 1 milióna mladých ľudí mimo trhu práce
2. Poskytovanie kvalifikovanej pracovnej sily zodpovedajúcej vzniku nových profesií v rastúcej ekonomike
3. Podporovať transformáciu zručností so zameraním na digitálnu a ekologickú tranzíciu
4. Budovanie spoločnosti založenej na zručnostiach pomocou “skill-tool” prístupu
5. Presadzovať regionálne dohody o financovaní a podpore ľudí s nízkou úrovňou zručností

Asi polovica plánovaného rozpočtu je určená na implementáciu na regionálnej úrovni. Okrem toho je plán investícií do zručností šitý na mieru každému regiónu prostredníctvom regionálnych paktov pre investovanie do zručností (PRIC- Pactes Régionaux d’Investissement

¹⁸¹ Schreiber-Barsch, S. (2015), Adult and continuing education in France. DOI: 10.3278/37/0577w

¹⁸² Schreiber-Barsch, S. (2015), Adult and continuing education in France. DOI: 10.3278/37/0577w

¹⁸³ EAEA Country reports. Developments: France launched a Skills Investment plan. Date published 23 November 2020. <https://countryreport.eaea.org/search/france-2020/france%20launched%20a%20new%20skill%20investment%20plan>

¹⁸⁴ <https://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=23755&langId=hu>

¹⁸⁵ ICDL..Large French Investment Plan to enhance basic skills in the country. Published date 12 November 2018 <https://icdl.org/large-french-investment-plan-to-enhance-basic-skills-in-the-country/>

¹⁸⁶ EAEA Country reports. Developments: France launched a Skills Investment Plan. Date posted 23 November 2020 <https://countryreport.eaea.org/search/france-2020/france%20launched%20a%20new%20skill%20investment%20plan>

dans les compétences).¹⁸⁷ Regionálne pakty sú povinné poskytovať kvalifikačné cesty k zamestnaniu pri zohľadnení budúcich potrieb trhu práce. Preto musí byť kladený dôraz na modernizáciu školenia a obsahu.¹⁸⁸ Financovanie by malo podporiť nové školiace tréningy a v roku 2018 táto iniciatíva viedla k vytvoreniu 70 000 školiacich tréningov v parížskom regióne.¹⁸⁹

Osobný tréningový účet (Compte Personnel de Formation - CPF) bol vytvorený v roku 2015¹⁹⁰ s cieľom poskytnúť osobám starším ako 16 rokov osobný účet, ktorý vedie k uznávaným kvalifikačným alebo certifikačným programom zahrnutým do konkrétnych zoznamov vytvorených buď na národnej úrovni, alebo na regionálnej úrovni sociálnymi partnermi. Od roku 2018 každý oprávnený dostane určitú peňažnú podporu, ktorú môže použiť na školenie podľa svojho výberu, a ponúkaná suma je vyššia pre ľudí s nízkou úrovňou kvalifikácie a zručností. Nákup školenia sa dá uskutočniť pomocou mobilnej aplikácie, takže nie je zapojený žiadny sprostredkovateľský subjekt.¹⁹¹

Cieľom CPF je:¹⁹²

- umožniť prístup k odbornej príprave jednotlivcom s nízkou úrovňou zručností alebo kvalifikácie alebo osobám, ktoré sú ohrozené nezamestnanosťou,
- podporovať osobnú autonómiu pri ďalšom vzdelávaní a výbere odbornej prípravy,
- zlepšiť poskytovanie zručností a odbornej prípravy.

Okrem toho je možné účet dobiť, t. j. hodiny sa začnú znova vyplácať zakaždým, keď výber zníži zostatok na účte pod hranicu maximálnej výšky, aby motivoval ľudí k ďalšej účasti na školení.¹⁹³

Francúzsko podniklo rôzne kroky pri riešení negramotnosti obyvateľstva. V roku 2000 bola zriadená Národná agentúra pre boj proti negramotnosti (ANLCI) vo forme skupiny verejného záujmu s cieľom koordinovať a optimalizovať prostriedky štátu, miestnych orgánov, podnikateľov a občianskej spoločnosti v boji proti negramotnosti.¹⁹⁴ Agentúra navyše každé 2 až 3 roky identifikuje osvedčené postupy prostredníctvom svojho Fóra pre dobrú prax (Forum des bonnes pratiques). Regionálne skupiny poskytujú opis konkrétnych postupov a sú

¹⁸⁷ Regional skills investments plans. Accessed March 2021 <https://travail-emploi.gouv.fr/le-ministere-en-action/pic/pactes-regionaux-pic>

¹⁸⁸ Cedefop. France: investing in upskilling and sustainable employment for the young and the unemployed. Date published 3 June 2019 <https://www.cedefop.europa.eu/en/news-and-press/news/france-investing-upskilling-and-sustainable-employment-young-and-unemployed-0>

¹⁸⁹ ICDL Europe, Large French Investment Plan to enhance basic skills in the country. Date published 12 November 2018 <https://icdl.org/large-french-investment-plan-to-enhance-basic-skills-in-the-country/>

¹⁹⁰ Enhancing Qualification of Adult Learners through the implementation of Upskilling pathways (2019). Note for the EQUAL project: Belgium (French). Available at <http://www.upskillingitaly.eu/wp-content/uploads/2019/04/UPSKILLING-PATHWAYS-in-France-WP1.pdf>

¹⁹¹ Enhancing Qualification of Adult Learners through the implementation of Upskilling pathways (2019). Note for the EQUAL project: Belgium (French). Available at <http://www.upskillingitaly.eu/wp-content/uploads/2019/04/UPSKILLING-PATHWAYS-in-France-WP1.pdf>

¹⁹² OECD (2020). Social, Employment and Migration Working Papers No.245, Individualising training access schemes: France - The Compte Personnel de Formation (Personal Training Account - CPF), p.4 <https://dx.doi.org/10.1787/301041f1-en>

¹⁹³ OECD (2020). Social, Employment and Migration Working Papers No.245, Individualising training access schemes: France - The Compte Personnel de Formation (Personal Training Account - CPF), p.18 <https://dx.doi.org/10.1787/301041f1-en>

¹⁹⁴ ANLCI. Accessed March 2021 <http://www.anlci.gouv.fr/L-ANLCI/Qui-sommes-nous/Qu-est-ce-que-l-ANLCI>

doplnené usmernením o implementácii a učebnými materiálmi. ANLCl organizuje miestne, regionálne a národné stretnutia odborníkov, aby podporili zdieľanie osvedčených postupov medzi účastníkmi.¹⁹⁵

V roku 2003 bol prijatý národný referenčný rámec pre univerzálny prístup k čítaniu, písaniu a základným zručnostiam. Od roku 2019 bude obsahovať digitálne zručnosti potrebné na to, aby sa zabránilo illektronizmu (digitálnej negramotnosti).¹⁹⁶

Certifikácia CléA je nástroj vyvinutý spoločnosťou CertifPro¹⁹⁷ (národná asociácia pre spoločnú inter-certifikáciu) v roku 2014¹⁹⁸, ktorá zaisťuje vykonávanie certifikácie Clea. Je zameraný na podporu všetkých pracujúcich, mládeže a najmä dospelých s nízkou úrovňou zručností pri získavaní potvrdenia a uznania ich vedomostí a zručností na účely ich profesionálneho rozvoja a zamestnateľnosti. Program pokrýva nasledujúce oblasti zručností:¹⁹⁹

- komunikácia vo francúzštine
- použitie základných pravidiel výpočtu a matematického uvažovania
- používanie IKT
- tímová práca
- schopnosť samostatnej práce a dosahovania jednotlivých cieľov
- učiť sa učiť
- zvládnutie gest a postojov a dodržiavanie hygienických, bezpečnostných a environmentálnych pravidiel

Proces získavania certifikátu pozostáva z:

1. stretnutie s organizáciou vykonávajúcou hodnotenie
2. predbežné hodnotenie s cieľom hodnotenia úrovne zručností uchádzačov
3. individualizovaný vzdelávací kurz šitý na mieru potrebám učiacich sa, ktorí môžu absolvovať maximálne do piatich rokov
4. hodnotenie spisu učiaceho sa porotou zloženou zo zamestnávateľov a zástupcov zamestnancov

Od roku 2007 ponúka Savoirs pour Réussir Paris kurzy francúzskeho jazyka v rámci programu **Boj proti negramotnosti** (Lutte contre l'illettrisme) pre jednotlivcov s nízkou úrovňou

¹⁹⁵ ELINET (2016). Literacy in France: country report, short version. Available at http://www.elinet.eu/fileadmin/ELINET/Redaktion/user_upload/France_Short_Report1.pdf

¹⁹⁶ Vie publique. Fight against illiteracy: France can do better. Accessed March 2021 <https://www.vie-publique.fr/en-bref/272298-lutte-contre-lillettrisme-la-france-peut-mieux-faire>

¹⁹⁷ Pro-Cert. Accessed March 2021. <https://www.paritarisme-emploi-formation.fr/instances-paritaires/article/certif-pro>

¹⁹⁸ Vie publique. Fight against illiteracy: France can do better. Accessed March 2021 <https://www.vie-publique.fr/en-bref/272298-lutte-contre-lillettrisme-la-france-peut-mieux-faire>

¹⁹⁹ Akto. CleA, a certificate for those who don't have one. Accessed March 2021 <https://www.akto.fr/certifications/clea/>

zručností vo veku nad 16 rokov, ktorí majú nízku úroveň gramotnosti bez ohľadu na ich pôvod.²⁰⁰

Okrem toho, že program má pomôcť učiacim sa osvojiť si základné zručnosti v oblasti gramotnosti, je cieľom programu budovať u nich sebadôveru čo je možné dosahovať ich zapojením do malých kultúrne rozmanitých skupín.

Program sa realizuje vo forme individuálnych doučovacích stretnutí a workshopov a vzdelávací postup je prispôsobený individuálnym potrebám učiaceho sa. Učebné osnovy zahŕňajú témy týkajúce sa základných vedomostí a zručností, vrátane čítania, písania, ústneho prejavu, počítania a časopriestorovej identifikácie.

Učiaci sa sú hodnotení²⁰¹ počas celého kurzu a po záverečnom hodnotení na konci kurzu obdržia certifikát. Okrem toho môžu účastníci získať Passport Internet Multimedia (PIM), certifikát založený na základných IT zručnostiach (učiaci sa sa naučí používať internet, e-mail, MS Office). Účastníci, ktorí úspešne absolvujú workshop, získajú certifikát PIM uznávaný spoločnosťami a budúci zamestnávateľmi.²⁰²

2.7 NEMECKO

Národná dekáda pre gramotnosť a základné zručnosti na roky 2016 - 2026

Nemecká spolková vláda a regionálne vlády 8. septembra 2015 (Svetový deň gramotnosti) predstavili Všeobecnú dohodu o národnej dekáde gramotnosti a základných zručností na roky 2016 až 2026 s názvom: „**Zníženie funkčnej negramotnosti a zvýšenie úrovne základných zručností v Nemecku (Dekáda)**“.²⁰³

Národná stratégia bola formulovaná pred Národnou dekadou.

V roku 2011 prevzala spolková vláda a regionálne vlády spoločnú iniciatívu na začatie národnej stratégie gramotnosti a základných zručností v Nemecku na obdobie rokov 2012 - 2016. K stratégii sa pridalo mnoho ďalších záujmových skupín: Nemecké spolkové združenie pre gramotnosť, Nemecký inštitút vzdelávania dospelých a Nemecká nadácia pre čítanie, Federálna agentúra pre zamestnanosť, Nemecká konfederácia podnikových zväzov, Asociácia nemeckých miest a ďalšie.

²⁰⁰ UNESCO Institute of lifelong learning. Fight against illiteracy, France, Date published 4 March 2016 <https://uil.unesco.org/case-study/effective-practices-database-litbase-0/fight-against-illiteracy-france>

²⁰¹ the assessment focuses on learner's autonomy, confidence, motivation, daily life interactions with people, cognitive development, and know-how

²⁰² UNESCO Institute of lifelong learning. Fight against illiteracy, France, Date published 4 March 2016 <https://uil.unesco.org/case-study/effective-practices-database-litbase-0/fight-against-illiteracy-france>

²⁰³ General Agreement on the National Decade for Literacy and Basic Skills 2016-2026. Available at https://www.bibb.de/dokumente/pdf/EN_General_Agreement_on_the_National_Decade_for_Literacy_and_Basic_Skills.pdf
https://www.bibb.de/dokumente/pdf/EN_General_Agreement_on_the_National_Decade_for_Literacy_and_Basic_Skills.pdf

Široká spolupráca rôznych partnerov pritiahla pozornosť verejnosti k problémom súvisiacim s gramotnosťou a základnými zručnosťami.

V správe z roku 2015 sa uvádzalo, že je potrebné nadviazať na dosiahnuté výsledky, rozšíriť existujúce partnerstvá a siete a vytvoriť nové iniciatívy. V dôsledku toho sa Národná stratégia pretransformovala na Národnú dekádu, ktorá kladie otázky gramotnosti a základných zručností na popredné miesto politickej agendy v oblasti vzdelávania.

Pojem základné zručnosti zahŕňa čítanie, matematickú a digitálnu gramotnosť, ako aj vzdelávanie v zdravotnej starostlivosti, financiách a sociálnych kompetenciách.

Implementácia Národnej dekády

Spoločnú zodpovednosť za Národnú dekádu prevzala všeobecná federálna vláda a regionálne vlády. Rozdelenie kompetencií na federálnej úrovni, medzi federálnu vládu a jednotlivé krajiny, vytvára rámec pre túto spoluprácu. Federálna vláda a spolkové krajiny uskutočňujú vo svojej kompetencii príslušné opatrenia a iniciatívy.

Federálne ministerstvo pre vzdelávanie a výskum (BMBF) zohráva vedúcu úlohu v Národnej dekáde a úzko spolupracuje s ostatnými federálnymi vládami. Účasť spolkových krajín je organizovaná prostredníctvom pracovnej skupiny „Ďalšie vzdelávanie“, ktorá bola vytvorená v rámci Stálej rady ministrov pre vzdelávanie a kultúrne otázky spolkových krajín v Nemecku.

Federálne Ministerstvo pre vzdelávanie a výskum zriadilo koordinačný bod pre Národnú dekádu gramotnosti, ktorý prevzal úlohu koordinátorov Dekády. Spolupracuje s koordinačnými bodmi pre gramotnosť a základné zručnosti jednotlivých spolkových krajín.

V rámci Dekády bolo sformulované spojenectvo medzi federálnou vládou pozostávajúce z vlád spolkových krajín a iných záujmových skupín. Rovnako bol vytvorený poradný výbor, ktorý sa skladá zo zástupcov federálnej vlády a spolkovej vlády a konkrétnych partnerov. Konferencia sa koná každoročne s programom obsahujúcim výsledky implementácie opatrení z minulého roka.

Spolkovou vládou v spolupráci s krajinami je tiež zostavená Vedecká rada, ktorá spoluvytvára Národnú Dekádu a zúčastňuje sa stretnutí Dozornej rady.

Ciele a odporúčania Národnej dekády

Kľúčovým problémom ďalších opatrení a iniciatív je uvedomenie a spoločná zhoda na tom, že gramotnosť a základné zručnosti sú nevyhnutnými predpokladmi pre samostatný život, celoživotné vzdelávanie, ako aj pre aktívnu sociálnu a profesionálnu participáciu jednotlivcov.

V rámci Dekády boli dohodnuté tieto ciele a odporúčania:

1. **Zvyšovanie kompetencií:** Všetci partneri sa zameriavajú na udržateľné zlepšovanie základných zručností dospelých v Nemecku. Štúdia LEO / Level One z roku 2010²⁰⁴

²⁰⁴Grottlüschen, A. & Riekman, W. (2011): leo. - Level-One Studie. Presseheft. Universität Hamburg, Hamburg.

ukázala, že 14,5% nemeckej populácie vo veku od 18 do 64 rokov možno klasifikovať ako funkčne negramotných, t. j. 7,5 milióna dospelých.

Primárnymi cieľovými skupinami sú ľudia, ktorých materinským jazykom je nemčina, ako aj migranti, ktorí v Nemecku žijú dlhšie obdobie.

2. **Viac zintenzívniť vzťahy s verejnosťou:** Primárnym cieľom je šíriť povedomie medzi laickou verejnosťou o nevyhnutnosti zlepšovania jednotlivých základných zručností. Toto je kľúčová otázka v snahe motivovať jednotlivcov k podpore tých, ktorí potrebujú zvyšovanie kvalifikácie, a povzbudiť ich k účasti na vzdelávacích príležitostiach. Patrí sem predovšetkým uznanie problému a ochota ho vyriešiť. Užitočné je zapojenie dôletitých ambasádorov, najmä pri PR aktivitách. Bol spustený internetový portál,²⁰⁵ ktorý slúži ako platforma na výmenu informácií a skúseností.
3. **Rozšíriť výskum:** Všetci partneri Dekády sa zhodli na potrebe zlepšiť celkovú situáciu v oblasti gramotnosti dospelých a výskumu základných zručností.
4. **Rozšíriť možnosti vzdelávania:** Spoločným cieľom je vytvárať nové možnosti vzdelávania, ako aj šíriť úspešne overené prístupy, ktoré boli rozpracované v predchádzajúcich programoch. Partneri Dekády sa zameriavajú na vytváranie a rozširovanie vzdelávacích príležitostí šitých na mieru zameraných na rôzne skupiny.
5. **Profesionalizácia v oblasti celoživotného vzdelávania a odbornej prípravy:** Všetci partneri Dekády sa zhodujú na tom, že kľúčovým predpokladom kvalitných ponúk vzdelávania je zodpovedajúca kvalifikácia vzdelávateľov. Kvalifikáciu učiteľa v oblasti gramotnosti a základných zručností je potrebné rozšíriť, pokiaľ ide o používanie špecifických výcvikových materiálov určených pre dospelých učiacich sa, ako aj o nové didaktické a metodologické prístupy zamerané špeciálne na túto cieľovú skupinu.
6. **Tvorba, rozvoj a rozširovanie štruktúr:** Predchádzajúca Národná stratégia gramotnosti a implementácie základných zručností dokázala, že udržateľný vplyv v tejto oblasti je možné dosiahnuť iba jej začlenením do existujúcich štruktúr a ďalším rozvojom nových vhodných štruktúr.

Znamená to hlavne:

- Ukotvenie gramotnosti a základných zručností ako interdisciplinárnych tém v rámci orgánov verejnej správy federálnej vlády, spolkových krajín a obcí, v súlade s medzirezortným prístupom koordinácie.
- Zahrnutie gramotnosti a základných zručností ako cieľa do systémov financovania aj v iných oblastiach verejnej politiky.
- Využitie konzultačných a hodnotiacich kompetencií Federálneho úradu pre zamestnanosť na identifikáciu nedostatkov v oblasti gramotnosti a základných zručností.
- Spolupráca s Federálnym úradom pre migrantov a utečencov (BAMF) v otázkach gramotnosti a základných zručností migrantov.

Available at <https://leo.blogs.uni-hamburg.de/wp-content/uploads/2011/12/leo-Press-brochure15-12-2011.pdf>

²⁰⁵ Alphadekade. <http://www.alphadekade.de/>

7. **Meranie dopadu:** Implementované opatrenia a iniciatívy Dekády budú v polovici obdobia implementácie Dekády monitorované a hodnotené konkrétnymi partnermi.

Podľa najnovšej štúdie z roku 2018 - LEO Level One Study²⁰⁶ 12,1% nemeckej populácie vo veku od 18 do 64 rokov možno klasifikovať ako funkčne negramotných, teda približne 6,2 milióna dospelých. V porovnaní s výsledkami predchádzajúcej štúdie z roku 2010 je to pokles o 2,4%.

Na základe hĺbkového porovnania oboch výsledkov štúdie²⁰⁷ sa zdá, že všeobecný pokles je výsledkom zmien v zložení nemeckej spoločnosti. Oproti roku 2010 je zamestnaný vyšší podiel dospelých a vyšší podiel dospelých dosiahol vyššiu formálnu školskú kvalifikáciu, čo znamená, že sa zvýšil priemerný počet rokov strávených v škole.

Príklady realizovaných projektov a kampaní v rámci Národnej dekády

Nemecké Spolkové Ministerstvo pre vzdelávanie a výskum (BMBF) podporuje v rámci Dekády projekty zamerané na oslovenie čo najväčšieho počtu ľudí s nízkou úrovňou zručností. Výskum a prax ukázali, že klasická vzdelávacia ponuka priťahuje len veľmi málo ľudí. Motivácia učiť sa rastie, čím viac sa vzdelávacie príležitosti vzťahujú na záujmy jednotlivcov a ich každodenný život.

Jedným z takýchto projektov bol úspešný **projekt ABCami - ABC v mešite**.²⁰⁸ Spoločnosti pre interkultúrne spolužitie (GIZ)²⁰⁹ sa prostredníctvom tohto projektu podarilo osloviť tých, ktorí neboli oslovení obvyklou ponukou vzdelávania zameraného na rozvoj základných zručností. Zapojili sa napr. tureckí migranti, ako aj utečenci. Výcvik sa koná v priestoroch, ktoré sú učiacim sa známe, v prostredí, kde sa cítia dobre. Napriek tomu, že školenie je v nemčine, použité vyučovacie metódy si veľmi vážia materinský jazyk učiacich sa.

Projekt ponúkal kurzy pre moslimov v mešitách alebo v iných náboženských skupinách. Bezplatnú ponuku využili hlavne ženy. Projekt **KASA**²¹⁰ nadväzuje na úspechy tohto projektu.

Ďalšie podporené projekty sa týkali vytvorenia internetového portálu, ktorý učiacim sa umožnil študovať vo svojom voľnom čase.

Webová stránka ich-will-lernen.de bola najväčším internetovým portálom v Nemecku pre ľudí, ktorí nemajú základné zručnosti, a webová stránka ich-will-deutsch-lernen.de podporovala integráciu jazykov, pracovných a sociálnych migrantov. Oba portály boli zahrnuté do jedného

²⁰⁶ Grotlüschen et al.: *LEO: Level One Study 2018*. Hamburg University: 2018. Available at <https://leo.blogs.uni-hamburg.de/wp-content/uploads/2019/05/LEO2018-Presseheft.pdf>

²⁰⁷ GROTLÜSCHEN, A., et al.: Low literacy in Germany. Results from the second German literacy survey. European journal for Research on the Education and Learning of Adults: 2020. https://www.pedocs.de/volltexte/2020/18848/pdf/RELA_2020_1_Grotlueschen_et_al_Low_literacy_in_Germany.pdf

²⁰⁸ ABCami- ABC. <https://giz.berlin/projects/abgeschlossene-projekte.htm>

²⁰⁹ The Society for intercultural coexistence (GIZ). <https://giz.berlin/about-giz/page1.htm>

²¹⁰ KASA. <https://kasa.giz.berlin/>

portálu **vhs-lernportal.de**.²¹¹ Portál bol technicky vyspelý a v poslednej dobe je výučba prístupná aj prostredníctvom mobilných zariadení.

Portál ponúka bezplatné online kurzy v oblasti gramotnosti a základných zručností, ako aj nemčiny ako druhého jazyka.

Federálna asociácia pre gramotnosť a základné zručnosti prostredníctvom projektu a kampane iCHANCE²¹² informuje a motivuje mladých ľudí s nízkou úrovňou čítania a písania.

Podľa štúdie LEO z roku 2018, je 1,8 miliónov ľudí v Nemecku vo veku od 18 do 35 rokov funkčne negramotných, čo naznačuje, že je zásadné zamerať sa na gramotnosť mladých dospelých.

iCHANCE okamžite vyvíja nové komunikačné kanály, ktorých cieľom je zvýšiť povedomie o tomto probléme a pripravovať vhodné ponuky pomoci. Po analýze cieľových skupín sa prostredníctvom sociálnych sietí (Instagram a Facebook) propaguje kampaň, ktorá sa mení, a je sprevádzaná propagačnými kampaňami o dôležitých udalostiach (veľtrhy atď.). Iniciatívu podporujú mnohé známe osobnosti.²¹³

Zastrešujúcou kampaňou Národnej dekády je kampaň Federálneho Ministra pre vzdelávanie a výskum (BMBF) „**Čítanie a písanie – kľúč k svetu**“,²¹⁴ ktorá pokrýva danú tému prostredníctvom všetkých relevantných mediálnych kanálov. Cieľom kampane je prelomiť tabu spojené s nedostatkom základných zručností a povzbudiť ľudí, aby sa začali učiť. Centrálnou témou kampane sú príbehy ľudí, ktorí hovoria o kľúčovom okamihu, keď sa rozhodli zdokonaľiť svoje čítanie a písanie.²¹⁵

2.8 ÍRSKO

Podľa štúdie PIAAC (OECD) sa Írsko umiestnilo na 17. mieste v čitateľskej gramotnosti dospelých a na 19. mieste v matematickej gramotnosti z 24 zúčastnených krajín.²¹⁶ Zistenia poukazujú na skutočnosť, že 18% dospelých (vo veku od 16 do 65 rokov) vníma porozumenie čítaného textu ako náročnú úlohu. Inými slovami, jeden zo 6 zúčastnených dospelých mal ťažkosti s čítaním a porozumením textov ako je cestovný poriadok autobusu alebo medicínsky leták. Navyše 25% dospelých malo ťažkosti s používaním matematiky v každodennom živote. Inými slovami, jeden zo štyroch účastníkov bojoval so základným počítaním alebo výpočtami. Zistenia zo štúdie ďalej ukazujú, že viac ako 42% dospelých malo ťažkosti v oblasti digitálnych zručností.²¹⁷

²¹¹<https://www.vhs-lernportal.de/wws/9.php#/wws/home.php?sid=52643917711132567259730883088570S4c837d42>

²¹² iChance. <https://www.ichance.de/>

²¹³ iChance. <https://alphabetisierung.de/verband/projekte/ichance/>

²¹⁴ Reading and writing – the key to the world <https://www.mein-schlüssel-zur-welt.de/>

²¹⁵ Grundbildung fördern-Chancen eröffnen, Die Nationale Dekade für Alphabetisierung und Grundbildung, Available at https://www.bmbf.de/upload_filestore/pub/Grundbildung_foerdern_Chancen_eroeffnen.pdf

²¹⁶ Central Statistics Office (2013). PIAAC 2012 Survey results for Ireland. Available at <https://www.oecd.org/skills/piaac/Ireland.pdf>

²¹⁷ NALA. Literacy Now-The cost of unmet literacy, numeracy and digital skills needs in Ireland and why we need to act now. Accessed March 2021. <https://www.nala.ie/publications/literacy-now/>

Tvorcovia politik a poskytovatelia vzdelávania v Írsku sa spoločne usilujú o zlepšenie príležitostí na vzdelávanie na pracovisku, t.j. rekvalifikáciu a certifikáciu ľudí na základe ich predchádzajúceho vzdelávania. Dochádza k zvyšovaniu povedomia o vedomostiach, zručnostiach a kompetenciách ľudí získaných informálnym učením sa a neformálnym vzdelávaním a Írsko sa stalo aj miestom uvedenia niekoľkých dobrých príkladov. Stále však zostáva určitý priestor na zlepšenie, pokiaľ ide o validáciu v treťom sektore.²¹⁸

Iniciatívy na podporu zvyšovania úrovne zručností

Írska Národná stratégia zručností 2025²¹⁹ je založená na pokroku dosiahnutom v rámci predchádzajúcej stratégie Towards Tomorrow's Skills (K zručnostiam zajtraška).

Stratégia stanovuje nasledujúce ciele:²²⁰

- zabezpečovať kvalitu vzdelávania a odbornej prípravy pri súčasnom riešení demografických, spoločenských a ekonomických potrieb,
- zlepšiť synergie medzi zamestnávateľmi, poskytovateľmi vzdelávania a odbornej prípravy a všetkými sektormi spoločnosti,
- vybaviť obyvateľstvo vedomosťami, podnikateľskou agilitou a analytickými schopnosťami,
- zabezpečiť účinné uplatňovanie zručností na podporu blahobytu a prosperity krajiny,
- efektívne využívanie zdrojov technológií a zručností.

Značná časť mladých dospelých (30%) v Írsku je ekonomicky neaktívnych, čo zvyrazňuje potrebu zvyšovania kvalifikácie, pretože v Írsku je v rámci EÚ najvyšší podiel mladistvých do 15 rokov.

V apríli 2019 bola spustená národná iniciatíva **Skills to Advance (2019-2021)**²²¹ zameraná na podporu rekvalifikácie a zvyšovania úrovne zručností zamestnancov s nízkou kvalifikáciou, aby posilnila možnosti zraniteľnej írskej pracovnej sile prispôsobovať sa trhu práce. Tento program navyše zahŕňa malé a stredné podniky (MSP). Oprávnenými žiadateľmi sú tiež spoločnosti, ktoré potrebujú zvyšovať alebo meniť kvalifikáciu (rekvalifikovať) svojich zamestnancov.

Individuálne učebné plány (ILP) sú navyše koncipované na základe individuálnych potrieb učiaceho sa. Počas počiatočného pohovoru sa zistia silné a slabé stránky učiaceho sa, ako aj zručnosti potrebné na dosiahnutie jeho cieľov. Následne sú stanovené študijné ciele a zámery, ktoré sa neustále upravujú na základe pozorovaní a záznamov práce učiaceho sa.²²² Lektori a učitelia sa naďalej spoločne pracujú na určovaní učebných cieľov a môžu sa tiež

²¹⁸ NALA. Literacy Now-The cost of unmet literacy, numeracy and digital skills needs in Ireland and why we need to act now. Accessed March 2021. <https://www.nala.ie/publications/literacy-now>

²¹⁹ Department of Education and Skills, Ireland. Ireland's National Skills Strategy 2025. Available at https://www.education.ie/en/Publications/Policy-Reports/pub_national_skills_strategy_2025.pdf

²²⁰ Department of Education and Skills, Ireland. Ireland's National Skills Strategy 2025. Available at https://www.education.ie/en/Publications/Policy-Reports/pub_national_skills_strategy_2025.pdf, p.10

²²¹ Solas. Accessed March 2021 <https://www.solas.ie/programmes/skills-to-advance/>

²²² Ibid, p.13

rozhodnúť kontrolovať a zaznamenávať dosiahnuté pokroky.²²³ Individuálny učebný plán stanovuje krátkodobé a dlhodobé ciele učiaceho sa, popisuje východiskovú úroveň, obsahuje návrh pracovného plánu, technické znalosti, zručnosti a širšie dimenzie učenia sa.²²⁴

AONTAS²²⁵ je národná organizácia pre vzdelávanie dospelých v Írsku, ktorá zastupuje vzdelávanie dospelých a obhajuje rovnosť vo vzdelávaní všetkých učiacich sa. Organizácia tiež realizuje národné kampane podporujúce návrat dospelých do vzdelávania a ponúka bezplatnú linku pomoci a **One Step Up**²²⁶ webovú stránku poskytujúcu informácie o komunitnom vzdelávaní, udalostiach, kvalifikáciách, miestnych službách, kurzoch a financovaní.

Mladí učitelia sa a dospelí sa môžu v Írsku zúčastniť iniciatívy **Back to Education Initiative (BTEI)**.²²⁷ Cieľom programu je poskytnúť účastníkom príležitosť spojiť návrat k učeniu s rodinnými, pracovnými a inými povinnosťami. Oprávnenými účastníkmi sú jednotlivci, ktorí nedokončili denné štúdium, avšak prioritu majú tí, ktorí získali kvalifikáciu nižšiu ako Leaving Certificate (maturita). Kurzy navyše vedú k rozsahu akreditácií na úrovniach 1 - 6 podľa Národného kvalifikačného rámca (NFQ).²²⁸

NALA²²⁹ (Národná organizácia pre gramotnosť dospelých) je nezávislá mimovládna organizácia poskytujúca bezplatné kurzy zamerané na čitateľskú, matematickú gramotnosť a digitálne zručnosti pre všetkých nad 16 rokov, ktorí si chcú zdokonaľiť základné zručnosti. Medzi ďalšie služby, ktoré NALA poskytuje patria okrem iného finančná gramotnosť, rodinná gramotnosť a základné vzdelanie na pracovisku. Organizácia má približne 100 centier gramotnosti v konkrétnych regiónoch Írska.

Kurzy sú koncipované tak, aby odrážali schopnosti jednotlivcov a sú zamerané na poskytovanie podpory s cieľom umožniť ľuďom návrat k vzdelaniu. Kurzy gramotnosti sa uskutočňujú v uvoľnenej a priateľskej atmosfére. Väčšina centier ponúka individuálnu výučbu alebo kurzy v malých skupinách. Okrem toho NALA trénuje trénerov gramotnosti pre zamestnancov pošty, zdravotníckych zariadení a školských inštitúcií. Predstavujú prvé kontaktné miesta pre ľudí s nízkou úrovňou gramotnosti a tieto školenia zvyšujú ich povedomie o problémoch gramotnosti a súvisiacich problémoch.

V prípade, že učitelia sa nie je schopný pravidelne cestovať do niektorého z regionálnych centier, ponúka NALA služby dištančného vzdelávania. Táto príležitosť umožňuje ľuďom vzdelávať sa individuálne online alebo sa môžu učiť spolu s lektorom prostredníctvom telefónu alebo videohovoru. Môžu sa učiť vo svojom voľnom čase, zvyšovať svoje schopnosti a získať kvalifikáciu.

²²³ Ibid, p.14

²²⁴ Ibid, p.20

²²⁵ Aontas <https://www.aontas.com/>

²²⁶ <https://www.onestepup.ie/>

²²⁷ Qualifax. Back to Education. Accessed March 2021

https://www.qualifax.ie/index.php?option=com_content&view=article&id=47&Itemid=59

²²⁸ QQI. National Framework of qualifications. Accessed February 2021

[https://www.qqi.ie/Articles/Pages/National-Framework-of-Qualifications-\(NFQ\).aspx](https://www.qqi.ie/Articles/Pages/National-Framework-of-Qualifications-(NFQ).aspx)

²²⁹ NALA. Accessed March 2021 <https://www.nala.ie/>

Potreba holistického prístupu v politike vzdelávania dospelých

Marginalizované skupiny v Írsku môžu byť neprimerane ovplyvnené nenaplnenými potrebami v oblasti čítania a digitálnej gramotnosti. Tieto skupiny zahŕňajú:

1. Írski kočovníci

Kočovníci sú etnická minoritná skupina v Írsku.

V Írsku je približne 40 000 zástupcov tejto menšiny. Dôsledky života v chudobe a diskriminácii sa negatívne podpisujú na dĺžke života jednotlivca, dosiahnutom vzdelaní a celkovej kvalite života. Približne 82% príslušníkov menšiny je v skutočnosti nezamestnaných a pri hľadaní práce majú ťažkosti a 40% z nich tvrdí, že ich deti sú v škole šikanované z dôvodu ich etnickej príslušnosti.²³⁰

2. Domácnosti s nízkym príjmom (medzigeneračná chudoba)

3. Migranti a utečenci

4. Osamelí rodičia

5. Osoby so zdravotným postihnutím

6. Osoby so špecifickými poruchami učenia, napríklad dyslexia, dysgrafia, syndróm poruchy pozornosti spojeným s hyperaktivitou (ADHD) a Aspergerov syndróm.

7. Osoby s problémami so závislosťou

8. Osoby vo výkone trestu odňatia slobody

Chudoba a negramotnosť ovplyvňujú životy ľudí súčasne, čo vedie k nerovnosti, sociálnej stigmatizácii a marginalizácii. Ľudia s vyššou úrovňou čítania, matematickej a digitálnej gramotnosti majú vyššiu pravdepodobnosť lepšieho zdravia, dosahujú vyššiu priemernú dĺžku života, sú zamestnaní a dosahujú vyšší príjem.²³¹

V Írsku existuje deväť ministerstiev, ktoré majú odlišné stratégie gramotnosti dospelých. Sú to:

- Ministerstvo obchodu, podnikania a inovácií
- Ministerstvo pre deti a mládež
- Ministerstvo pre komunikáciu, klimatické opatrenia a životné prostredie
- Ministerstvo pre vzdelávanie a zručnosti
- Ministerstvo práce a sociálnej ochrany
- Ministerstvo financií
- Ministerstvo zdravotníctva
- Ministerstvo spravodlivosti a rovnosti
- Ministerstvo pre regionálny a komunitný rozvoj

²³⁰ Organizácia Exchange House Ireland je stredisko poskytujúce rozličné služby pre etnickú menšinu „travellers“ ako vzdelávanie a prípravu, služby pre deti a mladých ľudí, služby pre podporu rodiny a krízovú intervenciu, služby pre liečbu závislosti a služby pre duševné zdravie. Ich cieľ je znižovať bariéry a diskrimináciu tejto etnickej menšiny v Írsku. Svoje služby poskytujú už 40 rokov. Dôležitým faktorom ich práce je, že veľká časť ich zamestnancov sú práve členovia tejto menšiny.

Viac informácií o činnosti tejto organizácie nájdete na www.exchangehouse.ie

²³¹ NALA (2020). Literacy Now-The cost of unmet literacy, numeracy and digital skills needs in Ireland and why we need to act now. Available at <https://www.nala.ie/publications/literacy-now/>

Írská národná agentúra pre gramotnosť dospelých²³² (NALA) tvrdí, že zlepšenie situácie v tejto oblasti vyžaduje lepšiu celkovú koordináciu a zdieľanie nápadov. NALA presadzuje alternatívny prístup, ktorý vychádza zo širšieho chápania vzťahu medzi čítaním, matematickou a digitálnou gramotnosťou a celkovou životaschopnosťou prostredníctvom hodnotenia toho, ako prispievajú k individuálnym schopnostiam reagovať na vonkajší tlak a zmeny.

NALA navrhuje celý vládny holistický prístup investovania do dospelých pre spravodlivé a životaschopné Írsko.²³³

Snaží sa o vytvorenie novej politickej štruktúry v oblasti zvyšovania gramotnosti dospelých na základe prijatia spoločného rámca medzi jednotlivými vládnyimi rezortmi.

Preto je potrebné prehodnotiť politiku vzdelávania dospelých tak, aby sa došlo k zvýšeniu odolnosti a životaschopnosti írskych občanov.

Vzhľadom ku globálnym výzvam v dôsledku pandémie COVID-19, zmien podnebia, globálnej ekonomickej nestability a technických inovácií, sa subjekty s rozhodovacími právomocami začali viac zaoberať koncepciou odolnosti a životaschopnosti.

Odolnosť v tomto zmysle zahŕňa mobilizáciu zdrojov organizáciami, inštitúciami a jednotlivcami s cieľom prekonať výzvy a prispôbiť sa súčasným podmienkam.

NALA podporuje holistický prístup, ktorý by prechádzal cez všetkých deväť ministerstiev spolupracujúcich v oblasti gramotnosti dospelých. Tento rámec je prepojený investovaním do gramotnosti, výsledkov odbornej prípravy a vplyvu na odolnosť. Aby to bolo možné dosiahnuť, je potrebné, aby všetky ministerstvá akceptovali holistické chápanie gramotnosti dospelých ako kľúčovej schopnosti a jej vzťahu k budovaniu odolnosti. Predstavuje to určitý odklon od doterajšej práce a národných stratégií, ktoré boli zamerané na potreby v oblasti gramotnosti.

Novo navrhovaný politický rámec by sa nemal zameriavať na gramotnosť iba ako na otázku, ale gramotnosť by sa mala považovať za ľudské právo a za niečo prospešné pre jednotlivca, za sociálne bohatstvo a kľúč k odolnosti.

Uvedený rámec má byť implementovaný počas nasledujúcich 10 rokov a považuje gramotnosť za kľúčovú zodpovednosť štátu za širšie spoločenské dohody. Tiež sa hlási k zmene postoja vo verejnej diskusii, ktorá nenaplnené potreby v otázkach gramotnosti považuje za zlyhanie jednotlivcov.²³⁴

Publikácie NALA²³⁵ zahŕňajú konkrétne východiská, výsledky a ukazovatele v celej navrhovanej vládnej stratégii.

²³² National Adult Literacy Agency. Accessed March 2021 <http://www.nala.ie/>

²³³ NALA & TASC. (2020). A Whole-Of-Government approach for investing in adult literacy, numeracy and digital skills for an equal and resilient Ireland. Available at <https://www.nala.ie/research/literacy-for-life-2/>

²³⁴ NALA(2020). Literacy impact-An Outcomes Framework

for measuring the impact

of improved literacy,

numeracy and digital skills. Available at <https://www.nala.ie/publications/literacy-impact/>

²³⁵ NALA&TASC. (2020).A Whole-of-Government approach for investing in adult literacy, numeracy and digital skills for an equal and resilient Ireland. Available at <https://www.nala.ie/research/literacy-for-life-2/>

2.9 LUXEMBURSKO

Podľa zistení prieskumu z roku 2011 bola účasť nízkokvalifikovaných dospelých vo vzdelávaní v Luxembursku na úrovni 55,3%, čo je výrazne nad priemerom EÚ (21,8%).²³⁶ Okrem toho veľká väčšina (87%) mladších dospelých vo veku od 25 do 34 rokov ukončila minimálne vyššie stredoškolské vzdelanie, zatiaľ čo podiel účastníkov, ktorí ukončili terciárne vzdelávanie, predstavoval 53%, čo predstavuje tretiu najvyššiu mieru dosiahnutého vzdelania zo všetkých zúčastnených krajín OECD.²³⁷

V Luxembursku majú všetci dospelí možnosť zúčastniť sa na vzdelávaní bez ohľadu na ich vek, úroveň kvalifikácie alebo pozíciu na trhu práce.²³⁸

Iniciatívy na podporu rozvoja základných zručností

Poskytovanie vzdelávania dospelých v Luxemburgu je k dispozícii dospelým s nízkou úrovňou zručností, dospelým, ktorí chcú získať základnú kvalifikáciu alebo diplom zo stredoškolského vzdelania prostredníctvom dištančného vzdelávania alebo prostredníctvom druhej kvalifikačnej cesty (2e voie de identification), alebo vysokoškolského diplomu. Dospelí, ktorí chcú zlepšiť svoju zamestnateľnosť alebo obohatiť svoje vedomosti o technické, sociálne, ekonomické a kultúrne predmety alebo zdokonaľiť svoje jazykové znalosti, sa môžu zúčastniť vzdelávania. Pre dospelých, ktorí si chcú doplniť alebo upraviť svoju kvalifikáciu, existujú možnosti kontinuálneho profesionálneho rozvoja (CPD) a kontinuálneho odborného vzdelávania a prípravy (CVET).²³⁹

Základné vzdelávanie dospelých (Instruction de base des adultes) zaviedlo v roku 1991 oddelenie vzdelávania dospelých Ministerstva školstva, detí a mládeže (MENJE).²⁴⁰ Kurzy zamerané na zdokonaľovanie základných zručností v dospeljej populácii ponúka Služba vzdelávania dospelých. Dospelí sa môžu zúčastniť základných inštruktážnych kurzov na zvýšenie čitateľskej a matematickej gramotnosti alebo workshopov v rôznych regiónoch krajiny. Kurzy sú organizované aj združeniami a obcami.²⁴¹

Základné inštruktážne kurzy sú zamerané na skupinu dospelých učiacich sa, ktorí sa riadia rovnakým vzdelávacím programom a sú ponúkané štvrťročne, zatiaľ čo dospelí zúčastňujúci

²³⁶ Eurydice. Provision to raise achievement in basic skills, Luxembourg. Date published 26 April 2018 https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/main-types-provision-45_en

²³⁷ OECD (2016). Education policy outlook: Luxembourg. Available at <https://www.oecd.org/luxembourg/Education-Policy-Outlook-Country-Profile-Luxembourg.pdf>

²³⁸ Eurydice. Luxembourg, adult education and training. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/adult-education-and-training-46_en

²³⁹ Eurydice. Luxembourg, adult education and training. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/adult-education-and-training-46_en

²⁴⁰ European Commission/EACEA/Eurydice, 2015. Adult education and training in Europe: Programmes to raise achievement in basic skills, Luxembourg, p. 24

²⁴¹ Ministry of National Education, Children, and Youth, Luxembourg. Adult learning - basic education. Accessed March 2021 <https://men.public.lu/fr/formation-adultes/instruction-base-adultes.html#:~:text=L'instruction%20de%20base%20s,veulent%20am%C3%A9liorer%20leurs%20comp%C3%A9tences%20num%C3%A9riques>.

sa na workshopoch základnej výučby, sa učia v malých skupinách. Prístup do vzdelávania je možný počas celého roka a program je individualizovaný.²⁴²

Centrum pre rozvoj zručností zameraných na zrak (bývalé IDV) si kladie za cieľ podporovať zrakovo postihnutých alebo nevidiacich ľudí, rodičov a učiteľov zrakovo postihnutých alebo nevidiacich študentov alebo zamestnancov mimoškolských a extrakurikulárnych štruktúr.²⁴³

Národný inštitút pre rozvoj kontinuálneho odborného vzdelávania (INFPC) spravuje a koordinuje **portál celoživotného vzdelávania (lifelong-learning.lu)**,²⁴⁴ kde sa nachádza ponuka kurzov, seminárov, večerných a denných kurzov zameraných na najrôznejšie predmety. Konkrétnejšie, portál ponúka 9 801 kurzov poskytovaných 278 členských poskytovateľov školení.

Kurzy sú k dispozícii v angličtine, francúzštine, nemčine, luxemburčine a portugalčine a sú poskytované lokálne v obecných alebo školských budovách.²⁴⁵ Kurzy zamerané na základné zručnosti zahŕňajú tieto oblasti: ²⁴⁶:

1. čítanie (napr. učiaci sa sa oboznámi s písmenami v abecede, učí sa identifikovať názvy a miesta, porozumie krátkym textom, učí sa používať slovník)
2. písanie (dospelý sa napr. naučí zostavovať zoznamy, vyplňať formuláre a dokáže čítať a porozumieť základnému manuálu)
3. rozprávanie (účastník sa naučí ako vyjadrovať svoje potreby, používať správnu výslovnosť, formulovať jednoduché správy)
4. porozumenie (účastník sa napr. naučí ako reagovať na jednoduché správy a pokyny, identifikovať emócie, názory a potreby)
5. počítanie (dospelý človek sa učí počítat a porovnávať čísla, čítať plány alebo mapy, rozumie jednoduchým tabuľkám a grafom)

Audit zručností je nástrojom, ktorý je zahrnutý v materiály **Sprievodca životom**.²⁴⁷

Jednotlivci si môžu nechať overiť svoje vedomosti, schopnosti, zručnosti a motiváciu na účely prispôsobenia svojej kariérnej cesty a / alebo plánovania kariérnej zmeny alebo tréningového projektu viacerými inštitucionálnymi a súkromnými poskytovateľmi odbornej prípravy.²⁴⁸

²⁴²Ministry of National Education, Children, and Youth, Luxembourg. Adult learning - basic education. Accessed March 2021 <https://men.public.lu/fr/formation-adultes/instruction-base-adultes.html#:~:text=L'instruction%20de%20base%20s,veulent%20am%C3%A9liorer%20leurs%20comp%C3%A9tences%20num%C3%A9riques>.

²⁴³ Ministry of National Education, Children and Youth, Luxembourg. Basic education. Accessed March 2021 <https://men.public.lu/fr/formation-adultes/instruction-base-adultes.html>

²⁴⁴ lifelong-learning portal. Accessed March 2021 <https://www.lifelong-learning.lu/Accueil/en>

²⁴⁵ Luxembourg Times. Adult education choices. Date published 30 August 2020 <https://luxtimes.lu/education-and-family/38323-adult-education-choices>

²⁴⁶lifelong-learning portal. Basic instruction. lifelong-learning. lu Accessed March 2021 https://www.lifelong-learning.lu/Detail/Article/Orientation/abced_lu---instruction-de-base/fr

²⁴⁷ lifelong-learning portal. Guidance through life. Accessed March 2021 <https://www.lifelong-learning.lu/Detail/Article/INFPC/orientation-tout-au-long-de-la-vie/en>

²⁴⁸ lifelong-learning portal. Skills audit. Accessed March 2021 <https://www.lifelong-learning.lu/Detail/Article/INFPC/bilan-de-competences/en>

LS4 “Učte sa pre úspech”²⁴⁹ ponúka individuálne výukové semináre zamerané na dospelých, ktorí si chcú zdokonaľiť svoje všeobecné vedomosti a zručnosti pri príprave na test, prijímaciu skúšku alebo s cieľom zlepšenia zamestnateľnosti, účasti na školiacom kurze alebo na účely profesionálneho alebo osobného rozvoja. LS4 navyše zahŕňa obsah šitý na mieru a flexibilné kurzy. Obsah zahŕňa jazyky (nemčina, angličtina, francúzština) a matematiku. Školenie je šité na mieru potrebám učiacich sa.²⁵⁰

Po ukončení kurzu dostanú účastníci osvedčenie o účasti a samostatnú správu s uvedením nadobudnutých vedomostí a zručností.

Národná škola pre dospelých (ENAD)²⁵¹ poskytuje kurzy pre mladých dospelých, ktorí nezískali osvedčenie v rámci formálneho vzdelávania.

Projekt **“multi-Gramotnosť”**²⁵² bol zameraný na identifikáciu problémov, ktorým čelia nízko kvalifikovaní prisťahovalci v Luxembursku. Projekt sa snažil monitorovať, ako zvýšiť ich gramotnosť v jazykoch, ktorými sa hovorí v Luxembursku. Cieľom projektu bolo upovedomiť tvorcov politik, samosprávy a školy o výzvach, ktorým čelia imigranti v súvislosti s jazykovou integráciou.

2.10 NÓRSKO

Zistenia štúdie PIAAC z roku 2012 pre Nórsko ukazujú, že 6,9% dospeléj populácie vo veku od 16 do 65 rokov uviedlo, že nemá žiadne predchádzajúce skúsenosti s počítačom alebo že nemá ani základné počítačové zručnosti. Pokiaľ ide o riešenie problémov v technologicky bohatých prostrediach, výsledky boli výrazne nad priemerom krajín OECD (41%). Zistenia zo štúdie navyše ukazujú, že 400 000 dospelých má nízke úroveň čitateľských zručností, zatiaľ čo 500 000 malo nízke skóre v oblasti numerických zručností.²⁵³

Celoživotné vzdelávanie má v nórskej spoločnosti dlhoročnú tradíciu. V posledných desaťročiach ponúkali vzdelávacie možnosti pre dospelých ľudové stredné školy,²⁵⁴ študijné združenia a diaľkové štúdium.²⁵⁵

V posledných rokoch nórska vláda zaviedla reformy s cieľom podpory dospelých učiacich sa. Konkrétnejšie, v roku 2019 bola vydaná reforma kompetencií. Reforma zahŕňala schému, ktorá zaviedla poskytovanie pôžičiek pre dospelých, ktoré mohli použiť na krátke kurzy vyššieho odborného vzdelávania. Dostupné kurzy navyše vybavujú učiacich sa súborom

²⁴⁹ lifelong-learning portal. L4S-personalised learning workshops. Accessed March 2021 https://www.lifelong-learning.lu/Detail/Article/Orientation/L4s---les-ateliers-d_apprentissage-personnalisés/en

²⁵⁰ European Commission/EACEA/Eurydice, 2015. Adult education and training in Europe: Programmes to raise achievement in basic skills, Luxembourg, p. 25

²⁵¹ École nationale pour adultes (ENAD). Accessed March 2021 <https://www.enad.lu/>

²⁵² multi-LITERACIES. Accessed March 2021 <https://sites.google.com/site/multilearninstitute/multi-litteraties>

²⁵³ Kompetanse Norge. basic skills. <https://www.kompetansenorge.no/English/Basic-skills/#ob=9957&Toolsandresources4>

²⁵⁴ Folk high schools provide young people and adults with general courses but do not organise any formal examinations

²⁵⁵ The Norwegian Association for Distance Education and Flexible Education is a membership organisation for among others the independent distance education institutions

zručností potrebných na trhu práce. V roku 2019 bola zavedená ďalšia reforma, ktorá zahŕňala finančnú podporu pre nezamestnaných dospelých počas štúdia.²⁵⁶

Nórska stratégia pre politiku zručností na roky 2017 - 2021

Cieľom nórskej stratégie národnej politiky kompetencií na roky 2017 - 2021²⁵⁷ je vybaviť jednotlivcov a podniky zručnosťami, ktoré Nórsku poskytnú konkurencieschopný obchodný sektor, efektívny a spoľahlivý verejný sektor a inkluzívny trh práce.

Kľúčové priority stratégie národnej politiky sú:

1. Podporovať jednotlivcov pri rozhodovaní na základe informácií

- lepšie porozumenie potrebám zručností
- zručnosti a regionálny rozvoj musia byť lepšie koordinované
- je potrebné ďalej rozvíjať služby kariérového poradenstva
- spolupráca medzi vzdelávaním a trhom práce zameraná na zvýšenie kvality a relevantnosti

2. Podporovať vzdelávanie na pracovisku a uplatňovanie získaných zručností

- zlepšenie vedomostí o učení sa na pracovisku
- posilňovať a rozvíjať odborné vzdelávanie a kariérne príležitosti
- flexibilné programy ďalšieho vzdelávania s vysokou kvalitou a významom
- národné opatrenia rekvalifikácie
- lepšie systémy na dokumentovanie zručností získaných na pracovisku
- lepšie využitie zručností zo zahraničia

3. Posilniť zručnosti u dospelých s nízkou úrovňou zručností

- koordinované programy pre dospelých so slabými základnými zručnosťami a nízkou formálnou kvalifikáciou
- cielené a efektívne školenie pre prisťahovalcov
- pracovisko ako vzdelávacie prostredie pre ľudí, ktorým hrozí vylúčenie
 - systém zručností a práce umožňuje zamestnávateľom uchádzať sa o granty na účely odbornej prípravy.
- MVO (mimovládne organizácie) ako vzdelávacie arény
 - Cieľom schémy Skills Plus pre dobrovoľnícky sektor je zvýšiť čitateľskú gramotnosť, matematickú gramotnosť a digitálne zručnosti dospelých s nízkou úrovňou zručností v ich vlastnej organizácii. Pre nezamestnaných dospelých poskytuje takýto systém alternatívu k príslušnému systému zamestnanosti (Zručnosti plus práca).

²⁵⁶EAEA, Country reports. Developments: Ambitious reforms on access and inclusion:Norway. Date published 17 November 2020 <https://countryreport.eaea.org/search/norway-2020/Ambitious%20reforms%20on%20access%20and%20inclusion>

²⁵⁷ Norwegian Strategy for Skills Policy 2017-2021

<https://www.regjeringen.no/contentassets/3c84148f2f394539a3eefdfa27f7524d/strategi-kompetanse-eng.pdf>

Stratégiu je implementovaná Radou pre politiku v oblasti zručností.²⁵⁸

Okrem toho Národné jednotka pre kariérové poradenstvo (Nasjonal enhanet pre karriereveiledning) a Ministerstvo školstva a výskumu pracujú na vývoji národného systému pre predikciu zručností.²⁵⁹

Spoločnosť Skills Norway (Kompetanse Norge), predtým známa ako Vox, je riaditeľstvom pre celoživotné vzdelávanie pod nórsnym ministerstvom školstva a výskumu s cieľom podporovať dospelých učiacich sa pri získavaní základných zručností a podporuje implementáciu Národnej stratégie zručností.²⁶⁰

Prioritou agentúry je podpora nízkokvalifikovaných dospelých, ktorých zručnosti nie sú na trhu práce žiadané. Keďže klesá dostupnosť nízko kvalifikovaných pracovných miest, považuje sa za dôležité podporovať prisťahovalcov, najmä utečencov, pretože miera zamestnanosti v tejto skupine dospelých je v Nórsku nižšia ako u zvyšku populácie.²⁶¹

Spoločnosť Skills Norway spravuje program **SkillsPlus** zameraný na zlepšenie čítania, písania, počítania a digitálnych zručností dospelých. Od roku 2014 program zahŕňa ústnu komunikáciu v kombinácii s inými zručnosťami. Prednosť majú v programe tieto oblasti:

- kombinácia učenia sa a práce a prepojenie výcviku v základných zručnostiach s iným učením súvisiacim s prácou
- kurzy by mali mať pozitívny vplyv na motiváciu učiacich sa zúčastňovať sa na vzdelávaní
- je nevyhnutné, aby boli kurzy napojené na kompetenčné ciele uvedené v Rámci pre základné zručnosti, ktorý vypracovala spoločnosť Skills Norway.²⁶²

SkillsPromotion je ďalšou iniciatívou implementovanou agentúrou. Nezamestnaným dospelým, ktorí dostávajú pomoc od vládnych agentúr, ponúka profilovanie základných zručností.²⁶³

Profily základných pracovných zručností²⁶⁴ sú schémou pre dizajn kurzov základných zručností. Profily obsahujú opisy toho, ako sa každá zo základných zručností uplatňuje v určitých povolaniach, a sú založené na cieľoch kompetencií. Tento nástroj navyše pomáha zamestnávateľom uspokojovať individuálne vzdelávacie potreby.

²⁵⁸ Norwegian Strategy for Skills Policy 2017-2021

<https://www.regjeringen.no/contentassets/3c84148f2f394539a3eefdfa27f7524d/strategi-kompetanse-eng.pdf>

²⁵⁹ Eurydice. Adult education and training, Norway. Date published 20 December 2019

https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/adult-education-and-training-54_nl

²⁶⁰ Skills Norway. Our objective. Accessed March 2021 https://www.kompetansenorge.no/english/basic-skills/#Ourobjective_1

²⁶¹ Skills Norway. About Skills Norway. Accessed March 2021 <https://www.kompetansenorge.no/English/About-skills-norway/>

²⁶² Skills Norway. Skills Plus. Accessed March 2021 <https://www.kompetansenorge.no/english/basic-skills/competenceplus/>

²⁶³ Skills Norway. About Skills Norway. Accessed March 2021 <https://www.kompetansenorge.no/English/About-skills-norway/>

²⁶⁴ Skills Norway. Basic job skills profile. Accessed March 2021 <https://www.kompetansenorge.no/English/Basic-skills/basic-job-skills-profiles/>

Ciele kompetencií pre základné zručnosti dospelých²⁶⁵ determinujú národné normy pre čítanie a písanie, digitálne zručnosti a ústnu komunikáciu. Ciele kompetencií sú navyše príkladom miestnych učebných osnov základných zručností pre dospelých a sú založené na učebných osnovách Rámca reformy podpory znalostí a Rámca pre základné zručnosti vypracovaného Nórsnym riaditeľstvom pre vzdelávanie a odbornú prípravu.

Ciele kompetencií sú navyše rozdelené do troch úrovní, ktoré odrážajú individuálnu úroveň zručností učiaceho sa pre každú zo základných zručností.²⁶⁶

- **Čitateľská gramotnosť**

1. Gramotnosť na úrovniach 1–2 sa týka schopnosti čítať a písať krátke a známe texty, s ktorými sa človek často stretáva.
2. Úroveň 3 sa týka čítania a písania zrozumiteľných textov. Učiaci sa je schopný aktívne pracovať s písomnými informáciami a má stratégie na zdokonalenie týchto zručností. Učiaci sa je tiež schopný čítať a písať aj v nových situáciách, využívať tieto zručnosti pri učení sa a riešiť každodenné problémy.
3. Úroveň 4 v oblasti čitateľskej gramotnosti znamená, že učiaci sa je schopný čítať a písať nezávisle, kriticky a je schopný rozlišovať a uplatňovať rôzne stratégie v súlade s potrebami a rôznymi prostrediami.

- **Matematická gramotnosť**

1. Matematická gramotnosť na úrovni 1–2 znamená, že učiaci sa chápe jednoduché matematické informácie v každodenných situáciách a je schopný aplikovať jednoduché výpočty v známych podmienkach.
2. Úroveň 3 naznačuje, že učiaci sa úspešne uplatňuje výpočty v rôznych prostrediach a aktívne sa vzťahuje k matematickým informáciám.
3. Úroveň 4 sa týka schopnosti učiaceho sa porozumieť a používať zložité matematické informácie a tieto vedomosti využívať na vyvodenie záverov, komunikáciu a prezentáciu matematických informácií.

- **Digitálne zručnosti**

1. Úroveň 1-2 v oblasti digitálnych zručností naznačuje, že učiaci sa je schopný podľa potreby spájať digitálne informácie a používať digitálne nástroje a je oboznámený so základnými zásadami opatrnosti pri používaní internetu.
2. úroveň 3 znamená, že učiaci sa získal zručnosti, ktoré mu umožňujú aktívne využívať digitálne informácie v nových prostrediach a situáciách. Digitálne nástroje a služby sú mu známe a bežne ich používa.
3. Úroveň 4 naznačuje, že učiaci sa je reflexívnym používateľom komplexných digitálnych nástrojov a služieb. Produkcia osobných IKT informácií je prispôbená situácii a založená na predchádzajúcej skúsenosti.

- **Komunikačné zručnosti.**

²⁶⁵ Skills Norway. The Competence Goals. Accessed March 2021.

<https://www.kompetansenorge.no/English/Basic-skills/#ob=9957&Toolsandresources4>

²⁶⁶ Ibid.

1. Úrovně 1 a 2 znamenají, že učáci sa je schopný sa zapojiť do jednoduché komunikácie v známých podmienkach. Rozumie hlavnému obsahu správ a pokynov a uplatňuje jednoduché komunikačné stratégie.
2. Úroveň 3 znamená byť schopný aktívne komunikovať na zaujímavé témy v známých prostrediach. Môžu byť napĺňané osobné záujmy a potreby v každodennom živote a podľa potreby sa môžu rozvíjať schopnosti ústnej komunikácie.
3. Úroveň 4 sa týka schopnosti flexibilne a efektívne komunikovať v známých aj neznámých prostrediach. Dospelý sa môže zapojiť do výmeny názorov vo verejnom a súkromnom prostredí a prevziať zodpovednosť za komunikačný proces.

Agentúra tiež ponúka sériu **nástrojov na školenie základných zručností** zameraných na učiacich sa a tórov.²⁶⁷

InterAct je webový model založený na hraní rolí a riešení problémov, zameraný na výsledky učenia sa na pracovisku, a týka sa najmä zamestnancov s nedostatočným formálnym vzdelaním, ktorým chýbajú digitálne zručnosti.

Spoločnosť Skills Norway okrem toho podporuje pilotné projekty v ôsmich strediskách vzdelávania dospelých v celej krajine, ktoré sa týkajú rozvoja kurzov základných zručností, s cieľom povzbudiť ďalšie centrá vzdelávania dospelých a miestne orgány, aby iniciovali podobné kurzy odbornej prípravy.

Združenie Skills Norway vypracovalo aj **Pokyny pre navrhovanie výcviku základných zručností**, v ktorých sú načrtnuté prvky potrebné pre zostavenie školenia prispôbeného potrebám učiaceho sa.²⁶⁸

Pokyny pre navrhovanie efektívnych výcvikových kurzov základných zručností stanovujú nasledovné:

1. **Školenia na mieru** - s cieľom motivovať učiacich sa k účasti, by mal byť obsah kurzu prepojený s témami, ktoré sú relevantné pre každodenný život jednotlivcov, ako je práca, iné vzdelávanie, dobrovoľná práca, sledovanie detí, osobné financie a voľný čas činnosti.
2. **Prispôbené kurzy** - keďže je socio-ekonomický a socio-kultúrny pôvod dospelých učiacich variabilný, je nevyhnutné vytvoriť motivačné kurzy, ktoré by spájali dospelých s podobnými záujmami. Rovnako dôležité je podporiť účasť tých, ktorí hľadajú zamestnanie alebo sú už zamestnaní v konkrétnom sektore (napr. témy týkajúce sa zdravotnej starostlivosti, materských škôl).
3. **Ciele vzdelávania** - ciele vzdelávania by mali zodpovedať vzdelávacím potrebám účastníkov kurzu a ich postupu v priebehu procesu učenia sa. Zodpovednosťou vzdelávateľa je prispôbiť obsah kurzu a výzvy na základe pokroku a individuálnych potrieb učiacich sa.

²⁶⁷ Kompetanse Norge [Skills Norway]. Learning materials. Accessed March 2021
<https://www.kompetansenorge.no/English/Basic-skills/learning-materials/>

²⁶⁸ Kompetanse Norge [Skills Norway]. Designing basic skills training. Accessed March 2021
<https://www.kompetansenorge.no/English/Basic-skills/Local-training-services/Designing-basic-skills-training/>

4. **Prístupnosť** - flexibilné rozvrhy kurzov by mali umožniť účasť všetkým dospelým so záujmom o učenie
5. **Nábor pracovníkov** - informácie týkajúce sa kurzov odbornej prípravy by mali byť dostupné v každodennom živote dospelých, t.j. na miestnych pracoviskách, v knižniciach, zdravotných strediskách, na úradoch práce, na stretnutiach rodičov v škole.²⁶⁹

2.11 HOLANDSKO

Podľa štúdie zverejnenej v roku 2016 malo 1,3 milióna ľudí v Holandsku vo veku od 16 do 65 rokov nízku úroveň čitateľskej gramotnosti. Uviedli, že majú problémy s písaním, čítaním a komunikáciou v holandskom jazyku. Celkový počet negramotných jednotlivcov (s nízkou úrovňou v oblasti čítania, počítania a digitálnych zručností) dosiahol celkovo 2,5 milióna ľudí, tj. týka sa to každého piateho dospelého v Holandsku.²⁷⁰

Je potrebné poznamenať, že účasť dospelých učiacich sa na vzdelávaní v Holandsku je dosť vysoká. Podľa údajov PIAAC dosahuje takmer 60%.²⁷¹ Dospelí však čelia výzvam v oblasti účasti a prechodu na trh práce. Holandsko implementuje iniciatívu Upskilling Pathways v úsilí o ďalší rozvoj sektoru odborného vzdelávania.²⁷² Podľa správy OECD o hodnotení a odporúčaní z roku 2019,²⁷³ v narastajúcej ponuke poskytovania neformálnych základných zručností v Holandsku chýba rámec zabezpečenia kvality.

Vládne iniciatívy a mimovládni poskytovatelia vzdelávania dospelých v Holandsku sa zhodujú na potrebe podpory celoživotného vzdelávania v spoločnosti.²⁷⁴ Organizácie však navrhujú vývoj systému, ktorý by umožnil participáciu učiacich sa na rozhodovacom procese.²⁷⁵

Program Počítajte so zručnosťami

Za účelom prevencie a zlepšenia nízkej úrovne gramotnosti v Holandsku vláda iniciovala program **“Počítajte so zručnosťami”**, ktorý sa začal v roku 2016.²⁷⁶

²⁶⁹ Ibid.

²⁷⁰ NL Times. Netherlands literacy policy fails with 2.5 million illiterate. Date published 21 April, 2016 <https://nltimes.nl/2016/04/21/netherlands-literacy-policy-fails-25-million-illiterate>

²⁷¹ OECD. Better quality and monitoring in the Netherlands. Accessed March 2021

<http://www.oecd.org/els/emp/skills-and-work/adult-learning/quality-monitoring-netherlands.htm>

²⁷² EAEA (2019). Adult Education in Europe 2019: A civil society view, The Netherlands. <https://eaea.org/wp-content/uploads/2019/12/Country-Reports-2019.pdf>

²⁷³ OECD. (2019). Improving the quality and monitoring of basic skills education for adults. <https://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/rapporten/2020/01/06/oeso-rapport-2019-assessment-and-recommendations-improving-the-quality-and-monitoring-of-basic-skills-education-for-adults-engels/oeso-rapport-2019-assessment-and-recommendations-improving-the-quality-and-monitoring-of-basic-skills-education-for-adults-engels.pdf>

²⁷⁴ EAEA Country reports. The Netherlands introduction. Accessed March 2021

<https://countryreport.eaea.org/netherlands/netherlands-reports-2019/The%20Netherlands%20introduction%202019>

²⁷⁵ EAEA Country reports. Challenges and recommendations in the Netherlands. Date published 9 January 2020 <https://countryreport.eaea.org/netherlands/netherlands-reports-2019/Challenges%20and%20recommendations%20in%20the%20Netherlands%202019>

²⁷⁶ Count on Skills, The Ministry of Education, Culture and Science, the Netherlands. Available at <https://epale.ec.europa.eu/sk/node/16897>

Program je založený na holistickom prístupe a vytvára synergiu s rôznymi oblasťami, kde jazyk hrá dôležitú úlohu, napr. v knižniciach a komunitných centrách, v terénnej práci a sociálnych službách, na úradoch zodpovedných za vyplácanie podpory a v školách.²⁷⁷

Tento program predstavuje ucelenú vládnu stratégiu a zahŕňa Ministerstvo pre vzdelávanie, kultúru a vedu, Ministerstvo zdravotníctva, sociálnej starostlivosti a športu a Ministerstvo sociálnych vecí a zamestnanosti. Program sa zameriava na tri oblasti: rodina, zamestnateľnosť a zdravotná starostlivosť.

- **Rodina:** jazykové deficity sa prenášajú z generácie na generáciu. Je potrebné mať k dispozícii nástroje, ktoré zabránia nízkej gramotnosti detí, ako aj rodičov a medzi matkami a otcami. Iba to môže prelomiť tento začarovaný kruh prenosu jazykového deficitu.
- **Zamestnateľnosť:** Zamestnanci, zamestnávateľia aj uchádzači o zamestnanie môžu veľa získať z čitateľskej gramotnosti na trhu práce. Zamestnanci sa stávajú flexibilnejšími a sú schopní prejsť na lepšiu pracovnú pozíciu a zároveň sú schopní riadiť sa pokynmi. Zamestnávateľia môžu s takouto pracovnou silou rýchlejšie reagovať na výzvy v dynamickom hospodárstve.
- **Zdravotná starostlivosť:** Ľudia s nízkou úrovňou zručností v oblasti čitateľskej gramotnosti nedokážu dostatočne efektívne vyhľadávať informácie týkajúce sa zdravia a zdravého životného štýlu.²⁷⁸

Program „Počítajte so zručnosťami“ obsahuje nasledujúcich päť akčných bodov:

1. **Prístup cez lokálne siete rozširuje pilotný program „Jazyk pre život“²⁷⁹ po celej krajine.** Program „Jazyk pre život“ je bežný názov pre rôzne typy jazykových kurzov pre dospelých s nízkou gramotnosťou. Bol koordinovaný nadáciou pre čítanie a písanie²⁸⁰ a realizovaný prostredníctvom miestnych a regionálnych partnerov, knižníc a dobrovoľníckych organizácií. Tento prístup podporuje knižnice, samosprávy, úrad práce, poskytovateľov jazykových školení a mnoho ďalších organizácií v ich dlhodobom prístupe k nízkej gramotnosti. Cieľom je zapojiť najmenej 45 000 nových účastníkov v Holandsku, ktorí začnú navštevovať jazykový kurz holandského jazyka, kde sa využijú materiály a dobrovoľníci Language for life.

Podporujú sa miestne samosprávy a organizácie, v ktorých je možné vzdelávať ľudí, pričom sa prostredníctvom školiacich materiálov vytvorených na národnej úrovni prispôsobujú úrovni gramotnosti jednotlivcov. V každom regióne sú školení jazykoví dobrovoľníci na účely nasadenia ako jazykoví kouči.

²⁷⁷ Langendonk, A. and Toonen, M. (2017), Dutch approach to prevent and curate low literacy, Available at <http://library.ifla.org/1759/1/138-langendonk-en.pdf>

²⁷⁸ The Ministry of Education, Culture, and Science, The Netherlands. Count on Skills, Available at <https://epale.ec.europa.eu/sk/node/16897>

²⁷⁹ Language for life. <https://readingandwriting.eu/examples-dutch-projects-and-tools/language-life>

²⁸⁰ Reading and Writing Foundation, <https://readingandwriting.eu/>

2. **Regionálne jazykové dohody a rozpočtové stimuly:** Regionálne jazykové dohody stanovujú opatrenia medzi konkrétnymi stranami, ktoré prispievajú k podpore čítania, zlepšovaniu jazykových kompetencií a boju proti nízkej gramotnosti. Partneri (napr. poskytovatelia jazykových školení) využívajú tieto opatrenia na stanovenie spoločných cieľov, definovanie úlohy partnerov a na vytvorenie konkrétnych dohôd.

Na stimuláciu týchto typov partnerstiev je k dispozícii dostatočné financovanie. Dohody musia obsahovať pracovný plán a popis konkrétnych činností.

Do jazykových dohôd je potrebné zahrnúť existujúce miestne a regionálne dohody o odbornej príprave dospelých a riešení jazykových nedostatkov detí alebo o financovaní tejto oblasti. Prepojením viacerých dohôd možno vytvoriť regionálny plán súdržnosti zameraný na boj proti nízkej gramotnosti.

V takmer 30 regiónoch boli uzatvorené jazykové dohody na roky 2019 a 2022.

S cieľom vyššej efektívnosti prístupu cez miestne siete a jazykových dohôd, je na zabezpečenie doplnkového praktického jazykového vzdelávania pre ľudí s nízkou úrovňou zručností pridelovaný ročný rozpočet.

3. **Podpora čítania prostredníctvom „Umenia čítania“:** Obec zohráva kľúčovú úlohu pri strategickom formovaní miestnych knižníc, a tým aj pri podpore čítania. Program ponúka obciam na mieru šitý prístup prostredníctvom knižníc, ktorý koordinuje aktivity a podporuje školy, zdravotné strediská pre deti a materské školy pri návrhoch propagácie čítania.

Hlavným cieľom v roku 2018 bolo ročne osloviť 1 milión detí vo veku 12 rokov prostredníctvom čitateľských aktivít, aby sa zlepšili ich zručnosti v čitateľskej gramotnosti a podporila radosť z čítania. Štúdie ukazujú, že čítanie a rozprávanie príbehov má pozitívny vplyv na zručnosti v čitateľskej gramotnosti vrátane čítania s porozumením, pravopisu, písania, gramatiky a slovnej zásoby.²⁸¹

Politika zameraná na podporu čítania je cenným doplnkom výučby jazykov, a preto je začlenená do tejto časti programu Počítajte so zručnosťami.

4. **Experimentovanie:** Investovanie do experimentov s cieľom skvalitniť služby pre ťažko dostupné cieľové skupiny. Cieľom je rozšíriť existujúce pilotné projekty a nájsť ďalšie.

Jeden z týchto pilotných projektov bol vyvinutý v rámci programu „Umenie čítať“. Zameriaval sa na rodiny s nízkymi zručnosťami v čítaní a nebol efektívne zachytený. Nadácia pre čítanie a písanie navrhuje lepšiu spoluprácu so školami atď. Osobitná pozornosť by sa mala venovať deťom, ktorých rodičia majú nízku úroveň zručností.

Ďalším existujúcim pilotným projektom bol projekt „EVA“ (Vzdelávanie pre ženy s ambíciami).²⁸²

Tento pilotný projekt koordinovala Nadácia pre čítanie a písanie v rokoch 2014 - 2018 v gescii Ministerstva školstva, kultúry a výskumu (odbor emancipácie).

²⁸¹ Broekhof, K. & Nijhof-Broek, M. (2014). [2nd print] approach. *Meer vorlezen, beter in taal (More storytelling, better in language)*. Sardes, p.19.; Broekhof, K. (2014). [4th print]. *Meer vorlezen, beter in taal (More storytelling, better in language)*, Sardes

²⁸² Empowerment. <https://www.taalvoorhetleven.nl/empowerment>

V Holandsku sú ženy častejšie znevýhodnené z hľadiska čitateľskej a matematickej gramotnosti. Ženy s nízkou kvalifikáciou sú tiež ekonomicky menej nezávislé ako muži s nízkou kvalifikáciou. Cieľom projektu bolo motivovať ženy, aby začali rozvíjať svoje zručnosti, aby sa uchytili pri hľadaní zamestnania.

Ženy, ktoré odišli z trhu práce, strácajú svoje zručnosti, čo následne znižuje ich šance nájsť si nové zamestnanie. Osobitná pozornosť sa venuje ženám s nízkou gramotnosťou, ktoré majú len malú šancu vstúpiť na trh práce. Ďalším dôležitým bodom v tomto projekte bolo prepojenie čitateľských zručností s inými zručnosťami, ako sú napríklad počítačové alebo digitálne zručnosti. Ženám bola ponúknutá podpora a poradenstvo s cieľom zvýšiť ich sebavedomie. Projekt bol zameraný na holandsky hovoriace ženy vo veku od 30 do 55 rokov, ktoré si chcú zlepšiť svoje základné zručnosti.²⁸³

Ďalší pilotný projekt bol zameraný na prístup „Jazyk pre rodičov a deti“ v predškolskej výchove. Zameriaval sa na preskúmanie metód motivácie rodičov s nízkou úrovňou v oblasti čitateľskej gramotnosti, aby na týchto schopnostiach pracovali pri využívaní výcvikových materiálov svojich detí.

Všetky projekty budú integrované do programu „Jazyk pre život“ s cieľom efektívne osloviť všetky vyššie uvedené cieľové skupiny.

5. **Znalosti a komunikácia:** S cieľom podpory regionálneho a miestneho prístupu zorganizovali zúčastnené ministerstvá niekoľko národných podporných úloh. Napr. výskumná agentúra, ktorá podporuje výskum jazykových nedostatkov, podporu čítania a nízkej gramotnosti. Akcie a školiace kurzy organizuje Centrum pre podporu základných zručností.

Program tiež priebežne predkladá hodnotenie nezávislým výskumným agentúram s cieľom uskutočniť potrebné zmeny. V programe je rozvoj jazykových zručností uprednostňovaný pred matematickými a digitálnymi zručnosťami, pretože jazykové zručnosti tvoria základ pre sociálnu účasť, zdravý životný štýl a lepšiu zamestnateľnosť pre dospelých s nízkou úrovňou zručností. S účasťou na týchto kurzoch je spojená menšia stigmatizácia v porovnaní s účasťou na zlepšovaní čitateľskej a matematickej gramotnosti. Pri navrhovaní politiky vzdelávania dospelých v širšom zmysle je to skutočne dôležitý faktor.

2.12 POĽSKO

Výsledky prieskumu zručností dospelých (PIAAC) z roku 2012 naznačujú, že 18,8% dospelých dosiahlo najnižšiu úroveň čitateľskej gramotnosti a 23,5% nízku matematickú gramotnosť. Pokiaľ ide o digitálne zručnosti, zistilo sa, že štvrtina dospelých populácie vo veku od 16 do 65

²⁸³ WorkIt: Job language kits for migrants.EVA - Educatie voor Vrouwenmet Ambitie (Education for Women with Ambition) . Available at http://workit-project.eu/wp-content/uploads/2016/04/WORKIT_Good-Practices_NL1.pdf

rokov uviedla, že nemá žiadne predchádzajúce skúsenosti s počítačmi, alebo že im chýbajú úplne základné počítačové zručnosti. 19,2% dospelaj populácie sa však umiestnilo najvyššie v riešení problémov v technologicky bohatých prostrediach.²⁸⁴

Okrem toho Stratégia OECD pre zručnosti pre Poľsko 2019 zistila, že značná časť dospelých uviedla nedostatočnú ochotu zúčastňovať sa na formálnom a / alebo neformálnom vzdelávaní alebo odbornej príprave dospelých, čo naznačuje, že existuje priestor na zlepšenia týkajúce sa zvyšovania povedomia o výhodách a príležitostiach vzdelávania dospelých, vyššej flexibility v prístupe a procese učenia sa a zvýšenia účasti na vzdelávaní dospelých.²⁸⁵

Z posledného vývoja možno spomenúť zvýšenie finančných prostriedkov pridelených na vzdelávanie dospelých, čo umožnilo organizáciám podporovať jednotlivcov najmä v oblasti získavania základných zručností.²⁸⁶ Jednou z hlavných výziev, ktorú v Poľsku vnímajú poskytovatelia vzdelávania dospelých, je však nízka viditeľnosť vzdelávania dospelých.²⁸⁷

Iniciatívy na podporu rozvoja základných zručností

V roku 2019 sa poľské Ministerstvo národného školstva začalo zaoberať „Národnou stratégiou zručností pre Poľsko“^{288 289}, čo vyústilo do spracovania „Integrovannej stratégie zručností do roku 2030“ pod dohľadom Ministerstva národného školstva v spolupráci s Výskumným pedagogickým ústavom (IBE).²⁹⁰ V júli 2020 minister národného školstva ohlásil medzirezortné a verejné konzultácie k draftu návrhu rozpracovanej časti Stratégie rozvoja zručností detí, mládeže a dospelých.²⁹¹ V decembri 2020 dokument²⁹² prijala Rada ministrov.²⁹³

Integrovaná stratégia zručností do roku 2030 (Zintegrowana Strategia Umiejętności - ZSU)²⁹⁴ poskytuje strategický politický rámec pre rozvoj základných, prierezových a

²⁸⁴ OECD, Education GPS. PIAAC 2012 results - Poland. Accessed March 2021

<https://gpseducation.oecd.org/CountryProfile?primaryCountry=POL&treshold=10&topic=AS>

²⁸⁵ OECD (2019), OECD Skills Strategy Poland: Assessment and Recommendations, OECD Skills Studies, OECD Publishing, Paris, Available at <https://doi.org/10.1787/b377fbcc-en>.

²⁸⁶ OECD (2019), OECD Skills Strategy Poland: Assessment and Recommendations, OECD Skills Studies, OECD Publishing, Paris, Available at <https://doi.org/10.1787/b377fbcc-en>.

²⁸⁷ EAEA Country reports. Poland, Developments:the new strategy. Date published 23 November 2020 <https://countryreport.eaea.org/poland/poland-2020/A%20New%20Skills%20Strategy>

²⁸⁸ EAEA Country reports. Poland, Developments:the new strategy. Date published 23 November 2020 <https://countryreport.eaea.org/poland/poland-2020/A%20New%20Skills%20Strategy>

²⁸⁹ OECD (2019), OECD Skills Strategy Poland: Assessment and Recommendations, OECD Skills Studies, OECD Publishing, Paris, Available at <https://doi.org/10.1787/b377fbcc-en>.

<http://www.oecd.org/employment/emp/Skills-strategy-poland-report-summary-EN.pdf>

²⁹⁰ ReferNet Polska. 'Report OECD Skills Strategy: Poland' has been released. Date published 20 December 2019 <http://refernet.ibe.edu.pl/index.php/en/report-oecd-skills-strategy-poland-has-been-released>

²⁹¹ Eurydice. National reforms related to transversal skills and employability, Poland. Date published 23 July 2020 https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/national-reforms-related-transversal-skills-and-employability-50_hr

²⁹² Ministry of Education and Science, Poland (2020). The Integrated Skills Strategy 2030-detailed part. (Zintegrowana Strategia Umiejętności-część szczegółowa). Available at <https://www.gov.pl/attachment/d878ece0-503d-4b91-a9a1-68e8b3c9a375>

²⁹³ Ministry of Education and Science, Poland. Integrated Skills Strategy 2030 (detailed part) - document adopted by the Council of Ministers. <https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/zintegrowana-strategia-umiejtnosci-2030-czesc-szczegolowa--dokument-przyjety-przez-rade-ministrow> Date published 31 December 2020

²⁹⁴ Educational Research Institute (IBE). Zintegrowana Strategia Umiejętności [Integrated Skills Strategy]. Accessed March 2021 <http://www.ibe.edu.pl/pl/projekty-krajowe/zintegrowana-strategia-umiejtnosci>

odborných zručností potrebných pre hospodársky rast, sociálnu inklúziu a kvalitu života pre všetkých.

Stratégia pokrýva všetky oblasti systému vzdelávania a odbornej prípravy vrátane neformálneho vzdelávania a informálneho učenia sa.

Strategické ciele sú nasledovné:²⁹⁵

- súdržný rozvoj politiky zameranej na získanie zručností
- koordinácia implementácie viacerými zainteresovanými stranami
- zabezpečenie poskytovania rovnakých príležitostí v prístupe k informáciám o dopyte a ponuke zručností, odbornej príprave a ponuke vzdelávacích služieb
- zvyšovanie povedomia o význame a výhodách zvyšovania kvalifikácie pre jednotlivcov, hospodárstvo a spoločnosť
- zlepšenie príležitostí na vzdelávanie a zamestnateľnosť pre všetkých, najmä pre tých, ktorí sú ohrození chudobou

V rámci stratégie sa pojem „zručnosť“ chápe a definuje ako schopnosť správne a efektívne vykonávať konkrétny typ činnosti, úlohy alebo funkcie.²⁹⁶

- základné zručnosti zahŕňajú porozumenie a vytváranie informácií, viacjazyčnosť, počítanie
- transverzálné zručnosti zahŕňajú digitálne, osobnostné, sociálne, občianske, podnikateľské zručnosti, kultúrne povedomie a prejav, tímovú prácu, adaptáciu, vodcovstvo, kritické myslenie a komplexné riešenie problémov
- pracovné zručnosti sa týkajú zručností ľudí schopných vlastného rozvoja s využitím svojho talentu, čo je nemožné v štandardných formách školskej práce, zahŕňajú aplikáciu poznatkov z konkrétneho odvetvia a získavanie zručností na účely výkonu v konkrétnych profesiách.

Oblasti vplyvu v rámci Integrovannej stratégie do roku 2030 (podrobná časť)²⁹⁷:

1. Základné, prierezové a pracovné zručnosti detí, mládeže a dospelých

- šírenie existujúcich, ako aj vývoj a implementácia nových riešení na rozvoj základných, prierezových a odborných zručností u detí, dospelých a dospelých
- podpora rozvoja sociálneho kapitálu pre rozvoj zručností vo formálnom a neformálnom vzdelávaní a informálnom učení sa

²⁹⁵ Cedefop.Poland: developing the Integrated skills strategy, Date published 15 June 2018

²⁹⁶ Ministry of Education and Science, Poland (2020).The Integrated Skills Strategy 2030-detailed part.(Zintegrowana Strategia Umiejętności-część szczegółowa). Available at <https://www.gov.pl/attachment/d878ece0-503d-4b91-a9a1-68e8b3c9a375>

²⁹⁷ Ministry of Education and Science, Poland (2020).The Integrated Skills Strategy 2030-detailed part.(Zintegrowana Strategia Umiejętności-część szczegółowa). Available at <https://www.gov.pl/attachment/d878ece0-503d-4b91-a9a1-68e8b3c9a375>

Rozvoj zručností je vnímaný ako rozhodujúci pre budúce potreby spoločnosti a trhu práce. S cieľom znižovania nerovností by mali byť každému vytvorené priaznivé podmienky na učenie sa bez ohľadu na jeho sociálno-ekonomické zázemie.

2. Rozvíjanie zručností vo formálnom vzdelávaní - riadiaci pracovníci

- podpora riadiacich pracovníkov vo formálnom vzdelávaní vo vytváraní podmienok pre rozvoj zručností
- podpora riadiacich zamestnancov vo formálnom vzdelávaní v riadení zručností pedagogických zamestnancov
- rozvoj manažérskych schopností pre profesionálny rozvoj v oblasti výučby a metodických zručností pre pedagogických zamestnancov
- príprava a vývoj monitorovacích a hodnotiacich nástrojov na podporu fungovania inštitúcií formálneho vzdelávania

3. Rozvoj zručností vo formálnom vzdelávaní - pedagogický zbor

- podpora rozvoja odborných schopností pedagogických zamestnancov vo formálnom vzdelávaní
- podpora a rozvoj autorizačného procesu učiteľskej profesie a fungovania v profesii
- rozvoj školskej pracovnej kultúry v oblasti spolupráce, tímovej práce a interdisciplinarity

4. Rozvoj zručností mimo formálneho vzdelávania

- podporovať zručnosti ľudí schopných plného rozvoja s využitím ich talentu
- podpora riadiacich a pedagogických zamestnancov v oblasti neformálneho vzdelávania a informálneho učenia sa
- podpora zamestnancov inštitúcií mimo formálneho vzdelávacieho systému pri získavaní zručností
- popularizácia využívania inštitucionálnej podpory
- podpora rodín v zosúladovaní profesijného a osobného života

5. Rozvoj a využitie zručností na pracovisku

- vybaviť zamestnancov zručnosťami v oblasti vzdelávania a odbornej prípravy dospelých nielen na podporu profesijných aktivít obyvateľstva, ale aj na zlepšenie inovácie ekonomiky
- podpora rozvoja riadenia ľudského kapitálu na pracovisku
- šírenie vedomostí o metódach, zručnostiach a vysoko účinných pracovných postupoch
- podpora motivácie zamestnancov k rozvoju zručností

6. Kariérne poradenstvo

- vývoj, implementácia, monitorovanie, hodnotenie a poskytovanie účinného kariérového poradenstva pre deti, mládež a dospelých
- vytvorenie účinných mechanizmov na poskytovanie informácií o potrebách trhu práce, kvalifikáciách a zručnostiach na národnej a regionálnej úrovni

7. Spolupráca zamestnávateľov s formálnym a neformálnym vzdelávaním

- na podporu efektívneho rozvoja zručností všetkých občanov počas celého života je potrebné vyvinúť nové nástroje a metódy zamerané na rozvoj zručností na podporu existujúcich a vytvorenie nových organizačných riešení. Na dosiahnutie tohto cieľa je potrebná účinná spolupráca poskytovateľov formálneho a neformálneho vzdelávania a inštitúcií trhu práce.
- rozvoj technických a učebných zariadení a inštitucionálneho odborného vzdelávania so zreteľom na potreby trhu práce

8. Plánovanie celoživotného vzdelávania a validácia zručností

- integrácia formálneho, neformálneho vzdelávania a informálneho učenia sa
- rozvoj potvrdzovania a uznávania predchádzajúceho vzdelávania na národnej, regionálnej a miestnej úrovni

ZSU 2030 ako verejná politika nedefinuje presný implementačný rámec. V rámci projektu realizovaného ministerstvom školstva budú vyvinuté a implementované mechanizmy spolupráce a koordinácie na celoštátnej a regionálnej úrovni v oblasti celoživotného vzdelávania.²⁹⁸

Implementácia iniciatívy Upskilling Pathways v Poľsku sa realizuje prostredníctvom spoločného úsilia Nadácie pre rozvoj vzdelávacieho systému a Inštitútu pre výskum vzdelávania v rámci projektu „**Šanca - nové príležitosti pre dospelých**“.²⁹⁹

Cieľom projektu je podpora dospelých s nízkou úrovňou zručností, vedomostí a kompetencií, ktorí nie sú oprávnení na podporu v rámci záruky pre mladých ľudí,³⁰⁰ a má prebiehať v rokoch 2018 až 2021.³⁰¹

Cieľové skupiny projektu zahŕňajú zamestnancov, nezamestnaných alebo neaktívnych dospelých, dospelých zo znevýhodneného prostredia, starších ľudí (nad 50 rokov), imigrantov, dospelých s mentálnym postihnutím, dospelých s telesným alebo zmyslovým postihnutím a dospelých postihnutých zneužívaním (napr. fyzické, duševné, ekonomické)³⁰². Projekt sa ďalej zameriava na zvyšovanie čitateľskej gramotnosti, matematickej gramotnosti, digitálnych a sociálnych kompetencií dospelých a na ich podporu pri postupe na vyššiu úroveň poľského kvalifikačného rámca.³⁰³

Na zvýšenie digitálnych zručností dospelých v Poľsku, sú často amatérmi alebo študentmi v rámci svojej stáže realizované workshopy o získavaní digitálnych zručností pre dospelých vo

²⁹⁸ Ministry of Education and Science, Poland (2020). The Integrated Skills Strategy 2030-detailed part. (Zintegrowana Strategia Umiejętności-część szczegółowa). Available at <https://www.gov.pl/attachment/d878ece0-503d-4b91-a9a1-68e8b3c9a375>

²⁹⁹ Upskilling Pathways in Poland. Accessed March 2021 <https://szansa-power.frse.org.pl/en/>

³⁰⁰ Upskilling Pathways in Poland. Accessed March 2021 <https://szansa-power.frse.org.pl/en/>

³⁰¹ EAEA (2019). Adult Education in Europe 2019: A civil society view, Country reports, Poland <https://eaea.org/wp-content/uploads/2019/12/Country-Reports-2019.pdf>

³⁰² Upskilling Pathways in Poland Accessed March 2021 <https://szansa-power.frse.org.pl/en/>

³⁰³ Upskilling Pathways in Poland Accessed March 2021 <https://szansa-power.frse.org.pl/en/>

veku nad 50 rokov. Okrem toho je dôležité poznamenať, že iba niečo viac ako 25% občanov vo veku nad 60 rokov má pravidelný prístup na internet.³⁰⁴

Z tohto dôvodu bolo v roku 2010 Ministerstvom pre správu a digitalizáciu a Združením miest na internete (Stowarzyszenie Miasta w Internecie) spustené **Digitálne Poľsko rovnakých príležitostí** (Polska Cyfrowa Równych Szans).³⁰⁵ Kampaň bola celonárodným vzdelávacím programom zameraným na zvyšovanie digitálnych zručností v populácii.³⁰⁶

Univerzity tretieho veku (U3A) sa tiež zapájajú do rozvoja digitálnej gramotnosti medzi seniormi. Uvádza sa však, že nedostatok digitálnych zručností v dospeléj populácii v Poľsku zodpovedá skôr nedostatku motivácie ako obmedzenému prístupu na internet.³⁰⁷

Na zlepšenie digitálnych zručností v populácii vytvorilo Ministerstvo pre digitálne záležitosti v roku 2020 **Program rozvoja digitálnych kompetencií do roku 2030** (PRKC) s cieľom zvýšiť digitálne zručnosti medzi obyvateľstvom v Poľsku. Cieľom tohto programu je vytvoriť inkluzívnu spoločnosť ponúknutím príležitostí na rozvoj alebo zlepšenie digitálnych kompetencií pre všetkých. Digitálne talentovaní jednotlivci by boli navyše neoceniteľní, pokiaľ ide o budúce potreby trhu práce. Okrem toho by budúci vývoj zahŕňal opatrenia na riešenie digitálneho vylúčenia, najmä zlepšením dostupnosti pre ľudí so zdravotným postihnutím.³⁰⁸

V Poľsku majú pedagógovia príležitosť zdokonaľiť svoje zručnosti pri práci v sektore vzdelávania dospelých prostredníctvom projektu Erasmus+, koordinovaného Poľskou asociáciou trénerov mimovládnych organizácií „**Mimochodom vzdelávanie**“.³⁰⁹³¹⁰ Ciele projektu sa zameriavajú na zmenu názorov na vzdelávanie z pohľadu nízkokvalifikovaných ľudí a vývoj metód na účely vzdelávania vzdelávateľov a sociálnych aktivistov pri tvorbe vzdelávacích procesov.³¹¹

Asociácia trénerov mimovládnych organizácií - STOP (Stowarzyszenie Trenerow Organizacji Pozarządowych) je celoštátna mimovládna organizácia, ktorá pracuje na kvalite procesu učenia sa v neformálnom vzdelávaní dospelých v oblasti vzdelávania mládeže a dospelých, najmä v oblasti odbornej prípravy vzdelávateľov, pedagógov a facilitátorov. Organizácia poskytuje aktivity týkajúce sa školení pre ľudí pracujúcich so skupinami dospelých ohrozených sociálnym vylúčením, ako sú starší ľudia, ľudia so špeciálnymi vzdelávacími potrebami a dospelí s nízkou úrovňou zručností. Asociácia trénerov mimovládnych organizácií okrem toho

³⁰⁴ Tomczyk, Ł., Wnęk-Gozdek, J., Mróz, A., Wojewodzic, K. (2020). ICT, digital literacy, digital inclusion and media education in Poland, DOI: 10.24917/9788395373732.7

³⁰⁵ Upskilling Pathways in Poland Accessed March 2021 <https://szansa-power.frse.org.pl/en/>

³⁰⁶ European Commission. Shaping Europe's digital future. Digital Poland of equal opportunities. Accessed March 2021 <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/digital-poland-equal-opportunities%E2%80%9D-cyfrowa-polska-r%C3%B3wnych-szans-campaign>

³⁰⁷ Tomczyk, Ł., Wnęk-Gozdek, J., Mróz, A., Wojewodzic, K. (2020). ICT, digital literacy, digital inclusion and media education in Poland, DOI: 10.24917/9788395373732.7

³⁰⁸ Eurydice. National reforms related to transversal skills and employability, Poland. Last updated 16 March 2021 https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/national-reforms-related-transversal-skills-and-employability-50_hr

³⁰⁹ EAEA. Education by the way. Accessed March 2021 <https://eaea.org/our-work/projects/education-by-the-way/>

³¹⁰ EAEA (2019). Adult Education in Europe 2019: A civil society view, Poland. Available at <https://eaea.org/wp-content/uploads/2019/12/Country-Reports-2019.pdf>

³¹¹ EAEA. Education by the way. Accessed March 2021 <https://eaea.org/our-work/projects/education-by-the-way/>

navrhla a vyvinula systém certifikátov kvality vzdelávania pre trénerov a pedagógov³¹², ktorý je uznávaný rôznymi poľskými inštitúciami a je považovaný za príklad inovácie v neformálnom vzdelávaní.³¹³

2.13 PORTUGALSKO

Zistenia ukazovateľov OECD z roku 2019 ukazujú, že formálneho vzdelávania sa zúčastňuje iba 4% dospelých vo veku od 25 do 64 rokov. Naopak sa zistilo, že 44% dospelých sa zúčastňuje na neformálnom vzdelávaní a odbornej príprave.³¹⁴

Poskytovatelia vzdelávania dospelých v Portugalsku však deklarujú, že jednou z hlavných výziev pre organizácie je zvýšiť účasť dospelých obyvateľov na vzdelávaní, najmä skupín dospelých s nízkou úrovňou zručností.³¹⁵

Druhy poskytovania podpory rozvoja základných zručností

V roku 2017 portugalská vláda založila „Národnú iniciatívu pre digitálne kompetencie e.2030, ³¹⁶ Portugalsko INCoDe. 2030“, ktorej cieľom je podpora digitálneho začlenenia do spoločnosti.

V dôsledku toho INCoDe.2030 v roku 2019 zverejnil **dynamický referenčný rámec digitálnych kompetencií** (Quadro Dinâmico de Referencial de Competência Digital - QDRCD) - nástroja na hodnotenie digitálnych zručností obyvateľstva.

Kompetencie, ktoré sú ústrednými bodmi iniciatívy, sa týkajú: informačnej gramotnosti, komunikácie a občianstva, tvorby obsahu, bezpečnosti a súkromia a vývoja riešení.³¹⁷

Ciele QDRCD sú:

- podporovať definíciu politík a stratégií
- programy výučby dizajnu
- hodnotiť a certifikovať zručnosti buď autodiagnostikou, alebo certifikačnými subjektmi³¹⁸

³¹² STOP (Stowarzyszenie Trenerow Organizacji Pozarzadowych) [The Association of NGO Trainers]. Certification. Accessed March 2021 <https://stowarzyszeniestop.pl/certyfikacja/>

³¹³ (Stowarzyszenie Trenerow Organizacji Pozarzadowych) [The Association of NGO Trainers]. About us.. Accessed March 2021 <https://stowarzyszeniestop.pl/about-us/>

³¹⁴ OECD (2019), Education at a Glance 2019: Country note, Poland. Available at https://www.oecd.org/education/education-at-a-glance/EAG2019_CN_PRT.pdf

³¹⁵ OECD, (2018). Skills Strategy Implementation Guidance for Portugal: Strengthening the Adult-Learning System, OECD Skills Studies, Available at <https://www.oecd.org/skills/nationalskillsstrategies/Action-Report-Portugal.pdf>

³¹⁶ INCoDe.2030. Accessed March 2021 <https://www.incode2030.gov.pt/en/incode2030>

³¹⁷ Incode2030. Accessed March 2021 <https://www.incode2030.gov.pt/en/featured/incode2030-releases-digital-competence-dynamic-reference-framework>

³¹⁸ Incode2030. Accessed March 2021 <https://www.incode2030.gov.pt/en/featured/incode2030-releases-digital-competence-dynamic-reference-framework>

Iniciatíva vychádza z rámca digitálnych kompetencií pre občanov od roku 2017³¹⁹.

Ďalšiu iniciatívu „**Všetci sme digitálni**“ predstavila organizácia INCoDe.2030 a bola zameraná na podporu dospelých s nízkymi digitálnymi zručnosťami.³²⁰

S cieľom podporiť vyššiu účasť na vzdelávaní dospelých bol v roku 2017 spustený program Kvalifikácie.

Cieľmi **Programu Kvalifikácie**,³²¹ ktorý je realizovaný vládou, je podpora dospelých učiacich sa, ktorí chcú zvýšiť svoju úroveň vzdelania a odbornej prípravy, prispieť k zlepšeniu úrovne kvalifikácie populácie a uľahčiť im zamestnávanie sa.

Ciele programu sú:

- zlepšiť úroveň kvalifikácie pracovnej sily s cieľom zlepšiť zamestnateľnosť obyvateľstva
- znížiť negramotnosť
- zlepšiť systém mladými ľuďmi, ktorí viac investujú do vzdelávania a odbornej prípravy
- zosúladiť vzdelávacie štruktúry krajiny s európskymi úrovňami
- prispôbiť siete poskytovania a odbornej prípravy potrebám trhu práce a modelu národného a regionálneho rozvoja

Program zahŕňa **Programy školenia základných zručností** (FCB)³²², ktoré sú zacielené na zlepšenie základných zručností dospelých v oblasti čitateľskej gramotnosti, matematickej gramotnosti a digitálnych zručností. Programy FCB sa navyše zameriavajú na dospelých, ktorí neabsolvovali prvý cyklus základného vzdelávania (alebo ekvivalentného), alebo na dospelých s nízkou úrovňou zručností.

Učebné osnovy pozostávajú zo 6 jednotiek (každá po 50 hodín) a môžu obsahovať 50 hodín dodatočného školenia. Následne môžu učitelia pokračovať do Kurzov integrácie do vzdelávania dospelých a odbornej prípravy alebo postúpiť k procesu uznávania, overovania a certifikácie na základnej úrovni (RVCC).

Vzdelávanie dospelých a odborná príprava (Adult Education and Training - EFA)³²³ - kurzy sú zamerané na dospelých, ktorí si chcú zvýšiť svoju kvalifikáciu, t. j. získať 1., 2. a 3. cyklus základného alebo stredoškolského vzdelávania. Duálna certifikácia EFA umožňuje

³¹⁹ EU Science Hub. DigComp 2.1 The Digital Competence Framework for Citizens with eight proficiency levels and examples of use. Accessed March 2021 <https://ec.europa.eu/jrc/en/publication/eur-scientific-and-technical-research-reports/digcomp-21-digital-competence-framework-citizens-eight-proficiency-levels-and-examples-use>

³²⁰ EAEA Country reports. Developments, Portugal. Date published 23 November 2020 <https://countryreport.eaea.org/search/portugal-2020/Urgent%20demand%20for%20the%20implementation%20of%20the%20National%20Plan%20for%20Adult%20Literacy>

³²¹ Qualifica programme. Accessed March 2021 <https://www.qualifica.gov.pt/#/>

³²² Qualifica. Modalidades. Accessed March 2021 <https://www.qualifica.gov.pt/#/modalidades>

³²³ Qualifica. Modalidades. Accessed March 2021 <https://www.qualifica.gov.pt/#/modalidades>

učiaccim sa získať školskú kvalifikáciu a odbornú kvalifikáciu. Všetci poskytovatelia EFA sú navyše zahrnutí do národného katalógu kvalifikácií.³²⁴

Kvalifikačné centrá³²⁵ poskytujú uznávanie, validáciu a certifikáciu (RVCC) kompetencií dospelých učiaccim sa získaných vo formálnom, neformálnom a informálnom kontexte, v profesionálnej sfére alebo v duálnej certifikácii. Procesy sú založené na referenčných rámcoch Národného katalógu kvalifikácií.³²⁶

Oprávnení kandidáti musia mať viac ako 18 rokov, zatiaľ čo kandidáti do 23 rokov sú povinní predložiť potvrdenie o minimálne trojročnej odbornej praxi prostredníctvom vyhlásenia vydaného príslušným úradom sociálneho zabezpečenia.³²⁷ Proces uznávania a validácie zabezpečuje skupina učiteľov / škooliteľov kvalifikovaných na výučbu konkrétnych skupín.³²⁸

Fáza uznávania a validácie spočíva v identifikácii, ocenení a uznaní kompetencií³²⁹ dospelých učiaccim sa. Využívaní je špecifický súbor aktivít a nástrojov hodnotenia³³⁰ vrátane porady vedenej odborníkmi alebo rôznymi škooliteľmi/učiteľmi, ktorá má viesť k procesu uznávania kompetencií.

Certifikácia kompetencií sa ukončuje panelovým hodnotením³³¹ testu zručností učiaceho sa vrátane analýzy portfólia a hodnotiacich nástrojov použitých počas fázy uznávania a validácie kompetencií.³³²

Výsledkom akademického procesu RVCC je certifikácia na základnej úrovni (osvedčenie o kvalifikácii zodpovedajúce 1., 2. alebo 3. cyklu a diplom, ak sa končí povinné vzdelávanie - úrovne 1 a 2 národného kvalifikačného rámca (Quadro Nacional de Qualificações - QNQ) alebo vyšší stredoškolský stupeň (kvalifikačný certifikát zodpovedajúci QNQ úrovni 3).

Pokiaľ ide o certifikáciu odborných kompetencií, hodnotenie sa vykonáva na základe demonštrácie - praktického testu týkajúceho sa príslušnej profesie / činnosti. Výsledkom

³²⁴ Eurydice. Portugal, Main providers. Accessed March 2021 https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/main-providers-57_en

³²⁵ Qualifica centres provide the following: information, counselling and guidance concerning different types of qualification and matching existing provision with candidates' profiles, needs, motivations and expectations according to the job market needs
recognition, validation and certification of competences acquired formally, informally, or non-formally
information and outreach concerning young people and adults, businesses and other employers in relation to vocational education and training provision, as well as the promotion of lifelong learning

³²⁶ Eurydice. Portugal, Main providers. Accessed March 2021 https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/main-providers-57_en

³²⁷ Eurydice. Portugal, Main providers. Accessed March 2021 https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/main-providers-57_en

³²⁸ Eurydice. Portugal, Main providers. Accessed March 2021 https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/main-providers-57_en

³²⁹ Eurydice. Portugal, Main providers. Accessed March 2021 https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/main-providers-57_en

³³⁰ in the case of the professional RVCC, there are four different assessment tools: the portfolio analysis form, the technical interview guidelines, the performance in the workplace observation grid and the practical exercises assessment grid (within the context of simulated practice).

³³¹ The panel and its chair are nominated by the body running the Qualifica Centre

³³² Eurydice. Validation of non-formal and informal learning, Portugal. Date published 1 February 2021 https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/validation-non-formal-and-informal-learning-57_en

profesionálneho procesu RVCC môže byť to, že učiaci sa získajú osvedčenie o akademickej a odbornej kvalifikácii alebo iba osvedčenie o kvalifikácii.

V prípade, že by učiaci sa nezískal certifikát alebo diplom, dostal by kvalifikačný certifikát s uvedením už validovaných zložiek kompetencií. Okrem toho sa na podklade identifikovaných chýbajúcich kompetencií vypracuje osobný kvalifikačný plán, ktorý oboznamuje kandidátov o možnej ceste k získaniu požadovaných kompetencií. V prípade osvedčení a diplomov vydaných strediskami kvalifikácie bez certifikačnej spôsobilosti, je povinné ich schválenie určenými útvarmi.³³³

2.14 SLOVINSKO

Podľa medzinárodného výskumu kompetencií dospelých PIAAC v Slovinsku jedna pätina účastníkov vo veku 16 až 65 rokov dosiahla najnižšie úrovne zručností v oblasti čitateľskej gramotnosti. Podľa PIAAC títo dospelí sú schopní čítať iba krátke a jednoduché texty. Slovinsko tak patrí medzi krajiny v najvyššom podielom aktívnej populácie na najnižších úrovniach zručností.

Približne len 5,6% dospelých v Slovinsku skórovalo na najvyššej úrovni zručností v oblasti čitateľskej gramotnosti (úroveň 4 a 5), čo je výrazne menej ako priemer zúčastnených krajín OECD (10,6%).³³⁴

V roku 2019 bola schválená **Národná stratégia rozvoja čitateľskej gramotnosti** na roky 2019 - 2030.

Čitateľská gramotnosť umožňuje a podporuje osobný rozvoj a sociálne začlenenie jednotlivcov v komunite, ako aj efektívny ekonomický rozvoj v udržateľnej spoločnosti. Poskytuje základ pre všetky ostatné druhy gramotnosti, čo z Národnej stratégie robí strategický dokument stanovujúci priority a vzdelávacie ciele v oblasti gramotnosti.

Hlavnú zodpovednosť za implementáciu Národnej stratégie na systémovej úrovni má Ministerstvo školstva a vedy, zatiaľ čo ministerstvá zodpovedné za kultúru, rodinné záležitosti, zdravotníctvo a ďalšie zdieľajú implementáciu stratégie.

Strategické ciele rozvoja gramotnosti stanovené v Národnej stratégii:

Na dosiahnutie najvyššej možnej úrovne gramotnosti vo všetkých oblastiach súkromného a spoločenského života je potrebné:

1. Vytvoriť efektívny sociálny rámec pre rozvoj čitateľskej gramotnosti:

- Podporovať porozumenie, že čitateľská gramotnosť je základná schopnosť pre tvorbu nového poznania v osobnom a profesionálnom živote a pre prácu v komunite.

³³³ Ibid.

³³⁴ OECD-Skills matter: further results from the survey on adult skills, Available at <https://www.oecd.org/skills/piaac/Skills-Matter-Slovenia.pdf>

- Zabezpečiť základné štandardy čitateľskej gramotnosti pre úspešné začlenenie do spoločnosti.
 - Vytvoriť kultúru čítania - postoj jednotlivca a spoločnosti k čítaniu.
 - Vytvoriť vnútornú, sociálnu a vonkajšiu motiváciu čítať a vyjadrovať prečítané / porozumenie čítania.
2. *Rozvoj čitateľskej gramotnosti jednotlivcov s rôznymi úlohami, potrebami, požiadavkami v rôznych oblastiach ich života a umožniť neustály rozvoj spoločnosti a ekonomiky:*
- Podporovať rozvoj čitateľskej gramotnosti a kultúry čítania v rodine, na pracovisku, vo voľnom čase atď.
 - Rozvoj stratégií čítania a schopnosť kritického myslenia pri čítaní.
 - Zvýšiť spoločenský záujem o rozvoj zručností v čitateľskej gramotnosti u marginalizovaných skupín.
 - Monitorovanie a overovanie úrovne čitateľskej gramotnosti a ich porovnanie s medzinárodnými výsledkami.
 - Podpora rozvoja odborných vedomostí a čitateľskej gramotnosti.
3. *Lepší prístup ku knihám a iným materiálom na čítanie:*
- Systematicky podporovať investície do kvalitnej knižnej produkcie a ďalších materiálov na čítanie.
 - Podporovať činnosti v knižniciach, ako aj rôzne projekty účinnej podpory čítania v komunite.
 - Poskytnúť jednotlivcom prístup k rôznym materiálom a rady týkajúce sa výberu a použitia týchto materiálov vo všetkých životných etapách.
4. *Osobitná pozornosť sa musí venovať konkrétnemu vekovým a cieľovým skupinám v rámci vzdelávacieho systému:*
- Rozvíjať čitateľskú gramotnosť a kultúru čítania v rodinách, ako aj rozvíjať čitateľské zručnosti u detí predškolského veku.
 - Zabezpečiť včasné zisťovanie jazyka čitateľskej gramotnosti, v ktorom sa vyučuje, a podľa toho vytvoriť diferencované programy pre jeho rozvoj, napr. so zameraním na jednotlivcov s nízkym výkonom v čitateľskej gramotnosti a na talentovaných jednotlivcov.
 - Rozvoj základných a medzinárodne identifikovateľných zručností v čítaní počas prvých rokov školskej dochádzky a udržiavanie pozitívneho vzťahu k čítaniu.
 - Rozvoj čitateľskej gramotnosti na vyšších stupňoch základných a stredných škôl pre úspešné pokračovanie v ďalšom vzdelávaní a príprave.
 - Podpora ďalšieho rozvoja a zvyšovania čitateľskej gramotnosti a povedomia o dôležitosti rozvoja celoživotnej čitateľskej gramotnosti u študentov vyššieho a vysokoškolského vzdelávania.
 - Podporovať rozvoj čitateľskej gramotnosti a kultúru čítania v dospeljej populácii v rámci formálneho a neformálneho vzdelávania a informálneho učenia sa.

Nová stratégia tiež stanovuje ambiciózne a kvantitatívne ciele, ktoré sa majú dosiahnuť do roku 2030:

- Najmenej 90% 15-ročných žiakov bude podľa merania PISA schopných dosiahnuť základnú úroveň čitateľskej gramotnosti.
- Najmenej 10% 15-ročných žiakov bude môcť podľa štúdie PISA dosiahnuť najvyššiu úroveň gramotnosti na úrovni 5 - 6.

Podľa posledných zistení PISA (2018) dosiahol priemerný dosiahnutý výsledok študenta v Slovinsku priemer OECD, ale až 82,1% študentov dosiahlo základnú úroveň čitateľskej gramotnosti, zatiaľ čo 8,8% dosiahlo najvyššiu úroveň 5 a 6.

Základné princípy Národnej stratégie sú:

1. Čitateľská gramotnosť ako právo, zodpovednosť a hodnota

Za rozvoj čitateľskej gramotnosti zodpovedajú vláda, ministerstvá, médiá, miestne spoločenstvá, ako aj poskytovatelia vzdelávania, zamestnávateľia, rodičia a každý jednotlivec. Za podporu čitateľskej gramotnosti ako jednej z najdôležitejších hodnôt slovinskej spoločnosti zodpovedá profesionálna a politická sféra.

2. Uvedomenie si dôležitosti čitateľskej gramotnosti a jej propagácie

Zvyšovanie povedomia o dôležitosti kultúry čítania a čitateľskej gramotnosti a ich účinná propagácia sú neoddeliteľnou súčasťou implementácie Národnej stratégie.

3. Integrovaný prístup

Aktivity zamerané na zvýšenie úrovne čitateľskej gramotnosti zahŕňajú všetky vekové kategórie - deti, dospievajúcich i dospelých. Čitateľská gramotnosť sa rozvíja prostredníctvom formálneho a neformálneho vzdelávania a informálneho učenia sa.

4. Prístupnosť, rovnosť a spravodlivosť

Prístup k všetkým úrovňam a oblastiam vzdelávania a odbornej prípravy je predpokladom pre celoživotný rozvoj čitateľskej gramotnosti. Kľúčovú úlohu zohrávajú materské školy, školy, poskytovatelia vzdelávania dospelých, knižnice a kultúrne inštitúcie. V záujme zabezpečenia rovnosti a spravodlivosti je potrebné monitorovať úroveň dosiahnutej čitateľskej gramotnosti v populácii. Plánované a vykonávané sú potrebné opatrenia, ktoré zohľadňujú pozitívnu diskrimináciu zraniteľných skupín.

5. Individualizácia a personalizácia

Profesionáli a poskytovatelia ďalšieho vzdelávania zabezpečujú, aby sa čitateľská gramotnosť rozvíjala na základe skôr získaných vedomostí, záujmov a iných vlastností jednotlivcov.

6. Profesionálna kvalita a zodpovednosť

Závazok rozvíjať vlastnú čitateľskú gramotnosť, ako aj rozvíjať čitateľskú gramotnosť učiacich sa, je zodpovednosťou všetkých odborníkov na všetkých úrovniach a vo všetkých oblastiach vzdelávania a odbornej prípravy.

7. Vysoké očakávania a štandardy

Pokiaľ ide o čitateľskú gramotnosť, existujú pomerne vysoké očakávania a štandardy pre všetkých bez ohľadu na osobné, sociálno-ekonomické a iné sociálne rozdiely medzi jednotlivcami a skupinami.

8. *Rozmanitosť čítania*

Materiály na čítanie a voľný čas mali byť rôznorodé, čo sa týka formátu (tlačeného, elektronického a interaktívneho), obsahu a jazyka. Malo by sa rešpektovať právo na výber, porozumenie a hodnotenie textu.

9. *Plánovanie, hodnotenie a sebahodnotenie*

Činnosti na podporu rozvoja čitateľskej gramotnosti by sa mali systematicky a nepretržite plánovať a monitorovať, dosiahnutá úroveň čitateľskej gramotnosti by sa mala hodnotiť.

Implementácia Národnej stratégie

Vláda navrhuje Národnú radu pre čitateľskú gramotnosť, ktorá monitoruje implementáciu Národnej stratégie. Národnú radu tvoria odborníci na gramotnosť (do 10 členov), ktorí sa zaoberajú rôznymi aspektmi rozvoja gramotnosti, a zástupcovia ministerstiev, ktorí majú pri rozvoji gramotnosti kľúčovú úlohu (do 5 členov). Implementáciu, technickú podporu a financie na jej fungovanie poskytuje Ministerstvo školstva, vedy a športu.

Národná rada koordinuje úlohy a povinnosti jednotlivých ministerstiev, presadzuje Národnú stratégiu a jej implementáciu v odborných kruhoch a pripravuje výročné správy o implementácii.^{335 336 337}

2.15 ŠPANIELSKO

Zistenia štúdie PIAAC z roku 2012 naznačujú, že 17% dospelých v Španielsku nemalo žiadne predchádzajúce skúsenosti s počítačom a 6% dospelých nemalo základné digitálne zručnosti.³³⁸ Pri hodnotení čitateľskej a matematickej gramotnosti dosiahli účastníci v oboch oblastiach priemer pod úrovňou krajín OECD, zatiaľ čo mladšia skupina dospelých dosahovala v porovnaní so staršími dospelými lepšie výsledky.³³⁹

Je potrebné poznamenať, že viac ako 40% dospelých v Španielsku sa zúčastňuje na vzdelávaní dospelých. Avšak iba 19% dospelých, ktorí dosiahli najnižšie skóre v hodnotení gramotnosti PIAAC, uviedlo účasť na vzdelávaní. Naopak, 79% účastníkov štúdie, ktorí

³³⁵ Republika Slovenija, Vlada Republike Slovenija, Ljubljana, December 2019, National strategy for the development of reading literacy 2019-2030.

³³⁶ Eurydice.Slovenia: a new reading literacy strategy for the new decade. Date published 6 January 2020 https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/slovenia-new-reading-literacy-strategy-new-decade_en

³³⁷ Elinet (2016). Literacy in Slovenia, Available at http://www.elin-net.eu/fileadmin/ELINET/Redaktion/user_upload/Slovenia_Short_Report.pdf

³³⁸ OECD. Survey of adult skills first results. Country note: Spain. Available at <https://www.oecd.org/skills/piaac/Country%20note%20-%20Spain.pdf>

³³⁹ OECD, Education GPS. Adult skills (Survey of Adult Skills, PIAAC 2012). Accessed March 2021 <https://gpseducation.oecd.org/CountryProfile?primaryCountry=ESP&treshold=10&topic=AS>

dosiahli najvyššie skóre, uviedlo, že sa zúčastňujú na vzdelávaní dospelých, čo naznačuje súvislosť medzi úrovňou dosiahnutého vzdelania a participáciou vo vzdelávaní.³⁴⁰

Iniciatívy na podporu rozvoja základných zručností

Vzdelávanie dospelých v Španielsku je orientované na poskytovanie podpory dospelým pri získavaní základných zručností, získavaní vedomostí, získaní odbornej kvalifikácie alebo získaní potrebnej odbornej prípravy na profesijné účely. Cieľom vzdelávania dospelých je ďalej reagovať na výzvy spojené s demografickými zmenami, zabezpečiť starším ľuďom príležitosť na zvyšovanie kvalifikácie a podporovať rovnosť v spoločnosti. Dospelí sa môžu zúčastňovať na vzdelávaní s cieľom získať základné zručnosti, z kariérnych dôvodov alebo voľnočasových aktivít.³⁴¹

Základné vzdelávanie pre dospelých³⁴² v Španielsku je pre jednotlivcov, ktorí nedokončili povinné vzdelávanie, a jeho cieľom je vybaviť učiacich sa základnými zručnosťami a vedomosťami. Vyznačuje sa nasledovným:

1. Počiatočné vzdelávanie

- oprávnení účastníci musia mať viac ako 18 rokov
- prihlásenie je podmienené absolvovaním testu počiatočného hodnotenia
- vo väčšine autonómnych spoločenstiev je počiatočné vzdelávanie štruktúrované do dvoch úrovní:
 - a) úroveň 1 alebo Gramotnosť, ktorá umožňuje dospelým získať zručnosti v oblasti čitateľskej a matematickej gramotnosti
 - b) úroveň 2 alebo Konsolidácia vedomostí a inštrumentálnych techník, ktorá umožňuje dospelým prístup k stredoškolskému vzdelávaniu
- vzdelávací obsah je kategorizovaný do oblastí (napr. komunikačná, sociálna) alebo okruhov vedomostí (matematika, jazyk)
- dospelí môžu byť oboznámení s cudzími jazykmi
- učiacim sa sú poskytované usmernenia a návody týkajúce sa školenia a začlenenia do zamestnania
- kurzy sú flexibilné a ich trvanie sa líši v závislosti od potrieb učiaceho sa
- niektoré autonómne spoločenstvá ponúkajú kurzy vo forme dištančného vzdelávania
- po ukončení dostávajú učitelia sa certifikát

2. Stredoškolské vzdelávanie dospelých

- účastníci musia mať viac ako 18 rokov
- pred zápisom sa vykoná hodnotenie
- účastníkom je poskytované radenie (guidance) a poradenstvo (counselling)

3. Stredné odborné vzdelávanie dospelých

³⁴⁰ OECD. Survey of adult skills first results. Country note: Spain. Available at <https://www.oecd.org/skills/piaac/Country%20note%20-%20Spain.pdf>

³⁴¹ Eurydice. Adult education and training, Spain. Published date 1 December 2020 https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/adult-education-and-training-79_en

³⁴² Eurydice, Main types of provision, Spain. Date published 4 December 2020

[Phttps://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/main-types-provision-76_en#COMPBASICAS](https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/main-types-provision-76_en#COMPBASICAS)

- je potrebné, aby účastníci mali ukončené nižšie stredné vzdelanie (úplné základné vzdelanie)
- kurzy sú poskytované inštitúciami vzdelávania dospelých v štandardnej organizačnej forme (classroom-based)
- vedie k Certifikátu základného odborného vzdelávania

4. Jazykové vzdelávanie

- oprávnení účastníci musia byť starší ako 16 rokov
- môže sa uskutočňovať formou dištančného vzdelávania a vedie k certifikácii

Populárne vzdelávanie v Španielsku ponúkajú **liberálne univerzity (Universidades Populares)**³⁴³ s cieľom podporiť sociálnu participáciu, vzdelávanie, odbornú prípravu a kultúru s cieľom zlepšiť kvalitu života ľudí a komunity.

Populárne university sú vo svojej činnosti zamerané na dospelých, vrátane ľudí zo znevýhodnených skupín, ako sú ženy, mladí ľudia, seniori, prisťahovalci alebo ľudia mimo trhu práce. Účasť a absolvovanie kurzov poskytovaných populárnymi univerzitami však nevedie k certifikácii.

Poskytovanie populárnych univerzít možno rozdeliť do štyroch rôznych kategórií:

1. *poskytovanie vzdelávania* sa týka kurzov rôzneho druhu, ktoré sú poskytované v rámci vzdelávacieho systému. Ich obsah pokrýva získavanie zručností v gramotnosti a prípravu pre ďalšie vzdelávanie
2. *poskytovanie školení* sa okrem iného týka programov zameraných na zvyšovanie osobných životných zručností jednotlivca alebo všeobecných školiacich programov (napr. histórie)
3. *príprava na vstup do zamestnania* sa týka prípravy zameranej na osobný rozvoj a rôznych ďalších aktivít, ako je napríklad získavanie zručností súvisiacich s hľadaním zamestnania
4. *podpora kultúry* sa okrem iného týka kreatívnych a kultúrnych aktivít a voľnočasových workshopov.

Je potrebné poznamenať, že nezamestnanosť mladých ľudí v Španielsku bola v roku 2020 pomerne vysoká (43,9%), čo predstavuje najvyššiu mieru nezamestnanosti v Európskej únii³⁴⁴. Nezamestnaní jednotlivci, ako aj nízkokvalifikovaní pracovníci, prisťahovalci a ľudia so zdravotným postihnutím, majú možnosť rozvíjať svoje zručnosti účasťou na odbornom vzdelávaní pre zamestnanie, ktoré vedie k osvedčeniu o odbornej praxi. Dospelí môžu tiež absolvovať školenie, ktoré nevedie k osvedčeniu o odbornej praxi a v takom prípade sa im udelí osvedčenie o účasti alebo diplom. Ľudia mimo trhu práce môžu takisto navštevovať

³⁴³ Eurydice, Main types of provision, Spain. Date published 4 December 2020
https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/main-types-provision-76_en#COMPBASICA

³⁴⁴ European Parliament. Parliamentary questions: youth unemployment in Spain. Last updated 21 October 2020
https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/E-9-2020-005461_EN.html

programy zamestnania a odbornej prípravy, ktoré okrem iného ponúkajú Školy workshopov (Workshop-Schools) a Obchodné školiace strediská (Trade Training Centres).³⁴⁵

V snahe podporiť jednotlivcov bez kvalifikácie zaviedlo španielske Ministerstvo školstva a odbornej prípravy nasledujúce **nástroje na hodnotenie kompetencií** zamerané na hodnotenie a akreditáciu kompetencií získaných pracovnými skúsenosťami alebo neformálnym vzdelávaním / školením a informálnym učením sa.³⁴⁶

1. Nástroj ACREDITA³⁴⁷ prostredníctvom webového portálu TodoFP³⁴⁸
2. webová stránka Národného inštitútu pre kvalifikácie (INCUAL)³⁴⁹ zameraná na prepojenie sveta práce so sektorom odbornej prípravy

Po vyhodnotení odborných kompetencií sú jednotlivcom poskytované potrebné pokyny na absolvovanie odbornej prípravy vedúcej k udeleniu odbornej kvalifikácie alebo osvedčenia o odbornej praxi.³⁵⁰

2.16 ŠVÉDSKO

Švédsko je jednou z krajín, ktoré sa medzi krajinami OECD, zúčastňujúcimi sa štúdie PIAAC z roku 2012, umiestnili nadpriemerne. Väčšina účastníkov štúdie vo veku od 16 do 65 rokov preukázala nadpriemernú úroveň v oblasti čitateľskej a matematickej gramotnosti, zatiaľ čo v oblasti riešenia problémov v technologicky bohatých prostrediach sa Švédsko umiestnilo na najvyššej priečke zo všetkých zúčastnených krajín OECD.³⁵¹

Podľa zistení z roku 2018 figuruje Švédsko z hľadiska účasti dospelých na celoživotnom vzdelávaní medzi členskými štátmi EÚ na najvyššej priečke (29,2%).³⁵² Výsledky štúdie PIAAC však odhalili, že 6,4% účastníkov nemalo žiadne predchádzajúce skúsenosti s počítačmi alebo im chýbali základné digitálne zručnosti.³⁵³

Švédska stratégia pre celoživotné vzdelávanie

³⁴⁵ Eurydice. Main types of provision. Date published 4 December 2020 https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/main-types-provision-76_en

³⁴⁶ Eurydice. Validation of non-formal and informal learning. Date published 4 December 2020 https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/validation-non-formal-and-informal-learning-76_en

³⁴⁷ Acreditación de Competencias. Accessed March 2021 <https://www.todofp.es/acreditacion-de-competencias.html>

³⁴⁸ <https://www.todofp.es/inicio.html>

³⁴⁹ The National Institute for Qualifications. Accessed March 2021 <http://incual.mecd.es/inicio>

³⁵⁰ Eurydice. Validation of non-formal and informal learning. Accessed March 2021 https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/validation-non-formal-and-informal-learning-76_en

³⁵¹ Statistic Sweden. PIAAC: Adult skills stand up well internationally. Date published 8 October 2013. <https://www.scb.se/en/finding-statistics/statistics-by-subject-area/education-and-research/education-of-the-population/programme-for-the-international-assessment-of-adult-competencies/pong/statistical-news/piaac---programme-for-the-international-assessment-of-adult-competencies/>

³⁵² Eurostat. 11.1% of adults participate in lifelong learning. Date published 17 May 2019 [https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/DDN-20190517-1#:~:text=In%20the%20EU%20Member%20States,%25\)%20and%20Denmark%20\(23.5%20%25\).](https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/DDN-20190517-1#:~:text=In%20the%20EU%20Member%20States,%25)%20and%20Denmark%20(23.5%20%25).)

³⁵³ OECD, Education GPS. Adult skills (Survey of Adult Skills, PIAAC, 2012), Sweden. Accessed March 2021 <https://gpseducation.oecd.org/CountryProfile?primaryCountry=SWE&treshold=10&topic=AS>

Snaha zaviesť politiku celoživotného vzdelávania má vo Švédsku dlhú históriu. Prvé dokumenty týkajúce sa politiky celoživotného vzdelávania sa objavili v roku 1994.³⁵⁴

V roku 2007 švédske Ministerstvo školstva a výskumu vydalo Švédsku stratégiu celoživotného vzdelávania.³⁵⁵

Stratégia sa zameriava hlavne na kvalitu, dostupnosť a dosiahnutie cieľov.³⁵⁶

1. Právo každého na dobré vzdelanie.
2. Cieľom vlády je zabezpečiť u mladej populácie získavanie základných vedomostí a zručností. Rovnako by mali mať dospelí učiaci sa príležitosť na zdokonaľovanie zručností a vedomostí.
3. Vzdelávanie by malo byť prístupné každému, jeho kvalita musí byť zabezpečená bez ohľadu na typ poskytovania a možnosti vzdelávania by sa mali ponúkať nepretržite počas celého života jednotlivca.
4. Mali by sa uľahčiť prechody medzi rôznymi úrovňami vzdelávacieho systému vrátane prechodov medzi vzdelávaním a pracovným životom.
5. Vzdelávanie by malo byť pre všetkých bezplatné a mala by sa poskytovať podpora všetkým bez ohľadu na ich sociálno-ekonomické zázemie.
6. Vedomosti a skúsenosti by sa mali uznávať prostredníctvom validácie.
7. Úloha pracovného života v učení a rozvoji.

Stratégia navyše pokrýva všetky úrovne a časti vzdelávacieho systému, t.j. predškolské zariadenia, povinné vzdelávanie, stredné školy, vysoké školy, vzdelávanie dospelých a populárne vzdelávanie dospelých.

Systém vzdelávania dospelých vo Švédsku zahŕňa komunálne vzdelávanie dospelých (Komvux), špeciálne vzdelávanie dospelých (Särvux) a švédčinu pre prisťahovalcov (SFI). Dospelí sa tiež môžu zúčastňovať vyšších odborných a doplnkových vzdelávacích kurzov.³⁵⁷

Program komunálneho vzdelávania dospelých (Komvux)³⁵⁸ je zameraný na jednotlivcov, ktorí nezískali povinné alebo vyššie stredné vzdelanie (v našom ponímaní neukončili základnú školu alebo strednú školu). Podmienkou účasti je, aby účastníci mali viac ako 20 rokov.

³⁵⁴ Boström, A-K. (2017). Lifelong learning in policy and practice: The case of Sweden. Australian Journal of Adult Learning, Volume 57, Number 3. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1163709.pdf>

³⁵⁵ Ministry of Education and Research, Sweden. (2007). The Swedish Strategy for lifelong learning. A summary of principles and orientations. Available at <https://uil.unesco.org/i/doc/lifelong-learning/policies/sweden-the-swedish-strategy-for-lifelong-learning.pdf>

³⁵⁶ Ministry of Education and Research, Sweden. (2007). The Swedish Strategy for lifelong learning. A summary of principles and orientations. Available at <https://uil.unesco.org/i/doc/lifelong-learning/policies/sweden-the-swedish-strategy-for-lifelong-learning.pdf>

³⁵⁷ Ministry of Education and Research, Sweden. (2013). Adult education and training in Sweden <https://www.regeringen.se/contentassets/f29759a8695f4d7fa72a70aa16ee7f84/adult-education-and-training-in-sweden-u13.012>

³⁵⁸ <https://utbildningsguiden.skolverket.se/languages/english-engelska/education-programmes-for-adults>

Komvux na základnej úrovni ponúka možnosti vzdelávania pre dospelých, ktorí nezískali povinné vzdelanie, a pripravuje ich na účasť v spoločenskom a pracovnom živote.³⁵⁹

- kurzy sú ponúkané v nasledujúcich predmetoch: švédčina / švédčina ako druhý jazyk, angličtina, matematika, spoločenské vedy, religionistika, história, geografia, fyzika, chémia, biológia a domáca ekonomika a výživa. Osnovy zodpovedajú kurzom na povinných školách, ale kurzy môžu byť rozdelené do niekoľkých čiastkových kurzov.
- základné vzdelávanie dospelých pokrýva prvých 9 rokov povinného vzdelávania.³⁶⁰

Dospelí môžu absolvovať kurzy na úrovni stredného vzdelávania (vyššie sekundárne), ktorých výsledkom je certifikát rovnocenný kvalifikácii na strednej škole – úplné stredné vzdelanie. Učiaci sa tiež môžu zúčastniť odbornej prípravy, absolvovať vedomostný test z konkrétneho predmetu, overiť si svoje predchádzajúce vedomosti a môžu absolvovať aj kurzy švédskeho jazyka pre prisťahovalcov (SFI).

Kurz švédčiny pre prisťahovalcov je možné kombinovať s ďalšími kurzmi ponúkanými v Komvuxe.

Kurzy sa dodávajú v dennej alebo externej forme, v škole, diaľkovým vzdelávaním alebo kombináciou všetkých troch. Dospelí môžu tiež absolvovať určité kurzy na pracovisku.

V rámci Komvux-u sú navyše v obciach poskytované informácie a kariérové poradenstvo.

Vo vzťahu k učebným cieľom je učiacim sa poskytované priebežné hodnotenie. Stupnica pre hodnotenie sa pohybuje od A do F, čo zodpovedá stupňu na povinnom alebo vyššom sekundárnom vzdelávaní.

Cieľom švédčiny pre prisťahovalcov (SFI)³⁶¹ je podporovať rozmanitú skupinu učiacich sa vo veku nad 16 rokov pri získavaní zručností vo švédskom jazyku. Vyučovacím jazykom je švédčina, učitelia sa však učia čítať a písať v materinskom jazyku. Každý študujúci má k dispozícii individuálny učebný plán, v ktorom sú uvedené študijné ciele a rozsah štúdia. Individuálny učebný plán môže byť navyše upravený na základe preferencií učiaceho sa.

Program sa skladá z troch študijných programov (1,2,3) a štyroch kurzov (A, B, C a D):

1. Študijný program 1 sa týka učiacich sa, ktorí majú minimálne alebo žiadne predchádzajúce vzdelanie, a zahŕňa kurzy A, B, C a D.
2. Študijný program 2 sa týka učiacich sa, ktorí dosiahli úroveň vzdelania, ktorá je nižšia ako ekvivalent úrovne švédskeho vyššieho stredného vzdelávania, a ponúkajú kurzy B, C a D.

³⁵⁹ Ministry of Education and Research, Sweden. (2013). Adult education and training in Sweden. Available at <https://www.regeringen.se/contentassets/f29759a8695f4d7fa72a70aa16ee7f84/adult-education-and-training-in-sweden-u13.012>

³⁶⁰ Eurydice. Main types of provision, Sweden. Date published 28 January 2020
https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/main-types-provision-77_en

³⁶¹ Skolverket. Education programmes for adults. Accessed March 2021
<https://utbildningsguiden.skolverket.se/languages/english-engelska/education-programmes-for-adults>

3. Študijný program č. 3 je zameraný na tých učiacich sa, ktorí dosiahli vzdelanie na švédskom vyššom stredoškolskom stupni, alebo na tých, ktorí sa zúčastnili vysokoškolského štúdia.

Podobne ako program Komvux, SFI poskytuje priebežné hodnotenie pre učiacich sa. Informácie o kurzoch sú poskytované priamo v obciach alebo online a tieto informácie je tiež možné získať aj od niektorých ľudových stredných škôl, ktoré takéto kurzy ponúkajú.

Cieľom vzdelávania dospelých so špeciálnymi potrebami (Särvux)³⁶² je podporiť kohokoľvek so špeciálnymi vzdelávacími potrebami vo veku nad 20 rokov, kto nezískal vzdelanie zo špeciálneho povinného, povinného alebo vyššieho sekundárneho vzdelávania. Program navyše ponúka študijné možnosti pre každého, kto si chce doplniť svoje predchádzajúce vzdelanie, naučiť sa švédsky alebo sa zúčastniť z kariérnych dôvodov.

Účastníci sa môžu programu zúčastniť v dennej alebo externej forme a môžu sa vzdelávať aj na pracovisku. Je možné kombinovať rôzne úrovne štúdia, napríklad sa môžu kombinovať s kurzami poskytovanými v rámci programu SFI.

Hodnotenie sa poskytuje nepretržite a systém klasifikácie je identický ako v programe SFI (A-F).

Vysokoškolské vzdelanie pre dospelých,³⁶³ ktorí nespĺňajú všeobecné požiadavky na vstup, môže byť k dispozícii po ukončení ročného základného programu pre vyššiu stredoškolskú úroveň. Alternatívne môžu dospelí získať kvalifikáciu na vyššej strednej škole prostredníctvom mestského vzdelávania dospelých - Komvux.

Dospelí bez ukončeného vyššieho stredného vzdelania majú možnosť získať prístup k vysokoškolskému vzdelaniu za predpokladu, že preukážu zodpovedajúce vedomosti alebo skúsenosti nadobudnuté v praxi alebo prostredníctvom skôr absolvovaných kurzov alebo vedomostí a zručností, ktoré získali pri dlhodobom pobyte v zahraničí.

Vyššie odborné vzdelávanie je v ponuke pre učiacich sa po ukončení vyššieho sekundárneho stupňa alebo komunálneho vzdelávania dospelých (Komvux). Podmienkou je mať primeranú úroveň švédčiny, pričom škola zodpovedá za hodnotenie jazykovej úrovne. Niektoré školy poskytujú dodatočnú podporu vo švédčine, ak je to považované za potrebné.

Neformálne vzdelávanie dospelých

Liberálne (populárne) vzdelávanie dospelých (Folkbildning)³⁶⁴ je dobrovoľná a decentralizovaná forma učenia sa³⁶⁵, ktorá odkazuje na neformálne vzdelávanie dospelých,

³⁶² Skolverket. Education programmes for adults. Accessed March 2021
<https://utbildningsguiden.skolverket.se/languages/english-engelska/education-programmes-for-adults>

³⁶³ Skolverket. Education programmes for adults. Accessed March 2021
<https://utbildningsguiden.skolverket.se/languages/english-engelska/education-programmes-for-adults>

³⁶⁴ Eurydice. Glossary, Sweden. Liberal adult education (Folkbildning), Date published 2 December 2020
https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/glossary-70_en#F

³⁶⁵ studieforbunden. Swedish non-formal adult education, Accessed March 2021
<https://studieforbunden.se/other-languages/>

podporuje aktívne učenie prispôsobené potrebám učiacich sa³⁶⁶, pričom sa kladie dôraz na získanie všeobecných kompetencií v rámci celoživotného vzdelávania³⁶⁷. Liberálne vzdelávanie sa navyše považuje za príklad demokracie a sociálnej rovnosti.³⁶⁸ Liberálni poskytovatelia vzdelávania dospelých môžu vytvárať kurzy podľa svojho výberu vrátane vzdelávacích cieľov. Poskytovatelia liberálneho vzdelávania dospelých vo Švédsku sú ľudové stredné školy (folkhögskolor) a študijné združenia (studieförbund)³⁶⁹.

Ľudové stredné školy ponúkajú rôzne typy programov pre učiacich sa od 18 rokov. Podľa švédskej Národnej rady pre vzdelávanie dospelých (Folkbildningsrådet)³⁷⁰ sa viac ako milión ľudí každý rok zúčastňuje na činnostiach študentských združení a ľudových univerzít. Ponúkané kurzy sú nasledujúce:³⁷¹

1. Cieľom všeobecných kurzov ľudovej strednej školy je podpora dospelých, ktorí nezískali povinné alebo vyššie stredoškolské vzdelanie. Obsah kurzu a dĺžka trvania sú prispôsobené potrebám učiaceho sa. Po ukončení môže účastník pokračovať v štúdiu na odbornej škole alebo univerzite.
2. Ponúkajú sa rôzne odborné vzdelávacie programy
3. Kurzy pre jednotlivcov, ktorí nedávno pricestovali do Švédska
4. Populárne vzdelávanie je charakteristické tým, že sa účastníci učia spoločne v skupinách. Cieľom je podporiť interakciu medzi učiacimi sa.³⁷² Medzi kompetencie, ktoré učitelia sa získajú pri navštevovaní liberálneho vzdelávania, patria okrem iných aj všeobecné zručnosti, ako sú zručnosti v zaobchádzaní s informáciami, riešenie problémov, rozhodovanie, používanie digitálnych médií a zručnosti v oblasti spolupráce.³⁷³

Kurz usadenia sa (stabilizácie) - na ľudových stredných školách je k dispozícii ľuďom, ktorí nedávno prišli do Švédska, prioritu však majú jednotlivci s nízkou úrovňou vzdelania. Po ukončení získa učitelia sa osvedčenie, ktoré môže použiť pre potreby zamestnania sa alebo môže pokračovať v štúdiu na ľudových stredných školách alebo v obecnom vzdelávaní dospelých.³⁷⁴

³⁶⁶ Swedish National Council for Adult Education (Folkbildningsrådet). Om folkbildning. Accessed March 2021 <https://www.folkbildningsradet.se/om-folkbildning/>

³⁶⁷ Eurydice. Validation of non-formal and informal learning, Sweden. Date published 28 June 2019 https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/validation-non-formal-and-informal-learning-77_en

³⁶⁸ Boström, A-K. (2017). Lifelong learning in policy and practice: The case of Sweden. Australian Journal of Adult Learning, Volume 57, Number 3. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1163709.pdf>

³⁶⁹ Eurydice website. Adult education and training, Sweden. Date published 13 August 2018 https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/adult-education-and-training-80_en#:~:text=Sweden%20has%20established%20a%20legal,not%20completed%20lower%20secondary%20education.&text=Municipal%20adult%20education%20at%20compulsory,s%C3%A4rskild%20utbildning%20f%C3%B6r%20vuxna%20%C3%A4rvux

³⁷⁰ The Swedish National Council for Adult Education (Folkbildningsrådet). Last modified 10 July 2020 <https://www.folkbildningsradet.se/om-folkbildning/>

³⁷¹ Skolverket. Education programmes for adults. Accessed March 2021 <https://utbildningsguiden.skolverket.se/languages/english-engelska/education-programmes-for-adults>

³⁷² The Swedish National Council for Adult Education. About liberal education. Last updated 26 June 2018

³⁷³ Swedish Adult Education Association. Accessed March 2021 <https://studieforbunden.se/validering-inom-studieforbunden/>

³⁷⁴ The Swedish National Agency for Adult Education. Establishment course at folk high school. Last updated 26 <https://www.folkbildningsradet.se/om-folkhogskolan/etablering-arbetsmarknadsatgarder-och-manskliga-rattigheter/etableringskurs-pa-folkhogskola/>

Podľa **Švédskej národnej rady pre vzdelávanie dospelých (Folkbildningsrådet)**³⁷⁵ došlo k nárastu počtu učiacich sa navštevujúcich ľudové stredné školy, ktorí majú nízke dosiahnuté vzdelanie, chýbajú im znalosti švédskeho jazyka alebo sú zdravotne postihnutí.³⁷⁶

Okrem toho ľudové stredné školy ponúkajú kurzy pre seniorov, čo pozitívne ovplyvňuje ich celkovú kvalitu života. Zistilo sa, že kurzy poskytujú účastníkom pocit spolupatričnosti a vzhľadom na charakter kurzov starší účastníci uvádzajú, že to významne prispieva k ich pohode.³⁷⁷ Populárne vzdelávanie sa navyše považuje za riešenie pre mnoho mladých ľudí vo Švédsku, ktorí sú mimo trhu práce a nezúčastňujú sa na vzdelávaní a sú ohrození vylúčením.³⁷⁸

V rámci liberálneho vzdelávania dospelých sa validácia vykonáva formou mapovania všeobecných kompetencií v rámci celoživotného vzdelávania. Program „**Všeobecné kompetencie pre pracovný život**“³⁷⁹ Švédskej asociácie pre vzdelávanie dospelých (**Studieförbunden**) tvorí základ pre validáciu v neformálnom vzdelávaní a je zabezpečený pomocou metódy OCN na Severskom validačnom fóre. Obsah výučbových modulov je schválený národným panelom zloženým zo zástupcov z rôznych spoločenských oblastí. Asociácia bola navyše hlavným partnerom projektom „Fond kultúrneho dedičstva“, ktorý hodnotil mladých ľudí vo veku od 16 do 24 rokov vrátane novo prichádzajúcich mladých ľudí. Počas celého projektu bola vytvorená databáza, ktorú je teraz možné použiť na overenie všeobecných kompetencií v 60 rôznych učebných moduloch.

³⁷⁵ The Swedish National Council for Adult education. About us. Last updated 31 January 2018 <https://www.folkbildningsradet.se/om-folkbildningsradet/>

³⁷⁶ The Swedish National Council for Adult education. About the folk high school. Last updated 26 June 2018 <https://www.folkbildningsradet.se/om-folkhogskolan/>

³⁷⁷ Hedegaard, J & Hugo, M. (2020). Inclusion through Folk High School courses for senior citizens, *Educational Gerontology*, 46:2, 84-94, DOI: 10.1080/03601277.2020.1712773

³⁷⁸ The Swedish National Agency for Adult Education. Folk high school turning point for many young people in exclusion. Published 19 February 2021 <https://www.folkbildningsradet.se/om-folkbildningsradet/aktuellt/nyheter/2021/folkhogskolan-viktig-for-unga-i-utanforskap/>

³⁷⁹ Swedish Adult Education Association. Validation within the student unions. Accessed March 2021 <https://studieforbunden.se/validering-inom-studieforbunden/>

Použité zdroje

ABCami- ABC. https://giz.berlin/projects/abgeschlossene-projekte.htm
Acreditación de Competencias. Accessed March 2021 https://www.todofp.es/acreditacion-de-competencias.html
Actiris. Accessed March 2021 http://www.actiris.be/
Akto. CleA, a certificate for those who don't have one. Accessed March 2021 https://www.akto.fr/certifications/clea/
Alphadekade. http://www.alphadekade.de/
ANLCI. Accessed March 2021 http://www.anlci.gouv.fr/L-ANLCI/Qui-sommes-nous/Qu-est-ce-que-l-ANLCI
Aontas https://www.aontas.com/
Basisbildung und Alphabetisierung. Central advice centre for basic education. Accessed February 2021 https://www.alphabetisierung.at/zentrale-beratungsstelle/
Basisbildung und Alphabetisierung. What is basic education. Accessed February 2021 https://www.alphabetisierung.at/zentrale-beratungsstelle/definitionen/
be.brussels. Social Advancement course. Accessed March 2021 https://be.brussels/education-and-training/continuing-education/social-advancement-course
Boström, A-K. (2017). Lifelong learning in policy and practice: The case of Sweden. Australian Journal of Adult Learning, Volume 57, Number 3. https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1163709.pdf
Broekhof, K. & Nijhof-Broek, M. (2014). [2nd print] approach. <i>Meer vorlezen, beter in taal (More storytelling, better in language)</i> . Sardes, p.19.; Broekhof, K. (2014). [4th print]. <i>Meer vorlezen, beter in taal (More storytelling, better in language)</i> , Sardes
Bruxelles Formation. Accessed March 2021 http://www.bruxellesformation.be/
Cedefop (2014). European inventory on validation of non-formal and informal learning. Country report: Denmark. Available at http://libserver.cedefop.europa.eu/vetelib/2014/870_54_DK.pdf
Cedefop (2016). European inventory on validation of non-formal and informal learning. Country report: Denmark. Available at https://www.cedefop.europa.eu/files/2016_validate_dk.pdf
Cedefop (2019). Adult population in potential need for upskilling: Country factsheet: Croatia. Available at https://www.cedefop.europa.eu/files/factsheet_hr.pdf
Cedefop (2020). Empowering adults through upskilling and reskilling pathways. Volume 1: adult population with potential for upskilling and reskilling. Luxembourg: Publications Office of the European Union. Cedefop reference series; No 112. Available at http://data.europa.eu/doi/10.2801/475393

Cedefop. Austria-evaluation of the adult education initiative. Date published 5 August 2015 https://www.cedefop.europa.eu/en/news-and-press/news/austria-evaluation-adult-education-initiative
Cedefop. France: investing in upskilling and sustainable employment for the young and the unemployed. Date published 3 June 2019 https://www.cedefop.europa.eu/en/news-and-press/news/france-investing-upskilling-and-sustainable-employment-young-and-unemployed-0
Cedefop.Poland: developing the Integrated skills strategy, Date published 15 June 2018
Central Statistics Office (2013). PIAAC 2012 Survey results for Ireland. Available at https://www.oecd.org/skills/piaac/Ireland.pdf
Centre Inffo (2019). Vocational education and training in Europe: France. Cedefop ReferNet VET in Europe reports 2018. Available at http://libserver.cedefop.europa.eu/vetelib/2019/Vocational_Education_Training_Europe_France_2018_Cedefop_ReferNet.pdf
Cies des Metiers in Francophone Belgium. Date published 27 July 2017 https://epale.ec.europa.eu/fr/blog/les-cites-des-metiers-cdm-en-belgique-francophone
Cite de Metiers. Accessed March 2021 https://www.citedesmetiers.brussels/fr-BE/Page/Index/51
College Modus [Učilište Modus]. New Knowledge and Skills-a Multiplier of Success [Nova znanja i vještine - multiplikator uspjeha]. Accessed March 2021 https://uciliste-modus.hr/projekt-nova-znanja-i-vjestine-multiplikator-uspjeha/
Competence Forum. Accessed March 2021 https://www.kompetenceforum.com/
Count on Skills, The Ministry of Education, Culture and Science, the Netherlands.Available at https://epale.ec.europa.eu/sk/node/16897
Danish Adult Education Association. Accessed March 2021 https://www.dfs.dk/
Danish Consortium for Academic Craftsmanship. Accessed March 2021 https://www.dcac.dk/thedanisheducationmodel
Danish Folk High Schools https://www.danishfolkhighschools.com/about-folk-high-schools/
Dante Ustanova za obrazovanje odraslih [Dante Adult education institution] Accessed March 2021 http://www.dante-ri.hr/kontakt/
Dante. MAFLE – Methods of more attractive foreign language education, excluding English as a medium of instruction for applicants for job and asylum Accessed March 2021 http://www.dante-ri.hr/eu-projekti/aktivni/mafle/ Dante.DiGiS – Teaching Digital Competences to Seniors http://www.dante-ri.hr/eu-projekti/aktivni/digis/
Department of Education and Skills, Ireland. Ireland’s National Skills Strategy 2025. Available at https://www.education.ie/en/Publications/Policy-Reports/pub_national_skills_strategy_2025.pdf

EAEA (2019). Adult Education in Europe 2019 - A civil society view. Country reports Available at https://eaea.org/wp-content/uploads/2019/12/Country-Reports-2019.pdf
EAEA Country reports. Developments:France launched a Skills Investment Plan. Date posted 23 November 2020 https://countryreport.eaea.org/search/france-2020/france%20launched%20a%20new%20skill%20investment%20plan
École nationale pour adultes (ENAD). Accessed March 2021 https://www.enad.lu/
economie. Digital skills training. Accessed March 2021 https://economie.fgov.be/en/themes/online/online-games/digital-duel/digital-skills/digital-skills-training
Educational Research Institute (IBE). Zintegrowana Strategia Umiejętności [Integrated Skills Strategy]. Accessed March 2021 http://www.ibe.edu.pl/pl/projekty-krajowe/zintegrowana-strategia-umiejtnosci
Elinet (2016).Literacy in Finland, country report short version. Available at http://www.elin-net.eu/fileadmin/ELINET/Redaktion/user_upload/Finland_Short_Report.pdf
Elinet (2016).Literacy in France: country report, short version. Available at http://www.elin-net.eu/fileadmin/ELINET/Redaktion/user_upload/France_Short_Report1.pdf
Elinet (2016).Literacy in Slovenia, Available at http://www.elin-net.eu/fileadmin/ELINET/Redaktion/user_upload/Slovenia_Short_Report.pdf
Empowerment. https://www.taalvoorhetleven.nl/empowerment
Enhancing Qualification of Adult Learners through the implementation of Upskilling pathways (2019). Note for the EQUAL project:Belgium (French). Available at http://www.upskillingitaly.eu/wp-content/uploads/2019/04/UPSKILLING-PATHWAYS-in-France-WP1.pdf
EPALE.Democracy MOOC: Education for democratic citizenship of adults. Date published 11 July 2019 https://epale.ec.europa.eu/en/blog/democracy-mooc-education-democratic-citizenship-adults
ESF-Vlaanderen. Mission statement. Accessed March 2021 https://www.esf-vlaanderen.be/en/mission-statement
EU Science Hub. DigComp 2.1 The Digital Competence Framework for Citizens with eight proficiency levels and examples of use. Accessed March 2021 https://ec.europa.eu/jrc/en/publication/eur-scientific-and-technical-research-reports/digcomp-21-digital-competence-framework-citizens-eight-proficiency-levels-and-examples-use
European Commission (2015). Adult education and training in Europe: Programmes to raise achievements in basic skills. Eurydice report, p.19. Available at https://www.erasmusplus.sk/uploads/publikacie/2015_AEducation_BasicSkillsRise_EurydiceReport_en.pdf
European Commission. Adult skills:Denmark. Accessed March 2021 https://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=17759&langId=en

European Commission. The Digital Competence Framework 2.0. Accessed March 2021 https://ec.europa.eu/jrc/en/digcomp/digital-competence-framework https://ec.europa.eu/information_society/newsroom/image/document/2019-32/country_report_-_austria_-_final_2019_0D3204BD-9F89-F6DD-1A7E1A4E2A02FA42_61227.pdf
European Commission/ EACEA/ Eurydice (2015), Adult Education and Training in Europe: Programmes to Raise Achievement in Basic Skills, Eurydice Report, Publications Office of the European Union, Luxembourg, https://www.erasmusplus.sk/uploads/publikacie/2015_AEducation_BasicSkillsRise_EurydiceReport_en.pdf
European Parliament. Parliamentary questions: youth unemployment in Spain. Last updated 21 October 2020 https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/E-9-2020-005461_EN.html
European Schoolnet (2017).Country report on ICT in Education:Belgium-Flanders. Available at http://www.eun.org/documents/411753/839549/Country+Report+Flanders+2017.pdf/5dd41869-0b28-4ef5-89c9-c3d4518d5cc4
Eurostat database. Participation rate in education and training by educational attainment level: Belgium. Accessed March 2021 http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do
Eurostat. Do young people in the EU have digital skills? Date published 15 July 2020 https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/EDN-20200715-1
Eurydice website. Adult education and training, Sweden. Date published 13 August 2018 https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/adult-education-and-training-80_en#:~:text=Sweden%20has%20established%20a%20legal,not%20completed%20lower%20secondary%20education.&text=Municipal%20adult%20education%20at%20compulsory,s%C3%A4rskild%20utbildning%20f%C3%B6r%20vuxna%2C%20s%C3%A4rvux
Eurydice, Main types of provision, Spain. Date published 4 December 2020 https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/main-types-provision-76_en#COMPBASICA
Eurydice. Adult education and training in Flanders. Date published 8 May, 2018. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/adult-education-and-training-3_en
Eurydice. Adult education and training, Distribution and responsibilities. Date published 19 December 2018 https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/adult-education-and-training-25_en
Eurydice. Adult education and training, Finland. Date published 19 December 2018 https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/adult-education-and-training-25_en
Eurydice. Adult education and training, France. Date posted 27 December 2018 https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/france/adult-education-and-training_en
Eurydice. Adult education and training, Spain. Published date 1 December 2020 https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/adult-education-and-training-79_en

Eurydice. Belgium - German-speaking community, Main types of provision. Date published 13 August, 2020 https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/belgien-deutschsprachige-gemeinschaft/main-types-provision_en
Eurydice. Belgium-German speaking community overview. Accessed March 2021 https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/belgium-german-speaking-community_en
Eurydice. Glossary, Sweden. Liberal adult education (Folkbildning), Date published 2 December 2020 https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/glossary-70_en#F
Eurydice. Lifelong Learning Strategy, Austria. Date published 29 August 2020 https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/lifelong-learning-strategy-1_en
Eurydice. Lifelong Learning Strategy, Belgium,Flemish Community. Date published 22 May 2018 https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/lifelong-learning-strategy-3_es
Eurydice. Lifelong learning strategy, Finland. Date published 22 January 2020 https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/finland/life-long-learning-strategy_en
Eurydice. Luxembourg, adult education and training. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/adult-education-and-training-46_en
Eurydice. Main types of provision, Sweden. Date published 28 January 2020 https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/main-types-provision-77_en
Eurydice. Main types of provision. Date published 4 December 2020 https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/main-types-provision-76_en
Eurydice. National reforms related to transversal skills and employability, Poland. Date published 23 July 2020 https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/national-reforms-related-transversal-skills-and-employability-50_hr
Eurydice. Portugal, Main providers. Accessed March 2021 https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/main-providers-57_en
Eurydice. Provision to raise achievement in basic skills, Luxembourg. Date published 26 April 2018 https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/main-types-provision-45_en
Eurydice. Validation of non-formal and informal learning, Denmark. Date published 5 April 2019 https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/denmark/validation-non-formal-and-informal-learning_en
Eurydice. Validation of non-formal and informal learning, Portugal. Date published 1 February 2021 https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/validation-non-formal-and-informal-learning-57_en
Eurydice. Validation of non-formal and informal learning, Sweden. Date published 28 June 2019 https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/validation-non-formal-and-informal-learning-77_en

Eurydice. Validation of non-formal and informal learning. Date published 4 December 2020 https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/validation-non-formal-and-informal-learning-76_en
Eurydice.Slovenia: a new reading literacy strategy for the new decade. Date published 6 January 2020 https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/slovenia-new-reading-literacy-strategy-new-decade_en
Federal Ministry Republic of Austria. Adult Education Initiative. Accessed February 2021 https://www.bmbwf.gv.at/en/Topics/adult_education_austria/adult_education_initiative.html
Federal Ministry Republic of Austria. Digital literacy. Accessed March 2021 https://www.bmdw.gv.at/en/Topics/Digitalisation/For-citizens/Digital-literacy.html
Federal Ministry, Republic of Austria, "Adult Education Initiative", Accessed February 2021 https://www.bmbwf.gv.at/en/Topics/adult_education_austria/adult_education_initiative.html
Finnish courses for stay-at-home parents. Accessed March 2021 https://www.hel.fi/maahanmuuttajat/en/learning-finnish-and-swedish/learning-finnish/courses-for-stay-at-home-parents/courses-for-stay-at-home-parents
Finnish National Agency for Education, Liberal adult education, Accessed March 2021 https://www.oph.fi/en/education-system/liberal-adult-education
Finnish National Agency for Education. (2019). National core curriculum for basic education for adults 2017. Available at https://www.oph.fi/en/statistics-and-publications/publications/national-core-curriculum-basic-education-adults-2017
Friedrich Ebert Stiftung. Language and integration and Finland and the Nordic countries. Date published 12 August 2020 https://www.fes.de/en/displacement-migration-integration/article-page-flight-migration-integration/default-2a05efb2ae
General Agreement on the National Decade for Literacy and Basic Skills 2016-2026. Available at https://www.bibb.de/dokumente/pdf/EN_General_Agreement_on_the_National_Decade_for_Literacy_and_Basic_Skills.pdf Grotlüschen, A. & Riekman, W. (2011): leo. - Level-One Studie. Presseheft. Universität Hamburg, Hamburg. Available at https://leo.blogs.uni-hamburg.de/wp-content/uploads/2011/12/leo-Press-brochure15-12-2011.pdf
Government of the Republic of Croatia. Strategy of Education, Science and Technology – Nove boje znanja [New colours of knowledge] Accessed March 2021 https://vlada.gov.hr/highlights-15141/archives/strategy-of-education-science-and-technology-nove-boje-znanja/17784
Grotlüschen et al.: LEO: Level One Study 2018. Hamburg University: 2018. Available at https://leo.blogs.uni-hamburg.de/wp-content/uploads/2019/05/LEO2018-Presseheft.pdf
Grotlüschen, A., et al.: Low literacy in Germany. Results from the second German literacy survey. European journal for Research on the Education and Learning of Adults: 2020. https://www.pedocs.de/volltexte/2020/18848/pdf/RELA_2020_1_Grotlueschen_et_al_Low_literacy_in_Germany.pdf

Grundbildung fördern-Chancen eröffnen, Die Nationale Dekade für Alphabetisierung und Grundbildung, Available at https://www.bmbf.de/upload_filestore/pub/Grundbildung_foerdern_Chancen_eroeffnen.pdf
Hedegaard, J & Hugo, M. (2020). Inclusion through Folk High School courses for senior citizens, <i>Educational Gerontology</i> , 46:2, 84-94, DOI: 10.1080/03601277.2020.1712773
Heinemann, A.M. B. (2017). "The making of 'good citizens': German courses for migrants and refugees", <i>Studies in the Education of Adults</i> , vol. 49, no.2., 177-195, DOI: 10.1080/02660830.2018.1453115
Husted, B. (2019). European inventory on validation of non-formal and informal learning 2018 update: Denmark. Available at http://libserver.cedefop.europa.eu/vetelib/2019/european_inventory_validation_2018_Denmark.pdf
ICDL Europe, Large French Investment Plan to enhance basic skills in the country. Date published 12 November 2018 https://icdl.org/large-french-investment-plan-to-enhance-basic-skills-in-the-country/
iChance. https://alphabetisierung.de/verband/projekte/ichance/
iChance. https://www.ichance.de/
Incode.2030. Accessed March 2021 https://www.incode2030.gov.pt/en/incode2030
Initiative Erwachsenenbildung. The Austrian Initiative for Adult Education. Available at https://www.initiative-erwachsenenbildung.at/fileadmin/docs/Austrian_Initiative_for_Adult_Education_2016.pdf
Initiative Erwachsenenbildung. Basic education. Accessed February 2021 https://www.initiative-erwachsenenbildung.at/foerderbare-programmbereiche/basisbildung/
Initiative Erwaschsenenbildung. Adult education initiative. Accessed February 2021 https://www.initiative-erwachsenenbildung.at/initiative-erwachsenenbildung/was-ist-das/
KASA. https://kasa.giz.berlin/
KEB Deutschland. Adult education in Denmark, https://keb-deutschland.de/adult-education-in-denmark/
Knowertia. Accessed March 2021 http://www.knowentia.com/
Kompetanse Norge [Skills Norway]. Designing basic skills training. Accessed March 2021 https://www.kompetansenorge.no/English/Basic-skills/Local-training-services/Designing-basic-skills-training/
Kompetanse Norge [Skills Norway]. Learning materials. Accessed March 2021 https://www.kompetansenorge.no/English/Basic-skills/learning-materials/
Kompetanse Norge. basic skills. https://www.kompetansenorge.no/English/Basic-skills/#ob=9957&Toolsandresources4

Langendonk, A. and Toonen, M. (2017), Dutch approach to prevent and curate low literacy, Available at http://library.ifla.org/1759/1/138-langendonk-en.pdf
Language for life. https://readingandwriting.eu/examples-dutch-projects-and-tools/language-life
Le Forem. Accessed March 2021 http://www.leforem.be/
Le Forem. Network of competence centres. Accessed March 2021 https://www.leforem.be/centres-de-competence.html
Lifelong-learning portal. Accessed March 2021 https://www.lifelong-learning.lu/Accueil/en
Lifelong-learning portal. Basic instruction. lifelong-learning. lu Accessed March 2021 https://www.lifelong-learning.lu/Detail/Article/Orientation/abcd_lu---instruction-de-base/fr
Lifelong-learning portal. L4S-personalised learning workshops. Accessed March 2021 https://www.lifelong-learning.lu/Detail/Article/Orientation/l4s---les-ateliers-d_apprentissage-personnalisés/en
Lifelong-learning portal. Skills audit. Accessed March 2021 https://www.lifelong-learning.lu/Detail/Article/INFPC/bilan-de-competences/en
Lifelong-learning portal.. Guidance through life. Accessed March 2021 https://www.lifelong-learning.lu/Detail/Article/INFPC/orientation-tout-au-long-de-la-vie/en
Lire et Écrire Accessed March 2021 https://www.lire-et-ecrire.be/?lang=fr
Lire et Écrire. Bienvenue en Belgique [Welcome to Belgium]. Accessed March 2021 https://lire-et-ecrire.be/Bienvenue-en-Belgique-Neuf-mallettes-pedagogiques?lang=fr
Lire et écrire. Comprendre et parler [Understand and speak]. Accessed March 2021 https://lire-et-ecrire.be/Comprendre-et-parler?lang=fr
Lire et Écrire."Les oubliés du numérique" [The left behind by the digital transformation] campaign. Date published 8 September 2020
Luxembourg Times.Adult education choices. Date published 30 August 2020 https://luxtimes.lu/education-and-family/38323-adult-education-choices
Mathou, C.(2016). European inventory on validation of non-formal and informal learning 2016 update: Belgium-French, p.7 Available at https://cumulus.cedefop.europa.eu/files/vetelib/2016/2016_validate_BE_FR.pdf
Ministry of Education and Culture, Finland. Finnish Education System. Accessed March 2021
Ministry of Education and Culture, Finland. Reforming continuous learning. Accessed March 2021 https://minedu.fi/en/continuous-learning-reform
Ministry of Education and Children, Denmark. Non-formal adult education. Accessed March 2021 https://eng.uvm.dk/adult-education-and-continuing-training/non-formal-adult-education

Ministry of Education and Research, Sweden. (2007). The Swedish Strategy for lifelong learning. A summary of principles and orientations. Available at https://uil.unesco.org/i/doc/lifelong-learning/policies/sweden-the-swedish-strategy-for-lifelong-learning.pdf
Ministry of Education and Research, Sweden. (2013). Adult education and training in Sweden https://www.regeringen.se/contentassets/f29759a8695f4d7fa72a70aa16ee7f84/adult-education-and-training-in-sweden-u13.012
Ministry of Education and Science, Poland (2020). The Integrated Skills Strategy 2030-detailed part. (Zintegrowana Strategia Umiejętności-część szczegółowa). Available at https://www.gov.pl/attachment/d878ece0-503d-4b91-a9a1-68e8b3c9a375
Ministry of Education and Science, Poland (2020). The Integrated Skills Strategy 2030-detailed part. (Zintegrowana Strategia Umiejętności-część szczegółowa). Available at https://www.gov.pl/attachment/d878ece0-503d-4b91-a9a1-68e8b3c9a375
Ministry of Education and Science, Poland. Integrated Skills Strategy 2030 (detailed part) - document adopted by the Council of Ministers. https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/zintegrowana-strategia-umiejtnosci-2030-czesc-szczegolowa--dokument-przyjety-przez-rade-ministrow
Ministry of higher education and science, Denmark. Adult education and continuing training, Accessed March 2021 https://ufm.dk/en/education/the-danish-education-system/adult-education-and-continuing-training
Ministry of Higher Education and Science, Denmark. Adult education and continuing training. Accessed March 2021 https://ufm.dk/en/education/the-danish-education-system/adult-education-and-continuing-training
Ministry of Children and Education, Denmark. About the preparatory adult education (FVU). Accessed March 2021 https://www.uvm.dk/forberedende-voksenundervisning-fvu/om-forberedende-voksenundervisning
Ministry of Children and Education, Denmark. The General Adult Education Programme. Accessed March 2021 https://eng.uvm.dk/adult-education-and-continuing-training/the-general-adult-education-programme
Ministry of National Education, Children and Youth, Luxembourg. Basic education. Accessed March 2021 https://men.public.lu/fr/formation-adultes/instruction-base-adultes.html
Ministry of National Education, Children, and Youth, Luxembourg. Adult learning - basic education. Accessed March 2021 https://men.public.lu/fr/formation-adultes/instruction-base-adultes.html#:~:text=L'instruction%20de%20base%20s,veulent%20am%C3%A9liorer%20leurs%20comp%C3%A9tences%20num%C3%A9riques.
Ministry of Science and Education, Croatia (2019). Kurikulum za razvoj temeljnih digitalnih, matematičkih, i čitalačkih vještina odraslih [Curriculum for adult basic digital skills, numeracy, and literacy development]. Available at https://mzo.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Obrazovanje/ObrazovanjeOdraslih/Publikacije/kurikulum_temeljne_vjestine_funkcionalne_pismenosti.pdf
multi-LITERACIES. Accessed March 2021 https://sites.google.com/site/multilearninstitute/multi-litteraties

My Competence Portfolio. Accessed MArch 2021 https://www.minkompetencemappe.dk/
NALA (2020). Literacy impact-An Outcomes Framework for measuring the impact of improved literacy, numeracy and digital skills. Available at https://www.nala.ie/publications/literacy-impact/
NALA (2020). Literacy Now-The cost of unmet literacy, numeracy and digital skills needs in Ireland and why we need to act now. Available at https://www.nala.ie/publications/literacy-now/
NALA & TASC. (2020).A Whole-of-Government approach for investing in adult literacy, numeracy and digital skills for an equal and resilient Ireland. Available at https://www.nala.ie/research/literacy-for-life-2/
NALA & TASC.(2020). A Whole-Of-Government approach for investing in adult literacy, numeracy and digital skills for an equal and resilient Ireland. Available at https://www.nala.ie/research/literacy-for-life-2/
NALA. Literacy Now-The cost of unmet literacy, numeracy and digital skills needs in Ireland and why we need to act now. Accessed March 2021. https://www.nala.ie/publications/literacy-now/
National Adult Literacy Agency NALA. Accessed March 2021 https://www.nala.ie/
National Centre for Education Statistics (NCES). PIAAC proficiency levels for literacy. Accessed March 2021 https://nces.ed.gov/surveys/piaac/litproficiencylevel.asp
National Guidance Systems. Guidance system in Belgium (Flanders) Accessed March 2021 https://www.euroguidance.eu/guidance-system-in-belgium-flanders
Niemi, H.,Isopahkala-Bouret U.(2012), Lifelong learning in Finnish society – An analysis of national policy documents, International Journal of Continuing Education and Lifelong Learning Volume 5 (1)
NL Times.Netherlands literacy policy fails with 2.5 million illiterate. Date published 21 April, 2016 https://nltimes.nl/2016/04/21/netherlands-literacy-policy-fails-25-million-illiterate
Non-formal education in Denmark (2011). Available at https://nvl.org/Portals/0/ dokumenter/natverk/forskning/nonformal/non_formal_dk.pdf
Nordic co-operation. Adult education in Finland. Accessed March 2021 https://www.norden.org/en/info-norden/adult-education-finland
Norwegian Strategy for Skills Policy 2017-2021 https://www.regjeringen.no/contentassets/3c84148f2f394539a3eefdfa27f7524d/strategi-kompetanse-eng.pdf Eurydice. Adult education and training, Norway. Date published 20 December 2019 https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/adult-education-and-training-54_nl
OECD (2015), Education at a Glance 2015: OECD Indicators, OECD Publishing. http://dx.doi.org/10.1787/eag-2015-en
OECD (2016). Education policy outlook: Luxembourg. Available at https://www.oecd.org/luxembourg/Education-Policy-Outlook-Country-Profile-Luxembourg.pdf

OECD (2019), Education at a Glance 2019: Country note, Poland. Available at https://www.oecd.org/education/education-at-a-glance/EAG2019_CN_PRT.pdf
OECD, (2018). Skills Strategy Implementation Guidance for Portugal: Strengthening the Adult-Learning System, OECD Skills Studies, Available at https://www.oecd.org/skills/nationalskillsstrategies/Action-Report-Portugal.pdf
OECD (2019), OECD Skills Strategy Poland: Assessment and Recommendations, OECD Skills Studies, OECD Publishing, Paris, Available at https://doi.org/10.1787/b377fbcc-en .
OECD (2019), OECD Skills Strategy Poland: Assessment and Recommendations, OECD Skills Studies, OECD Publishing, Paris, Available at https://doi.org/10.1787/b377fbcc-en . http://www.oecd.org/employment/emp/Skills-strategy-poland-report-summary-EN.pdf
OECD (2020). Social, Employment and Migration Working Papers No.245, Individualising training access schemes: France - The Compte Personnel de Formation (Personal Training Account - CPF), p.4 https://dx.doi.org/10.1787/301041f1-en
OECD iLibrary. Accessed March 2021 https://www.oecd-ilibrary.org/sites/07d987ba-en/index.html?itemId=/content/component/07d987ba-en
OECD iLibrary. Improving learning participation of adults with low skills. Accessed March 2021 https://www.oecd-ilibrary.org/sites/07d987ba-en/index.html?itemId=/content/component/07d987ba-en
OECD-Skills matter: further results from the survey on adult skills, Available at https://www.oecd.org/skills/piaac/Skills-Matter-Slovenia.pdf
OECD, Education GPS. Adult skills (Survey of Adult Skills, PIAAC, 2012), Sweden. Accessed March 2021 https://gpseducation.oecd.org/CountryProfile?primaryCountry=SWE&treshold=10&topic=AS
OECD, Education GPS. Adult skills (Survey of Adult Skills, PIAAC 2012). Accessed March 2021 https://gpseducation.oecd.org/CountryProfile?primaryCountry=ESP&treshold=10&topic=AS
OECD, Education GPS. Austria - Adult Skills (Survey of Adult Skills, PIAAC, 2012). Accessed February 2021 https://gpseducation.oecd.org/CountryProfile?primaryCountry=AUT&treshold=10&topic=AS
OECD, Education GPS. PIAAC 2012 results - Poland. Accessed March 2021 https://gpseducation.oecd.org/CountryProfile?primaryCountry=POL&treshold=10&topic=AS
OECD. (2019). Improving the quality and monitoring of basic skills education for adults. https://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/rapporten/2020/01/06/oeso-rapport-2019-assessment-and-recommendations-improving-the-quality-and-monitoring-of-basic-skills-education-for-adults-engels/oeso-rapport-2019-assessment-and-recommendations-improving-the-quality-and-monitoring-of-basic-skills-education-for-adults-engels.pdf
OECD. Survey of adult skills first results. Country note: Spain. Available at https://www.oecd.org/skills/piaac/Country%20note%20-%20Spain.pdf
OECD. Survey of Adult Skills, Flanders: country note. Available at https://www.oecd.org/skills/piaac/Country%20note%20-%20Flanders.pdf

OECD. Better quality and monitoring in the Netherlands. Accessed March 2021 http://www.oecd.org/els/emp/skills-and-work/adult-learning/quality-monitoring-netherlands.htm
ONEM. Accessed March 2021 http://www.onem.be/
Ostbelgienbildung. Accessed March 2021 http://www.ostbelgienbildung.be/desktopdefault.aspx/tabid-5981/10188_read-54632/
Pantzar, E. (2007), Introduction to lifelong learning and adult education in Finland, Deutsches Institut für Erwachsenenbildung. Available at URL: http://www.die-bonn.de/doks/pantzar0701.pdf
Pro-Cert. Accessed March 2021. https://www.paritarisme-emploi-formation.fr/instances-paritaires/article/certif-pro
QQI. National Framework of qualifications. Accessed February 2021 https://www.qqi.ie/Articles/Pages/National-Framework-of-Qualifications-(NFQ).aspx
Qualifax. Back to Education. Accessed March 2021 https://www.qualifax.ie/index.php?option=com_content&view=article&id=47&Itemid=59
Qualifica. Modalidades. Accessed March 2021 https://www.qualifica.gov.pt/#/modalidades
Reading and writing – the key to the world https://www.mein-schlüssel-zur-welt.de/
Reading and Writing Foundation, https://readingandwriting.eu/
ReferNet Polska. 'Report OECD Skills Strategy: Poland' has been released. Date published 20 December 2019 http://refernet.ibe.edu.pl/index.php/en/report-oecd-skills-strategy-poland-has-been-released
Regional skills investments plans. Accessed March 2021 https://travail-emploi.gouv.fr/le-ministere-en-action/pic/pactes-regionaux-pic
Republika Slovenija, Vlada Republike Slovenija, Ljubljana, December 2019, National strategy for the development of reading literacy 2019-2030.
SFI-The Danish National Centre for Social Research (2014). Survey of Adult Skills - Denmark. Summary of Danish PIAAC results. Available at https://www.uvm.dk/-/media/filer/uvm/udd/voksne/pdf14/marts/140317-english-summary-of-danish-piaac-results.pdf
Schreiber-Barsch, S. (2015), Adult and continuing education in France. DOI: 10.3278/37/0577w
Skills Norway. About Skills Norway. Accessed March 2021 https://www.kompetansenorge.no/English/About-skills-norway/
Skills Norway. Our objective. Accessed March 2021 https://www.kompetansenorge.no/english/basic-skills/#Ourobjective_1
Skills Norway. Skills Plus. Accessed March 2021 https://www.kompetansenorge.no/english/basic-skills/competenceplus/

Skills Norway. The Competence Goals. Accessed March 2021. https://www.kompetansenorge.no/English/Basic-skills/#ob=9957&Toolsandresources4
Skills Norway. Basic job skills profile. Accessed March 2021 https://www.kompetansenorge.no/English/Basic-skills/basic-job-skills-profiles/
Skolverket. Education programmes for adults. Accessed March 2021 https://utbildningsguiden.skolverket.se/languages/english-engelska/education-programmes-for-adults
Smoljić, M., Stoic, A. & Martinović, M. (2011). Lifelong learning in Republic of Croatia, 3rd International Scientific and Expert Conference TEAM 2011, p.320. Available at https://www.researchgate.net/publication/334560734
Solas. Accessed March 2021 https://www.solas.ie/programmes/skills-to-advance/
Središnji državni portal [Central state portal]. Primary education for adults programme in Croatia. Last updated 19 February 2021 https://gov.hr/moja-uprava/obrazovanje/osnovnoskolski-odgoj-i-obrazovanje/osnovnoskolsko-obrazovanje-odraslih/1682
Statistic Sweden. PIAAC: Adult skills stand up well internationally. Date published 8 October 2013. https://www.scb.se/en/finding-statistics/statistics-by-subject-area/education-and-research/education-of-the-population/programme-for-the-international-assessment-of-adult-competencies/pong/statistical-news/piaac---programme-for-the-international-assessment-of-adult-competencies/
Statistics Austria. Participation in Continuing education. Accessed March 2021 https://www.statistik.at/web_en/statistics/PeopleSociety/education/adult_education_further_training_lifelong_learning/participation_in_continuing_education/index.html
Step4 SFC. Accessed March 2021 https://step4-sfc.eu/Visio4-SFC-un-pas-plus-loin-dans-l-observation-evaluation-des-SFC
Step4SFC. Accessed March 2021 Step4 https://step4-sfc.eu/Project-overview
STOP (Stowarzyszenie Trenerów Organizacji Pozarządowych) [The Association of NGO Trainers]. Certification. Accessed March 2021 https://stowarzyszeniestop.pl/certyfikacja/
studieforbunden. Swedish non-formal adult education, Accessed March 2021 https://studieforbunden.se/other-languages/
Studyinfo.fi. Immigrants' language skills. Accessed March 2021 https://studyinfo.fi/wp2/en/valintojen-tuki/education-for-immigrants/immigrants-language-skills/
Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering [The Danish Agency for Labor Market and Recruitment]. Opslag: Pulje for ordblinde og læse- og skrivesvage. Accessed March 2021 https://star.dk/puljer/2021/pulje-for-ordblind-og-laese-og-skrivesvage/
Swedish Adult Education Association. Accessed March 2021 https://studieforbunden.se/validering-inom-studieforbunden/

Swedish Adult Education Association. Validation within the student unions. Accessed March 2021 https://studieforbunden.se/validering-inom-studieforbunden/
Swedish National Council for Adult Education (Folkbildningsrådet). Om folkbildning. Accessed March 2021 https://www.folkbildningsradet.se/om-folkbildning/
The Austrian Education System. Adult education. Accessed February 2021 https://www.bildungssystem.at/en/adult-education
The educational portal of the German- speaking Community of Belgium Ostbelgienbildung Ostenbildung. Accessed March 2021 http://www.ostbelgienbildung.be/desktopdefault.aspx/tabid-5981/10188_read-54632/
The immigrant's Helsinki. Projects that support immigrant's education.. Accessed March 2021 https://www.hel.fi/maahanmuuttajat/en/welcome-to-helsinki/strategy-and-projects/projects/education/
The Ministry of Education, Culture, and Science, The Netherlands. Count on Skills, Available at https://epale.ec.europa.eu/sk/node/16897
The National Institute for Qualifications. Accessed March 2021 http://incual.mecd.es/inicio
The Society for intercultural coexistence (GIZ). https://giz.berlin/about-giz/page1.htm
The Swedish National Agency for Adult Education. Establishment course at folk high school. Last updated 26 https://www.folkbildningsradet.se/om-folkhogskolan/etablering-arbetsmarknadsatgarder-och-manskliga-rattigheter/etableringskurs-pa-folkhogskola/
The Swedish National Agency for Adult Education. Folk high school turning point for many young people in exclusion. Published 19 February 2021 https://www.folkbildningsradet.se/om-folkbildningsradet/aktuellt/nyheter/2021/folkhogskolan-viktig-for-unga-i-utanforskap/
The Swedish National Council for Adult Education (Folkbildningsrådet). Last modified 10 July 2020 https://www.folkbildningsradet.se/om-folkbildning/
The Swedish National Council for Adult education. About the folk high school. Last updated 26 June 2018 https://www.folkbildningsradet.se/om-folkhogskolan/
Tomczyk, Ł., Wnęk-Gozdek, J., Mróz, A., Wojewodzic, K. (2020). ICT, digital literacy, digital inclusion and media education in Poland, DOI: 10.24917/9788395373732.7
TOSA DigComp-assessment and certification on digital skills Accessed March 2021 https://www.isograd.com/EN/tosadigital.php
Trading economics. Adult participation in learning, Croatia. Accessed March 2021 https://tradingeconomics.com/croatia/adult-participation-in-learning-eurostat-data.html
UNESCO Institute for Lifelong Learning. Initiative for Adult Education, Austria. Date published 4 May 2016 https://uil.unesco.org/case-study/effective-practices-database-litbase-0/initiative-adult-education-austria

UNESCO Institute of lifelong learning. Fight against illiteracy, France, Date published 4 March 2016 https://uil.unesco.org/case-study/effective-practices-database-litbase-0/fight-against-illiteracy-france
Upskilling Pathways in Poland. Accessed March 2021 https://szansa-power.frse.org.pl/en/
Validation for Inclusion of New Citizens of Europe (VINCE). Validation in Austria. Accessed March 2021 https://vince.eucen.eu/validation-in-austria/
Van Nieuwenhove, L. & De Wever, B. (2021). Why are low-educated adults underrepresented in adult education? Studying the role of educational background in expressing learning needs and barriers. <i>Studies in Continuing Education</i> , 1-18. https://doi.org/10.1080/0158037X.2020.1865299
Vie publique. Fight against illiteracy:France can do better. Accessed March 2021 https://www.vie-publique.fr/en-bref/272298-lutte-contre-lillettrisme-la-france-peut-mieux-faire
Vlaanderen. Basic education. Accessed March 2021 https://onderwijs.vlaanderen.be/nl/basiseducatie
Volkshochschule Tirol. Basic education. Reading, writing, arithmetic for adults. Accessed February 2021 https://www.vhs-tirol.at/grundbildung/
Vrije Universiteit Brussels, Socially inclusive ICT-based learning. Accessed March 2021 https://www.vub.be/en/research/socially-inclusive-ict-based-adult-learning-0
Windisch, K.H. (2015).Adults with low literacy and numeracy skills: OECD Education Working Papers No.123. Available at https://dx.doi.org/10.1787/5jrxnjdd3r5k-en
WorKit: Job language kits for migrants. EVA- Educatie voor Vrouwen met Ambitie (Education for Women with Ambition). Available at http://workit-project.eu/wp-content/uploads/2016/04/WORKIT_Good-Practices_NL1.pdf
Zaidi, A. & Curth, A. (2019). Implementácia Ciest zvyšovania úrovne zručností - Workshopy vzájomného učenia sa na Slovensku a v Belgicku [Upskilling Pathways implementation-Mutual learning workshops in Slovakia and Belgium]: synthesis report. Available at https://epale.ec.europa.eu/sites/default/files/sk_synthesisreport.pdf